ΕΚΤΟΣ ΣΕΙΡΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ 1964 ΔΡ. 20

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΠΑΥΛΟ

140 ἱστορικὲς φωτογραφίες

Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Τὸν παράστεκε ἡ βαθειὰ πίστις καὶ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του

ΜΕΧΡΙ τελευταίας, τῆς ὑστάτης στιγμῆς, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος ἔδιδεν ἄτρομος τὴν σκληράν, τὴν ἀπελπισμένην μάχην μὲ τὸν θάνατον — κυριολεκτικῶς μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χείλη· πέραν τῆς ἀνθρωπίνης ἀντοχῆς. Στωϊκὸς καὶ γενναῖος, ὅπως ἦτο καὶ εἰς ὅλην του τὴν ζωήν, ἐπάλαιε μὲ τὴν ὀδυνηρὰν ἀσθένειαν ὡς στρατιώτης. Καὶ πέριξ τῆς κλίνης του, ὑπὸ τὸ παρήγορον βλέμμα τῆς Μεγαλόχαρης, ποὺ ἐκομίσθη ὡς ὑστάτη ἐλπίς, συνεκεντρώθη ἡ ἀγωνία τῆς οἰκογενείας του, ἡ ἀγωνία ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ του. Διότι ὑπῆρξεν ὁ δημοφιλέστερος ἐκ τῶν ἀνελθόντων εἰς τὸν ἑλληνικὸν θρόνον Βασιλέων. Ὁ πλέον ἀγαπητός, ὁ πλέον ἀνθρώπινος.

ΗΓΑΠΗΘΗ ἀπὸ ὅλους καὶ δὲν ἐμισήθη ἀπὸ κανένα, εἰς μίαν περίοδον τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἡ ὁποία ἦτο πλήρης παθῶν καὶ δοκιμασιῶν καὶ ἀναστατώσεων. Αὐτὸ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν προσωπικότητά του, τὴν γεμάτην καλωσύνην, ἁπλότητα, ἐγκαρδιότητα καὶ ἀνθρωπιάν. Κατώρθωνε πάντοτε νὰ δημιουργῇ διὰ τοὺς ἄλλους — εἴτε ἀδέξιοι ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἦσαν, εἴτε ἐπιτηδευμένοι ἀστοί, εἴτε πολυμήχανοι πολιτικοί — μίαν ἀτμόσφαιραν ἀνέσεως, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ καταποντίζῃ εἰς αὐτὴν τὸ κῦρος τοῦ θεσμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνεσάρκωνε.

ΟΤΑΝ ΑΝΗΛΘΕΝ εἰς τὸν θρόνον, τὴν 2αν Ἀπριλίου τοῦ 1947, ἡ Ἑλλὰς ἐμάχετο ἀπὸ ἑνὸς ἔτους ἐναντίον τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιβουλῆς, ποὺ εἶχεν ἐξαπολυθῆ ἐναντίον της ἔξωθεν, ἀλλ' ἐχρησιμοποίει ἐγχωρίους βραχίονας. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς μέχρι τὸ τέλος τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἀγῶνος ἐστάθη ὁ πρῶτος στρατιώτης τοῦ μαχομένου ἔθνους. Εἰς πεντήκοντα περίπου ἀνέρχονται αἱ ἐξορμήσεις του πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς χώρας, ὅπου ὑπῆρχε μεγάλος κίνδυνος, μεγάλη ὀδύνη καὶ μεγάλη ἀνάγκη. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς οὐδέποτε ἐλησμόνησεν αὐτὴν τὴν ἐμψυχωτικὴν παρουσίαν του, εἰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας πολλοὶ ἦσαν οἱ ὀλιγόψυχοι.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ τῆς μεγάλης ἐθνικῆς δοκιμασίας συνεσωρεύθησαν πλεῖστα ὑλικὰ προβλήματα, ποὺ μετὰ τὴν λῆξιν της προσέλαβαν ἀποπνικτικὰς διαστάσεις. Ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτὰ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἐπεδίωξε νὰ τὰ λύσῃ διὰ κινητοποιήσεως τοῦ ἐθελοντισμοῦ καὶ τοῦ πρακτικοῦ πνεύματος, ποὺ πραγματοποιοῦν πολλάκις θαύματα, ὅταν δὲν ἀντιμετωπίζουν τοὺς φραγμοὺς τῆς γραφειοκρατίας. Καὶ τὸ ἐπέτυχε. Σειρὰ ὀργανισμῶν, ποὺ ἱδρύθησαν ὑπὸ τὴν ἔμπνευσίν του, προσέφεραν, ἰδίως κατὰ τὴν ἀμέσως μετὰ τὸν συμμοριτοπόλεμον περίοδον, πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ὑποστῆ τὰ βαρύτερα πλήγματα ἀπὸ τὴν κομμουνιστικὴν ἐγκληματικότητα.

ΚΑΘ' ΟΛΟΝ τὸ διάστημα τῆς βασιλείας του, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ὑπῆρξε διὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνυπέρβλητον παράδειγμα χριστιανοῦ καὶ οἰκογενειάρχου. Τὰ στήθη του ἐθέρμαιναν πάντοτε ζῶσα ὀρθόδοξος πίστις, συζυγικὴ ἀγάπη, παραδειγματικὴ καὶ τρυφερὰ πατρικὴ στοργή. Ἦτο ἕνας πλήρης ἄνθρωπος ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ συναισθηματικῆς καὶ πνευματικῆς πλευρᾶς, διότι καὶ τὰ ὑψηλότερα προβλήματα τῆς σκέψεώς του ἦσαν οἰκεῖα.

ΠΡΟΣΕΦΕΡΕΝ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ μίαν ἄλλην μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητον ὑπηρεσίαν: Ἐβοήθησεν, ὡς συνταγματικὸς ρυθμιστὴς τοῦ πολιτεύματος, τὴν πολιτικὴν ζωὴν νὰ ἐξελιχθῇ ὁμαλῶς, νὰ ἀποφύγῃ παγίδας ἐπικινδύνους καὶ παρεκκλίσεις ὀλεθρίας καὶ νὰ βαδίσῃ μὲ σταθερότητα πρὸς τὴν δημοκρατικὴν ὁλοκλήρωσιν. Ἐὰν ἀναπολήσῃ κανεὶς τὸ παρελθὸν καὶ τὰς λύσεις, ποὺ ἑκάστοτε ἐδόθησαν ρυθμιστικῶς εἰς τὰς τόσας κρίσεις, τὰς ὁποίας διῆλθεν ἡ χώρα, θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα — τώρα ποὺ ὑπάρχει ἡ ἀπαραίτητος διὰ κάθε ἀντικειμενικὴν ἐκτίμησιν χρονικὴ ἀπόστασις — ὅτι κάθε φορὰν προεκρίθη τὸ καλύτερον ποὺ ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ. Καὶ αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀναμφισβήτητον περίνοιαν τοῦ Βασιλέως.

ΠΡΟΩΡΟΣ ὑπῆρξεν ἡ σκληρὰ μὲ τὴν ἀσθένειαν μάχη. Καὶ ἴσως τοῦτο νὰ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάλωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλε τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν ἔντονον ζωήν του, μὲ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχήν του εἰς τὰς δοκιμασίας τοῦ ἔθνους, μὲ τὴν ἀκοίμητον ἀγωνίαν του διὰ τὰς τύχας του καὶ μὲ τὸ πάθος του διὰ τὴν προκοπήν του. Διότι ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἠγάπησε πραγματικὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ ἠγαπήθη, κατ' ἀξίαν, ἀπὸ τὰ τέκνα της — αὐτὰ ποὺ μὲ βαθυτάτην εἰλικρίνειαν ηὔχοντο καὶ ἤλπιζαν, μέχρι τελευταίας στιγμῆς, τὴν νίκην τοῦ βασιλέως, ὡς ἀνθρώπου, κατὰ τοῦ θανάτου.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΚΤΑΚΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΕΚΤΟΣ ΣΕΙΡΑΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ: «ΕΛΚΗΝ» (Ε.Π.Ε.)
Ἑλένη Γ. Βλάχου - Η. Γ. Ἡλιόπουλος
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: Κωνσταντῖνος Κ. Ψύχας
(ὁδὸς Μονῆς Πετράκη, ἀριθ. 8, Ἀθῆναι)
Προϊστάμενος τυπογραφείου: Δ. Φλῶρος
(ὁδὸς Ἀγχιάλου, ἀριθμὸς 23, Ἀθῆναι)

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ, ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
Ὁδὸς Σωκράτους 57 καὶ 40-42, Ἀθῆναι
τηλ.: 523.366 - 535.140 - 537.611
ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΣ-ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ
Ὁδὸς Βουλιαγμένης 352 (τηλ. 971.685)

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΠΟΥ ΠΕΘΑΝΕ

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

140

φωτογραφίες ἐκ τῶν ὁποίων πολλὲς εἶναι ἱστορικὲς καὶ ἀνέκδοτες

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ο ΑΠΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, τῆς Μ. Καραβία.
Ο ΓΕΛΑΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ εἶδε τὰ παιδιά του εὐτυχισμένα, τοῦ Φρ. Γερμανοῦ
Η ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ κράτησε σὲ ἀγωνία ὁλόκληρο τὸν λαό, τοῦ Ν. Μεταξᾶ.
ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, τοῦ Ν. Μαστοράκη.

● Ὁ ἀγωνιστὴς Βασιλεὺς ● Εὐτυχισμένος διότι ἠγαπήθη ● Τὸ δένδρον τῆς Δυναστείας ● Οἱ ὑποθῆκες τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν Διάδοχο ● Ἀπὸ τὸ λεύκωμα τῆς ἱστορίας ● Πάντοτε κοντὰ στὸν λαὸ ● Λαμπρὸς πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ● Μιὰ σύντομη σκιαγραφία ● Τὸ τέλος ●

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ — ΕΦΗΒΟΣ — ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ — ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ — Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ, Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ, Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ — ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΗΣ — ΑΠΛΗ, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΖΩΗ — Ο ΠΑΤΕΡΑΣ, Ο ΣΥΖΥΓΟΣ — ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ — ΤΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΤΟΥ — ΦΙΛΑΘΛΟΣ, ΑΕΡΟΠΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΗΣ — Η ΟΔΥΝΗ, ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ, Η ΚΗΔΕΙΑ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ, ΠΑΡΜΕΝΟ ΑΠΟ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΤΟΡΕΠΟΡΤΑΖ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΥΠΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΕΙΚΟΝΕΣ».

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. Ἐσωτερικοῦ: Ἑξάμηνος δρχ. 130, ἐτησία δρχ. 260. Ἐξωτερικοῦ: Ἑξάμηνος δολλάρια 7, ἐτησία δολλάρια 14. Ἀεροπορικὴ ἀποστολὴ κατόπιν συνεννοήσεως ● ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ κατὰ τιμοκατάλογον καὶ συμφωνίαν ● ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ἄρθρων καὶ φωτογραφιῶν μόνον κατόπιν ἀδείας ● ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ χειρόγραφα καὶ φωτογραφίαι ● ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ διεύθυνσις: ΕΙΚΟΝΕΣ Ἀθῆναι ● ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑΙ ΕΠΙΤΑΓΑΙ ἐπ' ὀνόματι ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΕΛΚΗΝ» (Ἑταιρία Περιωρισμένης Εὐθύνης), Βουλιαγμένης 352, Ἀθῆναι (Τ.Τ. 463).

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΠΕΘΑΝΕ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΛΟ κι ἀγαπημένο βασιλιᾶ ποὺ χάθηκε πρόωρα, μέσα στὴν πανελλήνια ὀδύνη, εἶναι ἀφιερωμένες οἱ σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν. Θέλουν νὰ συγκρατήσουν γιὰ τὸν ἀναγνώστη ὄχι τὴν μνήμη μιᾶς προσωπικότητος ποὺ ἀνήκει πιὰ στὴν ἱστορία — καὶ ποὺ ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ ξεχασθῆ —, ἀλλὰ τὸ χαμόγελο, τὴν ζεστασιά, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀπέριττη σοφία ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ ἔζησε μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ τόσο ἀνθρώπινα. Σπάνια ἐμφανίζεται τόση θαυμαστὴ πληρότητα, τόση ἁρμονικὴ ἰσορροπία ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ ρώμης, θάρρους καὶ τρυφερότητος, ἀφοσιώσεως καὶ εὐγενείας, σὲ ἕνα ἄτομο. Κι αὐτὸ τὸ σπάνιο φαινόμενο ἦταν ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος Α΄, ποὺ κληροδοτεῖ στὸν γιό του, τὸν νέο Βασιλέα Κωνσταντῖνο, ἕνα στέμμα καὶ μιὰ πανίσχυρη ἀγάπη — τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶναι ἔμβλημα καὶ θεμέλιο τῆς δυναστείας...

(Φωτ. Δ. ΠΑΤΡΙΔΗ)

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΔΙΟΤΙ ΠΟΛΥ ΗΓΑΠΗΘΗ

Ὅπως ὅλοι οἱ θνητοί, ἔτσι καὶ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἔχασε τὴν τελευταίαν μάχην. Ὑπέφερε πολύ. Ἡ μοῖρα ποὺ τὸν εἶχε προικίσει μὲ τόσην καλωσύνην καὶ τόσην ἀνθρωπιάν, τοῦ ἐδείχθη τελικῶς πολὺ στυγνὴ καὶ ἀπάνθρωπος. Παράπονον ὅμως δὲν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ χείλη του. Ἐδέχθη τὰ πλήγματα μὲ στωικότητα, μὲ ἐγκαρτέρησιν καὶ μὲ ἦθος ὄντως βασιλικόν.

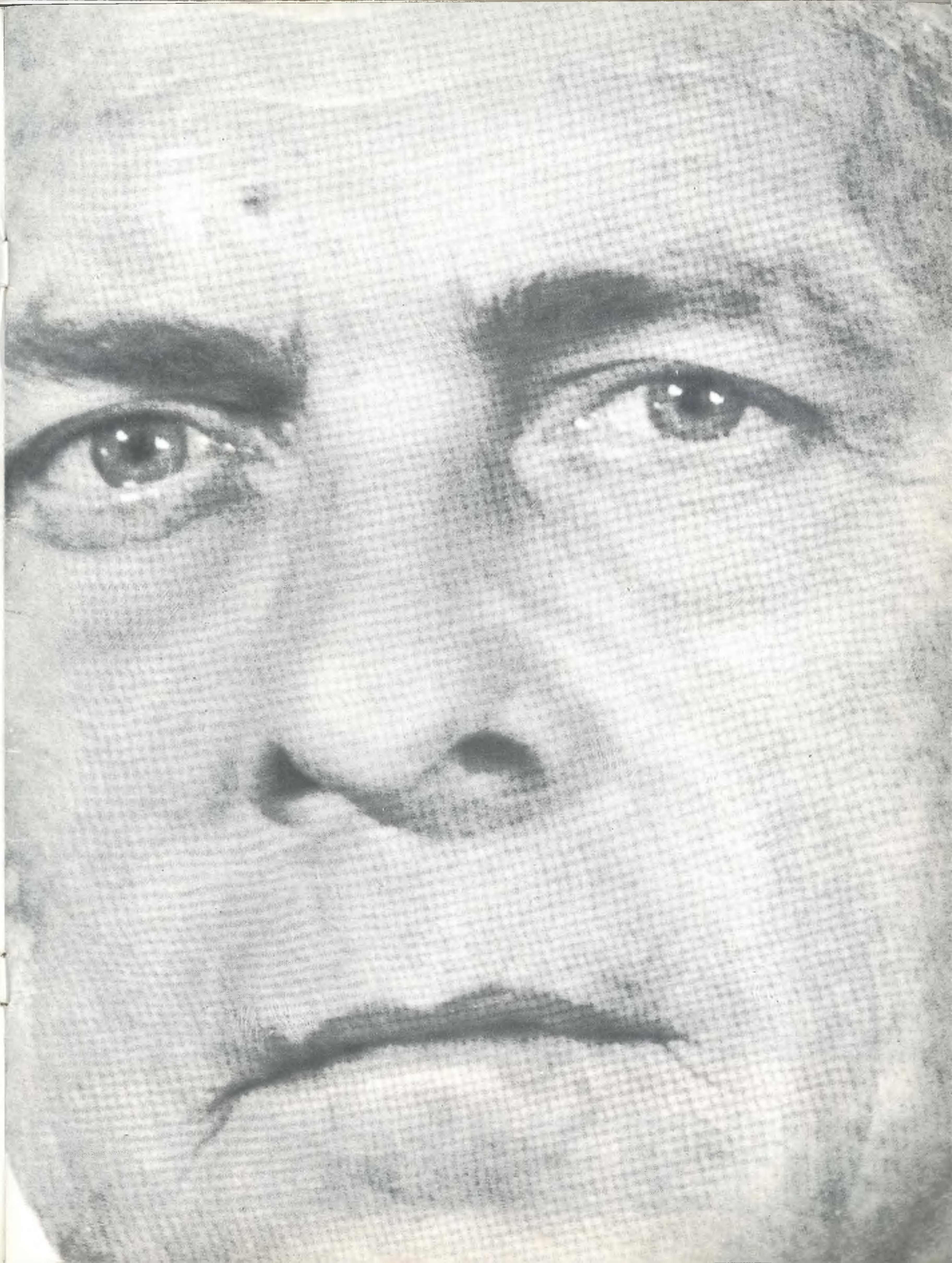
Ἴσως πίσω ἀπὸ τὴν σκληρότητα αὐτὴν τοῦ πεπρωμένου νὰ ὑπάρχῃ κάποια τάσις ἰσορροπήσεως. Διότι ὁ ἐκλιπὼν Βασιλεὺς εἶχε γνωρίσει δύο μεγάλας καὶ ζηλευτὰς εὐτυχίας: Τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαμπροῦ καὶ ἀγαπωμένου οἰκογενειάρχου, καὶ τὴν εὐτυχίαν τοῦ λαοφιλοῦς Ἄνακτος. Εἰς τὴν γῆν αὐτήν, ὅπου ἐδοκίμασε καὶ τὴν ὑψίστην θωπείαν καὶ τὴν ὑψίστην τραχύτητα τῆς μοίρας, οἱ ἄνθρωποί της ἐπίστευαν ἀπὸ αἰώνων ὅτι τὸ «θεῖον ἐστι φθονερόν...».

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τώρα ἀπὸ τῆς 6 Μαρτίου τοῦ ἔτους 1964 νέον Βασιλέα, τὸν Κωνσταντῖνον. Εἶναι νέος τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' υἱὸς τοῦ Παύλου. Καὶ αὐτὸ τοῦ ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν εἰλικρινῆ στοργὴν καὶ ἀγάπην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος πάντοτε θὰ ἐνθυμῆται καὶ τὰς ὑπηρεσίας ποὺ προσέφερεν ὁ ἐκλιπὼν Βασιλεὺς εἰς τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ἀξιαγάπητον καὶ ἐγκάρδιον χαρακτῆρα του.

Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔχει τύχει ἐπιμελοῦς προπαρασκευῆς ἐκ μέρους τῶν γονέων του διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον ἡ τύχη τοῦ ἐπεφύλασσε μίαν ἡμέραν. Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἐνθαρρυντικὴν ἐγγύησιν ἐπιτυχοῦς ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς του, ἡ ὁποία δὲν εἶναι εὐχερής, ὅπως θὰ ἐνόμιζε κανείς, διότι τὸ πολίτευμα εἶναι δημοκρατικόν. Εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ ἀντίθετον συμβαίνει: Ἡ δημοκρατικότης τοῦ πολιτεύματός μας καθιστᾶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος λεπτοτέραν καὶ δυσχερεστέραν.

ΑΣ ΥΠΟΦΕΡΗ Ο ΑΝΑΞ. ΟΧΙ Ο ΛΑΟΣ !

Ὅταν, πρὸ ἓξ ἐτῶν, ὁ ἐκλιπὼν Βασιλεὺς προσεφώνει τὸν σημερινὸν ὡς Διάδοχον ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει του, τοῦ εἶπε, μεταξὺ ἄλλων στοχαστικῶν, καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ ὑποφέρῃ ὁ Βασιλεὺς παρὰ ὁ λαὸς καὶ ἡ χώρα». Καὶ ὅλος ὁ ἑλληνικὸς λαός, ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸν θρόνον, τοῦ εὔχεται ὅπως βασιλεύσῃ εὐτυχής, χωρὶς ποτὲ ν' ἀντιμετωπίσῃ παρόμοιον δίλημμα!..

Οἱ «Εἰκόνες» ὁλοκληρώνουν στὸ λεύκωμα αὐτὸ τὴν παρουσίαση τοῦ μεγάλου θέματος: «Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Βασιλέως Παύλου». Ὁ ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν, κ. ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ, ποὺ εἶναι καὶ πέρα ἀπὸ τὴν πολιτική του δραστηριότητα γνωστὸς γιὰ τὶς συγγραφικές του ἐνασχολήσεις, δίνει στὶς σελίδες ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ θεμελιώδη «ἱστορικὰ» χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐκλιπόντος Ἄνακτος. Ἀνέκδοτες ἐπίσης φωτογραφίες, ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς δίδος ΑΜΑΡΥΛΛΙΔΟΣ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗ, συνοδεύουν τὸ ἔγκυρο αὐτὸ κείμενο.

→

1904. Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τ' ἀριστερά, στὴν πρώτη σειρά. ὀκλαδόν: Ὁ μετέπειτα Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, ὁ πρῖγκιψ Χριστόφορος καὶ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β'. Στὴν δεύτερη σειρά, καθιστοί: Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος (Διάδοχος τότε) κρατάει στὰ γόνατά του τὸν Βασιλέα Παῦλο, ἡ Βασίλισσα Ὄλγα, ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη (ἀργότερα Βασίλισσα τῆς Ρουμανίας). ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α', ἡ Μεγάλη Δούκισσα Μαρία μὲ τὶς θυγατέρες της Νῖνα καὶ Ξένια, ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη τοῦ Νικολάου μὲ τὴν πριγκίπισσα Ὄλγα. Στὴν τρίτη σειρά, ὄρθιοι: Ὁ πρῖγκιψ Γεώργιος, ἡ Βασίλισσα Σοφία, ὁ πρῖγκιψ Ἀνδρέας, ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη, ὁ Μέγας Δοὺξ Γεώργιος Μιχαήλοβιτς, ποὺ τυφεκίσθηκε στὰ 1919, κατὰ τὴν ρωσικὴ ἐπανάσταση, ἀπὸ τοὺς μπολσεβίκους, καὶ ὁ πρῖγκιψ Νικόλαος.

Ο ΠΑΥΛΟΣ Α' Α

ΗΚΕΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ →

Σπ. Μαρκεζίνη: Μέσα ἀπὸ τὰ κρι

ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΝ Βασιλέα Παῦλον διέκρινε διορατικότης. Ὑπὸ τὸ ἤρεμον ὕφος του ἐγνώριζε νὰ καλύπτῃ τὴν ἱκανότητα ἐπιτυχοῦς ἐκτιμήσεως τῆς καταστάσεως. Τὸ σύνηθες δὲ ἦτο νὰ μὴ πλανᾶται.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1945. Ὁ τότε Ἀντιβασιλεὺς ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς εἶχε μεταβῆ κατόπιν προσκλήσεως εἰς τὸ Λονδῖνον πρὸς συνεννόησιν ἐπὶ τῶν περαιτέρω ἐξελίξεων τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐσωτερικῆς καταστάσεως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, οἱ πολιτικοί, ποὺ ἀπέβλεπον εἰς τὴν μὴ ἐπιστροφὴν τοῦ εἰς Λονδῖνον ἀναγκαστικῶς εὑρισκομένου Βασιλέως Γεωργίου, συστηματικὴν κατέβαλλον προσπάθειαν νὰ ἀναβληθῇ ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, πάντως δὲ νὰ προηγηθοῦν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ δημοψηφίσματος, καὶ τοῦτο παρὰ τὰ ἀρχικῶς συμφωνηθέντα. Οἱ τῆς ἐθνικόφρονος παρατάξεως, ἀντιθέτως, ἐπεδίωκον νὰ προηγηθῇ τὸ δημοψήφισμα, ἀκριβῶς διὰ νὰ διαχωρισθῇ τὸ καθεστωτικὸν ἀπὸ τὴν ἐκλογικὴν κομματικὴν διαμάχην. Ἀλλ' εἶχον καὶ πρόσθετον λόγον. Ἀπέβλεπον εἰς τὸ νὰ μὴ βραδύνῃ τὸ δημοψήφισμα, διότι ὀρθῶς ὑπωπτεύοντο ὅτι ἡ ἐπιδιωκομένη καθυστέρησις προσφυγῆς εἰς τὸν λαόν, καὶ ἰδίᾳ ἡ προσχεδιαζομένη διενέργεια πρῶτον τῶν ἐκλογῶν, διὰ τὸ 1946, συνεδυάζετο μὲ μετάθεσιν τοῦ χρόνου τοῦ δημοψηφίσματος διὰ δύο τουλάχιστον ἔτη, ἤτοι διὰ τὸ 1948. Ἀλλά, ἂν τὸ τελευταῖον συνέβαινε καὶ προηγεῖτο ὁ δεύτερος γῦρος τῶν κομμουνιστῶν, ἀμφίβολον πλέον θὰ ἦτο ὄχι πότε θὰ διενηργεῖτο τὸ δημοψήφισμα, ἀλλὰ ἂν θὰ διενηργεῖτο, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ματαιωθῇ ὁριστικῶς ἡ παλινόρθωσις.

Φορεὺς τῆς ἀντιλήψεως νὰ προηγηθοῦν αἱ ἐκλογαὶ ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀντιβασιλεύς. Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς Παῦλος, ὡς Διάδοχος τότε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμένων, παρηκολούθει μετὰ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα καὶ ἀπέδειξε τότε τὴν διορατικότητά του. Οὐδὲ διὰ μίαν ἔστω στιγμὴν παρεπλανήθη. Ἀντιθέτως, ἀπολύτως ἐπιτυχῶς ἐξετίμησε πάντοτε καὶ τὰ ἐν Ἑλλάδι συμβαίνοντα καὶ τὰς προθέσεις τῶν πρωταγωνιστῶν. Ὁ φίλος τῆς Ἑλλάδος καὶ φίλος του ἀείμνηστος στρατάρχης Σμάτς εγκαίρως τὸν ἐνημέρωσεν ὅτι εἶχε δίκαιον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ὁ ἀποκαλυπτικὸς λόγος εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, τὴν 23ην Νοεμβρίου 1945, τοῦ ἀειμνήστου ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, Ἐρνέστου Μπέβιν, ἐπεσφράγιζε τὴν πλήρη δικαίωσιν.

Καὶ τὰ μὲν πράγματα ἐξελίχθησαν ἐν Ἑλλάδι ὡς γνωστὸν κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἀνάγκην. Αἱ ἐκλογαὶ προηγήθησαν μὲν τοῦ δημοψηφίσματος, ἀλλὰ ὁ λαὸς μετέβαλεν αὐτὰς οὐσιαστικῶς εἰς δημοψήφισμα. Κατόπιν δὲ τῆς λαϊκῆς ἐκείνης ἐτυμηγορίας, τῆς 31ης Μαρτίου 1946, ἦτο ἁπλῶς ζήτημα συναισθήσεως δυνάμεως καὶ ἐπιμονῆς ἵνα καὶ τὸ τυπικὸν πλέον δημοψήφισμα ἐνεργηθῇ τὸ ταχύτερον καὶ ὄχι μετὰ διετίαν, ὡς ἤθελον καὶ ἐξηκολούθουν νὰ προσδοκοῦν οἱ μὴ φιλικὰ προσκείμενοι εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Βασιλέως. Καὶ πράγματι, ἡ συνοχὴ τῆς ἐθνικόφρονος παρατάξεως καὶ ἡ ἀποφασιστικότης της ἐπέτυχον τὸ ἐπιδιωκόμενον. Ἀλλὰ τὸ ὅτι ὀρθῶς εἶδεν ὁ Διάδοχος καὶ ὁλοψύχως συμπαρεστάθη, ἀναμφισβήτως ἀποφασιστικῶς συνετέλεσεν εἰς τὰς ἐξελίξεις. Ἦτο πάντοτε εἰς τὸ πλευρὸν τῶν ἀγωνιστῶν καὶ μὲ τὴν καλωσύνην ποὺ τὸν διέκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικότητα, ἔσπευδεν ἀκόμη καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ ὅσους ἐνόμιζεν ὅτι ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ἀπογοητευθοῦν ἐκ τοῦ φόβου τῆς ἐπιτυχίας τῶν παραπλανητικῶν σχεδίων τῶν ἀντιθέτων.

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ Βασιλεὺς ὑπῆρξεν ἀγωνιστὴς τῶν ἐθνικῶν δικαίων καὶ δὲν ἐδίσταζε, διὰ τὴν ὑπεράσπισίν των, νὰ τολμᾷ θαρραλέας πρωτοβουλίας, ἔστω καὶ ἂν θὰ ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ περιπλέξουν τὸν ἴδιον εἰς ἀγνώστους περιπετείας.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ θέρος τοῦ 1948. Διήνυε τὸν πρῶτον καιρὸν τῆς βασιλείας του, πᾶν ἄλλο δὲ παρὰ εὔκολον, καὶ ὅμως τότε ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐπίσημος Ἕλλην, ὁ ὁποῖος μεταπολεμικῶς ἔφερεν εἰς τὸ διεθνὲς προσκήνιον τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, διὰ τῆς πολυκρότου συνεντεύξεώς του, τὴν 28ην Ἰουλίου 1948, εἰς τοὺς «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης». «Εἶναι δύσκολον νὰ ἀντιληφθῇ κανείς, ἔλεγε, διατὶ ἡ ἕνωσις τῆς Κύπρου μὲ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἐπραγματοποιήθη ἀκόμη». Οὔτε οἱ Ἕλληνες, οὔτε οἱ Κύπριοι ἐπιτρέπεται νὰ λησμονήσουν ποτὲ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δὲν ὡμίλησε κἂν περὶ αὐτοδιαθέσεως, ἀλλὰ περὶ ἑνώσεως.

Ἠφνιδίασε τότε ὅλους. Ὁ πρωθυπουργὸς τῆς ἐποχῆς, ὁ Θεμιστοκλῆς Σοφούλης, ὁ μονίμως ἀτάραχος, ἐταράσσετο ἀνησυχῶν ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ἐπιπτώσεων ἐκ τῆς τοιαύτης βασιλικῆς πρωτοβουλίας, καθ' ἣν ὥραν ἡ χώρα ἀντιμετώπιζε σκληρὸν ἐσωτερικὸν ἀγῶνα ἐπιβιώσεως. Αὐτὸς ὁ ἀρχιστράτηγος Παπάγος, ὁ ὁποῖος ἐξετέλει τότε καθήκοντα Μεγάλου Αὐλάρχου τοῦ Βασιλέως καὶ ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγα ἔτη ἐπισήμως ἀνεκίνει τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδιαθέσεως, τὴν ὥραν ἐκείνην ἠφνιδιάζετο καὶ ἀνησύχει. Καὶ ὅμως ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς παρέμεινεν ἀτάραχος. Δὲν ἔπραξε τίποτε πλέον, καὶ οὔτε ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ἀφοῦ ἄλλωστε καὶ ἡ πρωτοβουλία ἐκείνης τῆς συνεντεύξεως, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυβερνήσεώς του, δὲν συνεβιβάζετο βεβαίως μὲ τὸ αὐστηρὸν πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἤθελε νὰ εἶναι πιστὸς τηρητής. Πρᾶγμα ὅπερ ἤδη ἀνεγνώρισαν ἅπαντες. Ἀλλὰ ἐνῷ τοῦτο εἶναι ἀκριβές, εἶναι ἐπίσης ἀκριβὲς ὅτι δι' ἐκεῖνον ἦτο ἀδιανόητος ὁ ἀποκλειστικῶς διακοσμητικὸς ρόλος τὸν ὁποῖον ἰδίως οἱ Βόρειοι ἀρέσκονται νὰ δίδουν εἰς τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα. Μεσογειακὸς ὁ ἴδιος καὶ Ἕλλην, ἐλάμβανεν ἐνίοτε τολμηροτέρας πρωτοβουλίας, ἀλλὰ πάντοτε ὅταν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν συνείδησιν ἤρεμον ὅτι ἐπετέλει καὶ τότε τὸ συνταγματικόν του καθῆκον. Εἰς τὴν προκειμένην δὲ περίπτωσιν, οὕτως ἢ ἄλλως, ὑψώνων πρῶτος τὴν φωνὴν διὰ τὴν Κύπρον, βεβαίως ἀνταπεκρίνετο εἰς τὸ πανελλήνιον αἴσθημα καὶ ἐνέγραφεν τίτλον εἰς τὴν ἱστορίαν του.

ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ Παῦλον διέκρινε γενναιότης καὶ ἀποφασιστικότης.

Διετρέχομεν τὸν χειμῶνα τοῦ 1948. Ἐβασίλευεν ἤδη ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους βασιλείαν ἀνήσυχον καὶ πολυτάραχον. Ἡ ἐσωτερικὴ κατάστασις, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκτάσεως καὶ ἐντάσεως τοῦ ἀνταρτοπολέμου, εἶχε περιέλθει ἀπὸ τῆς ἐθνικόφρονος πλευρᾶς εἰς

ισιμώτερα γεγονότα τῆς χώρας

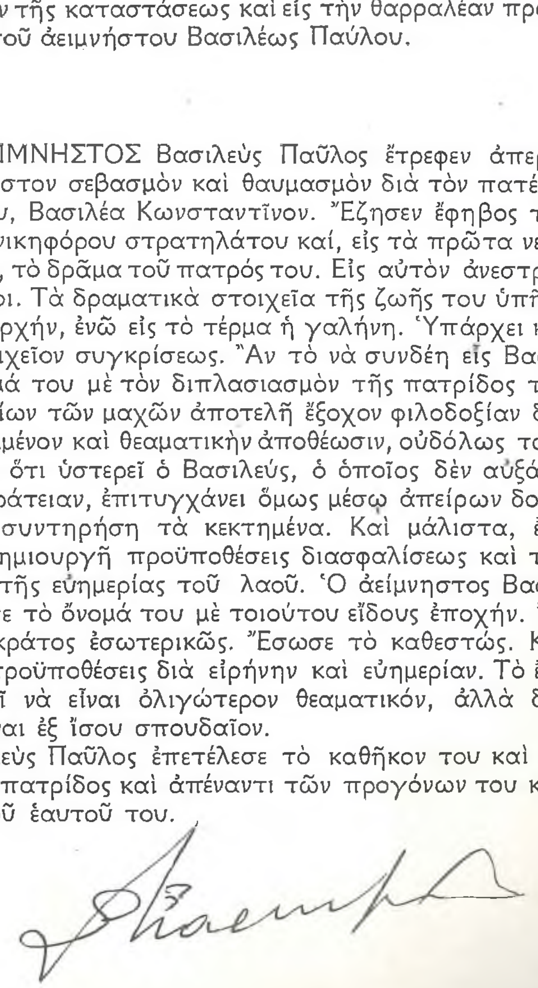
ἐπικινδύνως νεκρὸν σημεῖον. Ὁ στρατός μας εἶχε σχεδὸν ὀχυρωθῆ εἰς τὰς πόλεις καὶ οἱ ἀντάρται, πλήρως ἀναθαρρήσαντες, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἔφθαναν εἰς τὰ κράσπεδα τῆς Θεσσαλονίκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐτόλμων νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ μέχρι τῆς Πάρνηθος. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἤρχισαν νὰ αἰσθάνωνται κόπωσιν καὶ ἄφηναν νὰ ἐννοηθῆ ὅτι δὲν θὰ ἠδυνάμεθα πλέον νὰ βασισθῶμεν εἰς συνέχισιν τῆς στρατιωτικῆς βοηθείας πέραν τοῦ ἑπομένου Σεπτεμβρίου 1949. Ὁ πολιτικὸς κόσμος ἦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἀναστατώσει. Τὰ κόμματα τὰ ὁποῖα εἶχον ὑποστηρίξει τὴν κυβέρνησιν Σοφούλη-Τσαλδάρη συνεννοοῦντο ἤδη διὰ τὴν ἀνατροπήν της. Καί, ὡς γνωστόν, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1948 ἐκέρδισεν ἡ κυβέρνησις τὴν πολιτικὴν μάχην εἰς τὴν Βουλὴν μὲ μίαν μόνον ψῆφον, χάρις εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Νέου Κόμματος. Καὶ ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον μέχρις ὅτου θὰ ἐπετυγχάνετο ἡ ἐπιβαλλομένη λύσις. Διότι ὁ τόπος ἔπρεπε νὰ ἀποκτήση τὴν πολεμικήν του κυβέρνησιν καὶ ὁ στρατὸς νὰ ἐξασφαλίση ἑνότητα διοικήσεως καὶ τὴν ἱκανότητα ἀπὸ τῆς ἀμύνης νὰ μεταπηδήση εἰς τὴν ἀδιάκοπον ἐπίθεσιν. Ἐν πάση δὲ περιπτώσει, διὰ τὸν ρόλον τοῦ ἡγήτορος τοῦ στρατοῦ τότε προεβάλλετο μόνον ὁ ἀρχιστράτηγος Παπάγος, ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ πολέμου 1940 - 41 καὶ μόνος ἐπιζῶν ἐκ τῶν τριῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἐποχῆς, τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου Β΄ καὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Μεταξᾶ.

Κατὰ τὰς κρισίμους ἐκείνας ὥρας, οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ἐνισχυόμενος μὲ τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης, ἔπαυσε τὴν ἀδιάκοπον καὶ στενὴν παρακολούθησιν τῆς καταστάσεως. Ὑπῆρξαν περιπτώσεις ποὺ ἐμελέτα καὶ λεπτομερείας ἀκόμη σχεδίων μέχρι καὶ τῆς τρίτης πρωινῆς. Καὶ ἦτο ἀπόλυτος ἀνάγκη. Διότι τὸ καθεστὼς τῆς κυβερνήσεως, μὲ μίαν ψῆφον, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διατηρηθῆ ἐπὶ πολύ. Τὸ ἐνδεχόμενον τολμηρῶν λύσεων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποκλεισθῆ, ἀλλὰ τὸ εὐκταῖον παρέμενε νὰ διασφαλισθῆ ὁ συνδυασμὸς τῆς διατηρήσεως τοῦ Σοφούλη εἰς τὴν πρωθυπουργίαν, μὲ τὸ ἀδιάβλητον δημοκρατικὸν κῦρος του, τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ στρατάρχου Παπάγου ὡς ἀρχιστρατήγου μὲ ἀπόλυτα δικαιώματα καί, ταυτοχρόνως, τῆς πολεμικῆς ὀργανώσεως τῆς κυβερνήσεως πρὸς συντονισμένην καὶ ἔντονον δρᾶσιν. Ἡ πλειοψηφία τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν εἶχεν ἤδη προκρίνει λύσιν κυβερνήσεως συνεργασίας ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Διομήδην. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐδυσκολεύοντο νὰ κατανοήσουν τοὺς ὅρους τοῦ ἀρχιστρατήγου Παπάγου. Ἔπρεπε, λοιπόν, ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς νὰ ἀναλάβη πρωτοβουλίαν. Εἶχε συνείδησιν ὅτι ἡ δημοτικότης του εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀπόγειον καί, πράγματι, οὐδέποτε ἄλλοτε ἔκτοτε ὑπῆρξε τόσον μεγάλη, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του. Ὁ στρατὸς ἐπειθάρχει εἰς τὰ κελεύσματά του. Εἶχε δ' ἐπὶ πλέον ἐπιτευχθῆ ἡ συνεννόησις καὶ ἡ συμπαράστασις τῶν τριῶν πρυτάνεων τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας, τοῦ Γεωργίου Βλάχου, τοῦ Ἀχιλλέως Κύρου καὶ τοῦ Δημητρίου Λαμπράκη.

Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεύς, σταθμίσας τὴν κατάστασιν, ἐτόλμησεν. Ὁ Θεμιστοκλῆς Σοφούλης παρητήθη. Πρὸ τῆς παραιτήσεώς του ὅμως ἀσμένως εἶχε πλέον ἀποδεχθῆ καὶ τὴν ἀρχιστρατηγίαν Παπάγου καὶ τοὺς ὅρους του. Καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπίσης. Ὁ δὲ Γεώργιος Βλάχος εἶχεν ἤδη πείσει τὸν Βενιζέλον ὄχι μόνον νὰ ὑποστηρίξη τὴν περίπτωσιν Παπάγου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναλάβη εἰς τοῦτο πρωτοβουλίαν. Οὕτως εἶχεν ἡ κατάστασις, ὅτε ὁ Βασιλεὺς ἐκάλεσεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὄρθιος τοὺς ἀνέγνωσεν ἔκκλησίν του, ἐν ὄψει τοῦ ἐθνικοῦ κινδύνου, διὰ συνεννόησιν. Ἀλλὰ ἡ λύσις προῆλθε τελικῶς ἄνωθεν. Ὁ Ἀλέξανδρος Διομήδης, τῆ μεσολαβήσει τοῦ Δημητρίου Λαμπράκη, διεμήνυσε ὅτι θὰ ἐδέχετο τὴν ἀντιπροεδρίαν, καλουμένου ἐκ νέου τοῦ Σοφούλη νὰ σχηματίση κυβέρνησιν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ κατάστασις ἐξειλίσσετο γοργῶς. Μὲ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ Γ. Παπανδρέου, πάντες οἱ ἄλλοι ἀπεδέχθησαν τὴν λύσιν καὶ μετ' ὀλίγον ὡρκίζετο ἡ νέα κυβέρνησις Σοφούλη μὲ ἀντιπρόεδρον τὸν Διομήδην, συσταθέντος πολεμικοῦ συμβουλίου, εἰς τὸ ὁποῖον συμμετεῖχον οἱ ἄλλοι ἀρχηγοὶ κομμάτων, οἱ ὁποῖοι συνεφώνησαν διὰ τὴν κυβέρνησιν μὲ ἰσότιμον ψῆφον, ἀνεξαρτήτως τῆς κοινοβουλευτικῆς δυνάμεως τοῦ κόμματός των· Πρώτη δὲ πρᾶξις τῆς κυβερνήσεως ἐκείνης ἦτο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἀρχιστρατηγίας εἰς τὸν Παπάγον. Ἡ κυβέρνησις ἐκείνη ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς μεταβολῆς τῆς καταστάσεως. Τὸν ηὐνόησε, βεβαίως, καὶ ἡ τύχη. Ἡ περαιτέρω, δηλαδή, ἐπιδείνωσις τῶν σχέσεων τοῦ Τίτο μὲ τὸ ἀνατολικὸν μπλόκ. Ἀλλά, ἐπὶ τέλους, καὶ «τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς». Γεγονός, πάντως, παραμένει ὅτι ἡ δημοκρατικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ἀντιμετώπισις τῆς καταστάσεως, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος, ὀφείλεται κατὰ πρῶτον καὶ σημαίνοντα λόγον εἰς τὴν ψυχραιμίαν, εἰς τὴν σαφῆ γνῶσιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως καὶ εἰς τὴν θαρραλέαν πρωτοβουλίαν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Παύλου.

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ Βασιλεὺς Παῦλος ἔτρεφεν ἀπεριόριστον σεβασμὸν καὶ θαυμασμὸν διὰ τὸν πατέρα του, Βασιλέα Κωνσταντῖνον. Ἔζησεν ἔφηβος τὸν θρῦλον τοῦ νικηφόρου στρατηλάτου καί, εἰς τὰ πρῶτα νεανικά του ἔτη, τὸ δρᾶμα τοῦ πατρός του. Εἰς αὐτὸν ἀνεστράφησαν οἱ ὅροι. Τὰ δραματικὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς του ὑπῆρξαν εἰς τὴν ἀρχήν, ἐνῶ εἰς τὸ τέρμα ἡ γαλήνη. Ὑπάρχει καὶ ἓν ἄλλο στοιχεῖον συγκρίσεως. Ἂν τὸ νὰ συνδέη εἰς Βασιλεὺς τὸ ὄνομά του μὲ τὸν διπλασιασμὸν τῆς πατρίδος του ἐπὶ τῶν πεδίων τῶν μαχῶν ἀποτελῆ ἔξοχον φιλοδοξίαν διὰ πάντα ἐστεμμένον καὶ θεαματικὴν ἀποθέωσιν, οὐδόλως τοῦτο σημαίνει ὅτι ὑστερεῖ ὁ Βασιλεύς, ὁ ὁποῖος δὲν αὐξάνει μὲ τὴν ἐπικράτειαν, ἐπιτυγχάνει ὅμως μέσῳ ἀπείρων δοκιμασιῶν νὰ συντηρήση τὰ κεκτημένα. Καὶ μάλιστα, ἐπὶ πλέον, νὰ δημιουργῆ προϋποθέσεις διασφαλίσεως καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Ὁ ἀείμνηστος Βασιλεὺς συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τοιούτου εἴδους ἐποχήν. Ἐπέβαλε τὸ κράτος ἐσωτερικῶς. Ἔσωσε τὸ καθεστώς. Καὶ ἐθεμελίωσε προϋποθέσεις διὰ εἰρήνην καὶ εὐημερίαν. Τὸ ἔργον ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὀλιγώτερον θεαματικόν, ἀλλὰ δὲν παύει νὰ εἶναι ἐξ ἴσου σπουδαῖον.

Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἐπετέλεσε τὸ καθῆκον του καὶ ἀπέναντι τῆς πατρίδος καὶ ἀπέναντι τῶν προγόνων του καὶ ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του.

1902, Σεπτέμβριος. Ἡ Βασίλισσα Σοφία κρατάει τὸν πρίγκιπα Παῦλο, ποὺ εἶναι πιὰ ζωηρό, γελαστὸ μωρὸ ἐννέα μηνῶν. Στὰ πόδια της καθισμένη ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη, ἡλικίας ἤδη ἔξη ἐτῶν. ←

ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ δυὸ παιδιά, στὸ «Ἀμφιτρίτη» φορτώθηκε καὶ τὸ καρροτσάκι τους, ποὺ θὰ χρειασθῆ στὸ πρῶτο τους θαλάσσιο ταξίδι, γιατὶ εἶναι ἀκόμη μικρά: Ὁ πρῖγκιψ Παῦλος καὶ ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη.

1905. Τὰ παιδιὰ τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου φωτογραφίζονται στὸν κῆπο τους. Ἀπὸ τὰ τέσσερα ἀδέλφια, τὰ τρία – ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἑλένη – ἀνῆλθαν σὲ θρόνους. Ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη, ποὺ τὴν κρατάει μιὰ γκουβερνάντα, γεννήθηκε τὸ προηγούμενο ἔτος. ↑

Εὐτύχησε – ὑποδειγματικὸς σύζυγος καὶ πατέρας – νὰ δώση στὸν ἑαυτό του καὶ τὴν χώρα μιὰ εὐτυχισμένη οἰκογένεια

←

1902. Στὸ ἀνάκτορο τοῦ Διαδόχου (τὰ σημερινὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα τῆς ὁδοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ), ἡ Βασίλισσα Σοφία σηκώνει μὲ μητρικὴ ὑπερηφάνεια τὸν τότε νεογέννητο πρίγκιπα Παῦλο.

1905. Στὸν Βασιλικὸ Κῆπο, ἕνα χαμογελαστὸ ἀγοράκι στάθηκε μπροστὰ στὸν φακό. Εἶναι ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ὁ ὁποῖος πλησιάζει πιὰ νὰ κλείσῃ τὰ τέσσερα χρόνια του.

Елена
1906

1907. 'Ο πρΐγκιψ Παῦλος εἶναι τώρα ἑπτὰ ἐτῶν. 'Η χαρούμενη παιδική φυσιογνωμία ἀποτυπώθηκε τότε σὲ ἐπιστολικὰ δελτάρια, ποὺ ἐγνώρισαν μεγάλη ἐπιτυχία. ←

Ὅλοι οἱ ἄρρενες τῆς οἰκογενείας ἔγιναν Βασιλεῖς

1908. 'Η οἰκογένεια τοῦ Διαδόχου. Καὶ οἱ τέσσερις ἄρρενες τῆς φωτογραφίας ἔγιναν Βασιλεῖς τῆς 'Ελλάδος. 'Ο Κωνσταντῖνος κρατάει τὴν Εἰρήνη καὶ ἔχει πλάϊ του τὸν Γεώργιο. Δίπλα στὴν Σοφία, ἡ 'Ελένη καὶ ὁ 'Αλέξανδρος. 'Εμπρὸς καθιστὸς ὁ Παῦλος. ↑

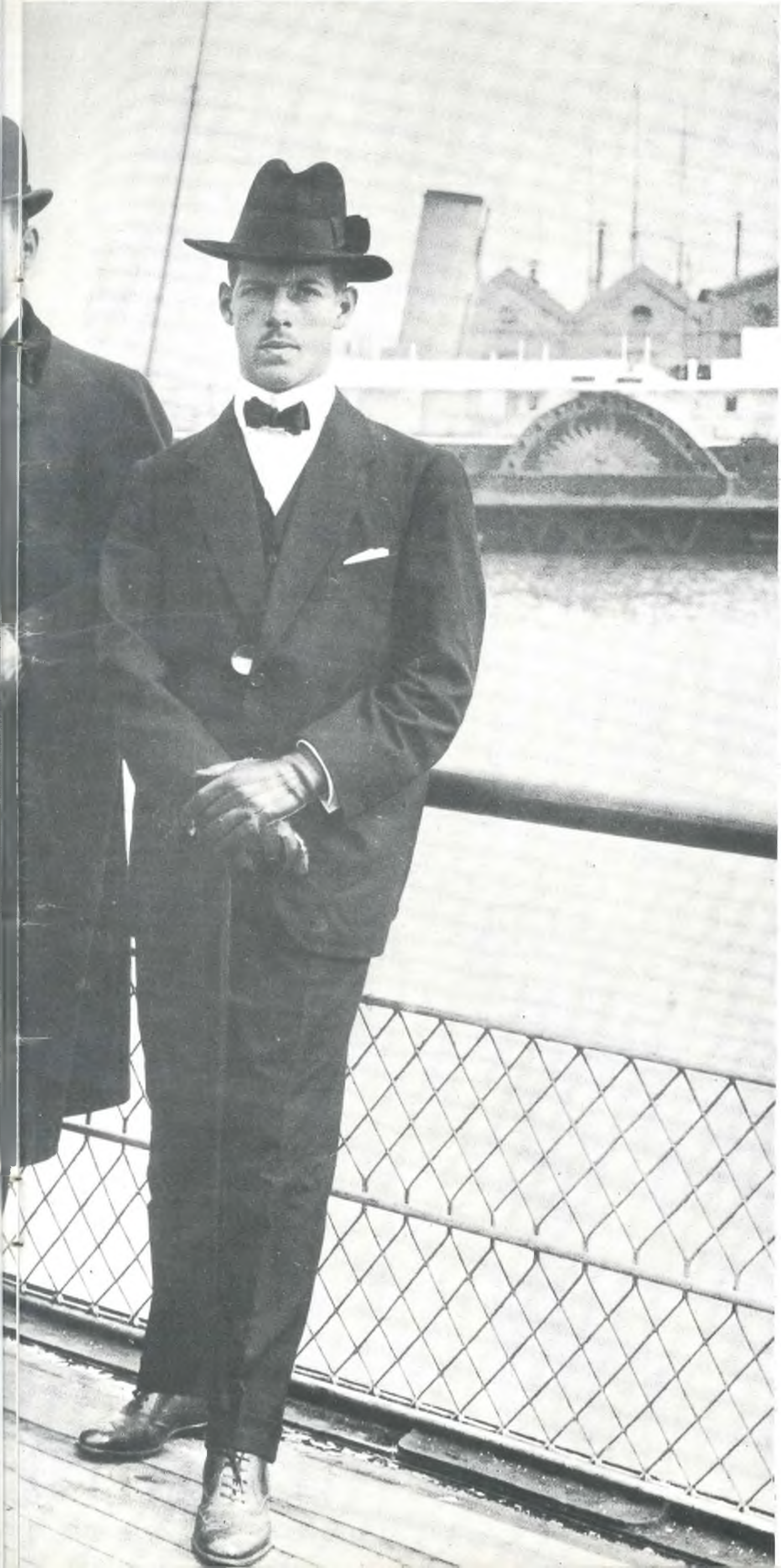
1907. 'Ο πρωτότοκος γιὸς τοῦ Διαδόχου, ὁ μετέπειτα Βασιλεὺς Γεώργιος Β', φωτογραφίζεται μὲ τὰ δυὸ μικρότερα ἀδέλφια του τὸν πρίγκιπα Παῦλο καὶ τὴν πριγκίπισσα Εἰρήνη. 'Ο Γεώργιος εἶναι ἤδη 17 ἐτῶν καὶ φοιτᾶ στὴν Στρατιωτικὴ Σχολὴ Εὐελπίδων. →

← 1906. 'Η Βασίλισσα Σοφία σηκώνει τὴν Εἰρήνη καὶ κρατάει τὸ χέρι τοῦ Παύλου. 'Η ἴδια καὶ τὰ τρία μεγαλύτερα παιδιά της, ἡ 'Ελένη, ὁ Γεώργιος καὶ ὁ 'Αλέξανδρος, ἔχουν σημειώσει μὲ τὰ χέρια τους τὰ ὀνόματά τους.

1914. Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος κάνει τὸ πρῶτο ταξίδι της στὴν Εὐρώπη, λίγο προτοῦ ξεσπάση ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος καὶ δημιουργηθῆ στὴν πατρίδα ὁ ἐθνοκτόνος διχασμός, στὴν δίνη τοῦ ὁποίου ἐνεπλάκη καὶ ὁ Θρόνος. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος περιστοιχίζεται ἀπὸ τρεῖς μελλοντικοὺς Βασιλεῖς — τὸν πρίγκιπα Παῦλο, τὸν Διάδοχο Γεώργιο καὶ τὸν πρίγκιπα Ἀλέξανδρο — καὶ τὶς κόρες του, πριγκίπισσα Ἑλένη, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνη Βασίλισσα τῆς Ρουμανίας, καὶ πριγκίπισσα Εἰρήνη, ποὺ τὸ 1939 συνεζεύχθη στὴν Φλωρεντία τὸν μετέπειτα δοῦκα Ἀόστης.

1917. Στὴν Ἑλβετία, ὅπου ζῆ ἐξόριστη ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Ἑλένη σημείωσαν ἰδιοχείρως τὰ ὀνόματά τους. Ἡ πριγκίπισσα Αἰκατερίνη εἶναι ἀκόμη πολὺ μικρὴ γιὰ νὰ γράψη, ἀφοῦ γεννήθηκε στὰ 1913, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερο Βαλκανικὸ πόλεμο.

1921. Μὲ καμάρι ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη στέκεται δίπλα στὸν ἀδελφό της, ποὺ μόλις φόρεσε τὴν στολὴ τοῦ σημαιοφόρου. Ὁ πρίγκιψ Παῦλος μόλις ἔχει ἀποφοιτήσει ἀπὸ τὴν Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων, ὅπου παρέμεινε ὡς κανονικὸς δόκιμος, καὶ σὲ λίγο θὰ λάβη μέρος στὶς ναυτικὲς ἐπιχειρήσεις τῆς μικρασιατικῆς ἐκστρατείας, ἐπὶ τοῦ καταδρομικοῦ «Ἕλλη», ὅπου δυὸ φορὲς κινδύνεψε ἀπὸ τὸ ἐχθρικὸ πῦρ, στὴν γέφυρα τοῦ σκάφους.

→

Δὲν κύλησε ἀκύμαντη ἡ ζωή του· δὲν χάθηκε ὅμως οὔτε στιγμὴ ἡ πίστη καὶ ἡ ἀνθρωπιά του

1927. Στὰ ἀνάκτορα τῆς Ρουμανίας φιλοξενεῖται ἡ ἐξόριστη Βασιλικὴ Οἰκογένεια. Ἀπὸ τ' ἀριστερά: Ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ, ἡ Βασίλισσα Ἑλένη, οἱ πριγκίπισσες Θεοδώρα καὶ Μαργαρίτα, ὁ πρῖγκιψ Φίλιππος (σήμερα δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου), ὁ Βασιλεὺς Παῦλος. ↑

→ 1928. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ἀπὸ τὴν ἐξορία, στέλνει σὲ φίλο του, μὲ ἰδιόγραφη ἀφιέρωση, μιὰ παλαιότερη φωτογραφία του, μὲ στολὴ ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ.

↑ 1935. Π α ῦ λ ο ς — σημειώνει μὲ τὸ χέρι του ὁ Διάδοχος Παῦλος, ποὺ μόλις ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα, μετὰ τὴν παλινόρθωση τῆς συνταγματικῆς βασιλείας. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπάνοδο, ὁ Διάδοχος Παῦλος ἀνέλαβε ἐνεργὸ ὑπηρεσία στὸ βασιλικὸ ναυτικό, ὡς πλωτάρχης, μὲ τὴν στολὴ τοῦ ὁποίου καὶ φωτογραφήθηκε.

1939. Ἡ οἰκογενειακὴ εὐτυχία τοῦ διαδοχικοῦ ζεύγους ὁλοκληρώνεται μὲ τὴν γέννηση τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας, στὶς 2 Νοεμβρίου 1938. Λίγους μῆνες ἀργότερα, δυὸ ὑπερήφανοι γονεῖς φωτογραφίζονται γιὰ πρώτη φορὰ ἐπισήμως μὲ τὴν νεογέννητη θυγατέρα τους Σοφία. ↑

←

9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1938. Μετὰ τοὺς γάμους τοῦ Διαδόχου Παύλου καὶ τῆς πριγκιπίσσης Φρειδερίκης, μιὰ ἀναμνηστικὴ φωτογραφία στὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν. Διακρίνονται, ἀπὸ τ' ἀριστερὰ οἱ: Βασιλομήτωρ τῆς Ρουμανίας Ἑλένη, Βασιλεὺς τῆς Ρουμανίας Μιχαήλ, πριγκίπισσα Εἰρήνη, πρῖγκιψ τοῦ Ἀννοβέρου καὶ τοῦ Μπρούνσβικ (πατέρας τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης), οἱ νεόνυμφοι, ἡ μητέρα τῆς νύφης, πριγκίπισσα τοῦ Ἀννοβέρου, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' καὶ πίσω του, ὁ δοὺξ τοῦ Κὲντ καί, τέλος, ἡ πριγκίπισσα Ὄλγα τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ἀφιέρωσε στὴν χώρα ὅλες τὶς σκέψεις τὶς προσδοκίες καὶ τὶς δυνάμεις του...

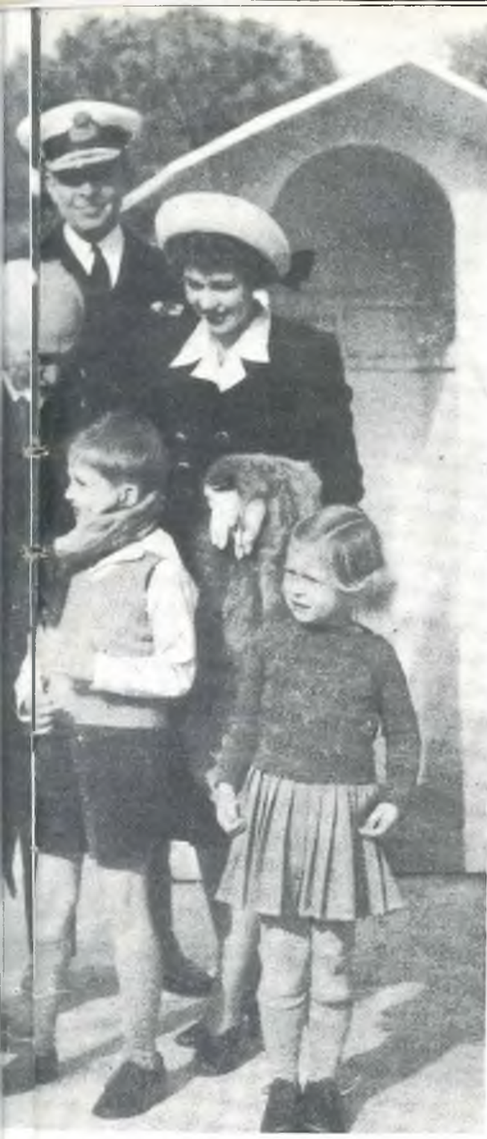

↑ 20 ΙΟΥΛΙΟΥ 1940. Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Β', ποὺ γεννήθηκε στὶς 2 Ἰουνίου τοῦ 1940, βαπτίζεται στὴν Μεγάλη Αἴθουσα τοῦ Θρόνου τῶν Ἀνακτόρων, μὲ ἀναδόχους ἐκπροσώπους τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τὸν θεῖο του Βασιλέα Γεώργιον Β'. Στὴν ἀναμνηστικὴ φωτογραφία, ἀπὸ τ' ἀριστερά: Πριγκίπισσα Ἑλένη τοῦ Νικολάου, πρίγκιψ Πέτρος, Βασιλεὺς Γεώργιος Β', πριγκίπισσα Ἀλίκη, Βασίλισσα Φρειδερίκη μὲ τὸν νεογέννητο Διάδοχο, πριγκίπισσα Αἰκατερίνη Βασιλεὺς Παῦλος μὲ τὴν μικρὴ πριγκίπισσα Σοφία.

→ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ τοῦ 1946. Μετὰ ἀπὸ ἀπουσία πεντέμισυ ἐτῶν καὶ ἀφοῦ ὁ ἑλληνικὸς λαός, διὰ δημοψηφίσματος, ἐτάχθη, μὲ συντριπτικὴ πλειοψηφία, ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου του, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' μὲ τὸν Διάδοχο παῦλο καὶ τὴν πριγκίπισσα Φρειδερίκη ἔφθασαν στὴν πρωτεύουσα. Ἡ πολιτικὴ ὁμαλότητα στὴν χώρα ἀποκαταστάθηκε, ἀλλὰ νέες ἐθνικὲς δοκιμασίες βρίσκονταν ἤδη σὲ δραματικὴ ἐξέλιξη — ὁ καταστρεπτικώτατος συμμοριτοπόλεμος ἁπλωνόταν

←
1946, Δεκέμβριος. Στὴν 'Αθήνα φθάνει ἕνας θερμὸς φίλος τῆς 'Ελλάδος, ὁ πρωθυπουργὸς τῆς Νοτιοαφρικανικῆς 'Ενώσεως στρατάρχης Γιὰν Σμάτς. 'Εγκάρδια ἦταν ἡ συνάντησή του μὲ τὴν οἰκογένεια τοῦ Διαδόχου, λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων δεσμῶν ποὺ τοὺς εἶχαν ἑνώσει κατὰ τὸν πόλεμο.

5 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1947. Στὴν πλατεῖα τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, κατὰ τὴν κηδεία τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β', ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἑτοιμάζεται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐκφορά, ἔχοντας δίπλα του τὸν μικρὸ Διάδοχο Κωνσταντῖνο. Γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Κωνσταντῖνος σημειώνει μὲ τὸν παιδικὸ γραφικὸ χαρακτῆρα του τὸ ὄνομά του στὴν φωτογραφία.
↓

Ὁ ἁπλὸς ἄνθρωπος

ΑΓΑΠΟΥΣΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ, ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΠΡΟ ΠΑΝΤΟΣ ΤΗ ΧΑΡΑ

Η ΑΠΛΟΤΗΤΑ του ὡς ἀνθρώπου θὰ μείνη παροιμιώδης. Τὸ διαπίστωναν αὐτὸ ὅσοι εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν γνωρίσουν ἀπὸ κοντά, ἀκόμη καὶ σὲ στιγμὲς ἐπίσημες. Ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ ἄφηνε τὸν ἑαυτό του νὰ ἐκδηλωθῆ ἀνεμπόδιστα ἦταν ὅταν βρισκόταν στὸ στενό του περιβάλλον — μέσα στὸ σπίτι του. Στὴν Κέρκυρα, κάθε καλοκαίρι, στὸν μεγάλο κῆπο ποὺ πλαισιώνει τὸ ἀνάκτορο τοῦ «Μὸν Ρεπό», κατέβαινε κάθε πρωὶ μὲ τὴν ἁπλούστερη περιβολή, γιὰ νὰ κλαδέψη τὰ δένδρα του. Στὴν δουλειὰ τὸν βοηθοῦσαν πρόθυμα μερικὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ φωτογραφήθηκε. ↑

ΚΑΙ ΤΩΡΑ, θὰ μᾶς πάρετε μιὰ φωτογραφία ὅλους μαζί, ὅπως δουλεύουμε ἐδῶ μέσα. Σύμφωνοι;

—Μάλιστα, Μεγαλειότατε!

—Ἂν βγοῦμε «ὡραῖοι», νὰ μᾶς στείλετε ἀπὸ μία παρακαλῶ, γιατὶ ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε μιὰ παρέα. Ἐμπρός. Οἱ ψηλοὶ ἐλᾶτε πίσω μαζί μου καὶ οἱ μικροὶ καθῆστε μπροστά.

—Μεγαλειότατε, νὰ φωνάξουμε καὶ τὰ σκυλάκια! λέει ἕνας ἀπὸ τὴν «παρέα».

Εἶναι ὁ μικρότερος, ἑπτὰ-ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ περισσότερο ἀπὸ δουλειὰ στὸν κῆπο τοῦ «Μὸν Ρεπὸ» κάνει ἀστεῖα καὶ κυνηγητὸ στὰ δυὸ μικροσκοπικὰ σκυλιὰ τῆς Βασιλίσσης. Ὁ Βασιλεὺς γελάει.

—Ἕνα λεπτό! Ἂς φωνάξουμε καὶ τὰ σκυλιά...

ΕΙΝΑΙ καλοκαιριάτικο πρωινὸ ποὺ μοσχοβολάει ρετσίνι, θάλασσα καὶ δροσιά. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ποὺ ἀπὸ πολὺ νωρὶς — πεντέμιση περίπου — βρίσκεται στὸν κῆπο τοῦ Ἀνακτόρου, ἔχει τώρα συναντηθῆ μὲ τὰ δέκα Κορφιατόπουλα, ποὺ τὸν βοηθᾶνε κάθε πρωὶ στὸ κλάδεμα.

—Ἂν δὲν προσπαθήσετε νὰ μοῦ πάρετε συνέντευξη, ἐλᾶτε πιὸ κοντὰ νὰ δῆτε πόσα δέντρα ξεκαθαρίσαμε. Προσέχτε μόνο μὴ σκίσετε τὸ φόρεμά σας...

Μὲ σόρτς, ἡλιοκαμένος, γελαστός, ἁπλούστατος, φροντίζει τὰ δένδρα καὶ τὰ λουλούδια του μὲ τὸ μεράκι καλοῦ νοικοκύρη καὶ ἐργάζεται μὲ ἐνθουσιασμὸ νεαροῦ προσκόπου. Περισσότερο ἀπὸ ὁποιαδήποτε «συνέντευξη» ἔχει ἐνδιαφέρον ἡ ἁπλῆ αὐτὴ ὥρα τοῦ Ἄνακτος. Ἡ ἔλλειψη κάθε στόμφου στὴν κίνηση καὶ στὴν κουβέντα του, ἡ εὐσυγκίνητη ὅρασή του μπροστὰ στὰ παιδιά, στὰ λουλούδια, στὰ ἁπλᾶ πράγματα.

Ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἔδειχνε θάρρος, πίστη, κέφι, ἀγάπη, χιοῦμορ—ποὺ δὲν συγγένευε ποτὲ μὲ τὴν εἰρωνεία—γιὰ τὰ καθημερινὰ ἢ τὰ μεγάλα ποὺ συναντοῦσε στὴν ζωή του. Γελοῦσε πολύ. Σὲ κάποια πρεμιέρα—ἔπαιζαν στὸ «Ἐθνικὸ» «Τὰ λάθη μιᾶς νύχτας»—τὸ πιὸ ἠχηρὸ γέλιο προερχόταν ἀπὸ τὸ βασιλικὸ θεωρεῖο. Κοίταζε τὸν συνάνθρωπο μὲ ἀληθινὸ ἐνδιαφέρον.

ΕΞΑΙΡΕΤΟΣ ΠΙΑΝΙΣΤΑΣ

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ τῆς Τζίνας Μπαχάουερ, στὸ Χαλάνδρι, πήγαινε συχνὰ τὰ βράδυα, καμμιὰ φορὰ ὁλομόναχος, γιὰ νὰ τὴν ἀκούση νὰ παίζη πιάνο. Οἱ μουσικές τους προτιμήσεις ταίριαζαν. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ βαθειὰ μουσική τους μόρφωση. Ἡ βραδυὰ κρατοῦσε ὡς ἀργὰ τὴν νύχτα καὶ ὕστερα ὁ ὑψηλὸς ἐπισκέπτης ἔμπαινε μὲ τὴν καλλιτέχνιδα στὴν κουζίνα βοηθώντας την νὰ ἑτοιμάση τὸ πρόχειρο δεῖπνο καὶ νὰ στρώση τραπέζι. Ὁ Παῦλος ἦταν καὶ ὁ ἴδιος ἐξαίρετος πιανίστας. Καὶ μέχρι πρό τινος ὁ καλύτερος τῆς οἰκογενείας. Τὰ τελευταῖα χρόνια, ὅμως, εἶχε παραιτηθῆ τοῦ «τίτλου» του χάριν τῆς πριγκιπίσσης Εἰρήνης.

—Ἡ Εἰρήνη παίζει καλύτερα ἀπὸ μένα. Παίζει πολὺ καλά. Μὴν τὸ νομίσετε πατρικὴ ἐπιείκεια... διαβεβαίωνε.

Κανεὶς ἀπὸ ὅσους τὴν συζήτηση δὲ ἦταν διατεθειμένος νὰ ἀμφισβητήση τὸ ταλέντο τῆς πριγκιπίσσης. Τὸ πατρικὸ βλέμμα, ὅμως, τὴν ἀγκάλιαζε μὲ ἄπειρη τρυφερότητα, ποὺ ἐπιβεβαίωνε πώς, ὄχι μόνο τῆς πατρικῆς ἐπιεικείας, ἀλλὰ καὶ τῶν χαδιῶν τοῦ μικρότερου παιδιοῦ ἀπελάμβανε ἀκόμη ἡ Εἰρήνη. «Ἀραπίνα», τὴν φώναζε πειραχτικὰ ὁ πατέρας της ἐπειδὴ γεννήθηκε στὴν Νότιο Ἀφρική, κάνοντάς την νὰ κλαίη, ὅταν ἦταν μικρότερη, καὶ νὰ τρέχη στὸν καθρέφτη γιὰ νὰ βεβαιωθῆ ἄλλη μιὰ φορὰ γιὰ τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

ΛΑΤΡΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΑΤΩΝ

ΟΙ ΜΟΝΑΧΙΚΟΙ περίπατοι ἦταν γιὰ τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια ἕνα πάθος κληρονομικό. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος τὸ διετήρησε ὡς τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του. Στὴν Κέρκυρα καὶ στὸ Τατόϊ, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλα ὄμορφα καὶ ἀπόμερα σημεῖα, τὸν ἔβλεπαν συχνὰ καὶ τὸν ἀναγνώριζαν, ὕστερα ἀπὸ σκέψη καὶ ἀπορία οἱ, ἁπλοὶ ἀγρότες ποὺ βρίσκονταν στὶς ἐρημιές. Εἶναι γνωστὸ τὸ ἀνέκδοτο, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο ἐκινδύνευσε κάποτε, ἀπὸ τὴν καραμπῖνα ἀγροφύλακος, ἀλλὰ ἄγνωστο σχεδὸν τὸ σημεῖο ποὺ προτιμοῦσε μὲ φανατισμὸ γιὰ τοὺς περιπάτους του.

Ἀρκετὰ ἔξω ἀπὸ τὰ Μέθανα, σ' ἕνα σημεῖο ποὺ ἡ παλιὰ ἡφαιστειογενὴς πηγὴ ἔχει γεμίσει τὴν θάλασσα μικρὰ ξερονήσια καὶ μακρυὲς κοκκινόχρυσες γλῶσσες γῆς ποὺ προχωροῦν βαθιὰ μέσα στὸ γαλάζιο κῦμα, ὑπάρχουν, στὸ φρύδι τῶν βράχων, μικρὰ μονοπάτια, ποὺ χαρίζουν στὸν περιπατητὴ μιὰ ὀνειρώδη ἐποπτεία τοῦ ἄγριου τοπίου. Σ' αὐτὴ τὴν ἄκρη, ποὺ εἶχε μοναδικὸ σύντροφο τὸν ρόχθο τῶν κυμάτων καὶ τὸ διονυσιακὸ τραγούδι τῶν τζιτζικιῶν, ἔφερνε πολὺ συχνὰ τὸν Βασιλέα Παῦλο ἕνα ἀντιτορπιλλικό. Μιὰ βάρκα τὸν ἔβγαζε ὡς τὴν στεριὰ καὶ τὸν ἄφηνε μόνο πηγαίνοντας στὰ Μέθανα νὰ τὸν περιμένη.

«ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΒΑΡΚΑ!»

ΚΑΠΟΙΑ φορὰ τὸν βρῆκε ἡ ζέστη καὶ τάχυνε τὸ βῆμα του ὡς τὸ χωριὸ τοῦ Ἅη - Γιώργη. Ἐκεῖ, κοντὰ στὴν παραλία, δυὸ - τρεῖς μικρὲς βάρκες περίμεναν.

—Ἤθελα μιὰ βάρκα νὰ μὲ πάη στὰ Μέθανα!..

— Δὲν μποροῦμε κύριε. Μιὰ συγχωριανή μας παντρεύεται στὸν Πειραιὰ καὶ πᾶμε τὸ συμπεθεριὸ στὰ Μέθανα νὰ τὴν ξεπροβοδίση ὡς τὸ καράβι. Οὔτε θέση. Θὰ μπατάρουμε στὸ δρόμο.

Τὴν ἴδια στιγμὴ φάνηκε μιὰ μικρὴ συντροφιὰ μὲ τὰ βιολιὰ μπροστὰ καὶ τὴν ντροπαλὴ μελαχροινὴ κοπέλλα στὴ μέση. Μπῆκαν στὶς τρεῖς βενζῖνες καὶ ξεκίνησαν, ὅταν κάποιος ἀπ' ὅλους τὸν ἀναγνώρισε. Ὁ Βασιλιάς!

Τὴν ἴδια ὥρα ἀκούσθηκε ἀπὸ τὴν παραλία μιὰ βαρειά, καλωσυνάτη φωνή:

— Καλορίζικη, νὰ ζήσης!

Κι ἀμέσως, ἀπὸ τὶς βάρκες ἦρθε ἡ ἀπάντηση. Τὰ βιολιὰ τοῦ συμπεθεριοῦ ἄρχισαν τὰ παίζουν «Τοῦ ἀητοῦ τὸ γιὸ» καὶ ὁ Βασιλιὰς ξαναπῆρε τὸ δρόμο του μὲ τὰ πόδια.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ σταθμὸς — σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ μᾶλλον — τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἐπισήμου ταξιδιοῦ τῶν Βασιλέων ἀπὸ τὴν Ταϋλάνδη ἦταν τὸ Μπαχρέϊν. Ὁ συμπαθέστατος καὶ γραφικὸς ἐμίρης του, ἰδιοκτήτης πετρελαιοπηγῶν καὶ ἀχανῶν ἐκτάσεων ξανθῆς ἄμμου, γνώριζε τοὺς Ἕλληνες Βασιλεῖς καὶ τοὺς περίμενε στὸ ἀεροδρόμιο, μὲ τὰ δῶρα ποὺ ἐπιβάλλει ἡ φιλοξενία τῆς Ἀνατολῆς. Μαργαριτάρια στὴν Βασίλισσα καὶ στὴν πριγκίπισσα καὶ στὸν Βασιλέα ἕνα παλιὸ ὁλόχρυσο ἀραβικὸ σπαθὶ μὲ σκαλίσματα σπάνιας τέχνης.

Στὸ ἀεριωθούμενο τῆς «Ὀλυμπιακῆς», τὸ διαμέρισμα τῆς πρώτης θέσεως εἶχε διασκευασθῆ εἰδικὰ γιὰ τοὺς Βασιλεῖς, ἐνῶ στὶς θέσεις τῆς τουριστικῆς κάθονταν οἱ αὐλικοί, οἱ δημοσιογράφοι, οἱ φωτορεπόρτερς καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς ἀκολουθίας. Μόλις ἀπογειώθηκε τὸ ἀεροπλάνο, ἡ Βασίλισσα καὶ ἡ Εἰρήνη ἔδειξαν ἀμέσως στοὺς συνταξιδιῶτες τὰ δῶρα τους καὶ πρόλαβαν τὸ νέο:

—Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι καταπληκτικό, εἶναι τὸ δῶρο τοῦ Βασιλέως!

Κανεὶς φυσικὰ δὲν εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ ἐπιδείξη κι ὁ Ἀνώτατος Ἄρχων τὸ «καινούργιο παιχνίδι» του. Ἄλλωστε ταξιδεύαμε ὧρες κ' οἱ Βασιλεῖς ἔμοιαζε ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθοῦν παρὰ στο Ἑλληνικό. Ξαφνικά, δυὸ μεγάλα χέρια ἀνοίγουν τὶς κουρτῖνες τῆς πρώτης θέσεως καὶ ὁ Βασιλιὰς ἐμφανίζεται, φορώντας στὸ κεφάλι τὰ δυὸ χρυσᾶ σειρήτια τῶν ἐμίρηδων, κρατώντας στὸ χέρι τὸ θαυμάσιο σπαθί. Στέκεται στὴν πόρτα καὶ ρωτάει γελώντας:

— Πῶς σᾶς φαίνομαι;

Ὅλοι σηκώνονται.

Τὸ ἀστεῖο εἶναι τόσο ἀπρόβλεπτο ποὺ κανεὶς δὲν γελᾶ. Κανείς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο ποὺ συνεχίζει κεφᾶτα:

— Καθῆστε, παρακαλῶ, κάτω. Θὰ ρίξουμε τὸ ἀεροπλάνο. Θὰ περάσω ἐγὼ ἀπὸ τὶς θέσεις σας καὶ θὰ σᾶς τὸ δείξω. Εἶναι πραγματικὰ ἔξοχο!

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΑΒΙΑ

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΟ συζυγικῆς ἀγάπης καὶ στοργῆς — ἑνὸς ἱεροῦ δεσμοῦ, που ἕνωσε ψυχικὰ δυὸ ἀνθρώπους ἐπὶ 26 ὁλόκληρα χρόνια. Ἡ εὐτυχισμένη αὐτὴ στιγμὴ — μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες τοῦ βίου του — ἦταν τὸ περασμένο φθινόπωρο.

Εὐτυχισμένες στιγμὲς ἑνὸς ἱεροῦ δεσμοῦ ποὺ ἕνωσε δυὸ ἀνθρώπους ἐπὶ 26 χρόνια

ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ τῶν γάμων τους. Στὸν κῆπο τῶν 'Ανακτόρων, δυὸ εὐτυχισμένοι νεόνυμφοι ἀτενίζουν μὲ ἐμπιστοσύνη τὸ μέλλον. Πίσω ἀπὸ τὸν Διάδοχο τότε Παῦλο καὶ τὴν πριγκίπισσα Φρειδερίκη διακρίνονται ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' τῆς 'Ελλάδος, ἡ πριγκίπισσα "Ολγα τῆς Γιουγκοσλαβίας, καθὼς καὶ ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη.

ΜΕ ΕΝΑ φιλὶ ξαναβρίσκονταν οἱ δυὸ σύζυγοι, ὅποτε οἱ ὑψηλὲς ὑποχρεώσεις ἐπέβαλλαν ἕναν σύντομο ἀποχωρισμό. Πόσες καὶ πόσες φορὲς δὲν ξετυλίχθηκε αὐτὴ ἡ ἁπλῆ ἀνθρώπινη σκηνὴ στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ 'Ελληνικοῦ, ὅπου ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ συζύγους ἀνέμενε τὴν ἄφιξη τοῦ ἄλλου.
←

→
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΗ ἡ αὐθόρμητη χειρονομία, μὲ τὴν ὁποία ἡ Βασίλισσα ἄνοιξε τὴν ὀμπρέλλα πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ συζύγου της, γιὰ νὰ τὸν προστατεύση ἀπὸ τὴ βροχή, ποὺ ἔφθασε ἀπροσδόκητα.

Εἰκοσιέξη χρόνια ἡ ἀγάπη στάθηκε ἡ μεγάλη δύναμη τῶν ἐστεμμένων συζύγων. 'Αβρὸς, τρυφερός ὁ Βασιλεὺς, περιέβαλλε πάντα τὴν μικρόσωμη Βασίλισσά του μὲ τὴν θέρμη τῆς καρδιᾶς του. Οἱ ματιές ποὺ ἄλλαζαν οἱ Βασιλεῖς, ἀκόμα καὶ στὶς ἐπίσημες περιπτώσεις, ἔδειχναν εὔγλωττα τὴν βαθειὰ ἀφοσίωση ποὺ τοὺς συνέδεε. Περισσότερο ἀπὸ ὅλους μόνη μένει τώρα ἡ Βασίλισσα. 'Ενας πιστός, δυνατὸς σύντροφος, ποὺ ἅπλωνε ἐπάνω της τὴν σκιὰ καὶ τὴν προστασία του, χάθηκε γιὰ πάντα... Λένε πώς ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Βασιλέως Παύλου, ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη ἐξαφανίστηκε μόνη γιὰ δυὸ ὧρες στὸ δάσος τοῦ Τατοΐου, μὲ τὴν τόσο ἀνθρώπινη ἐντολή: «Δὲν θέλω νὰ μὲ ἀκολουθήση κανείς!».

Στιγμὲς
οἰκογενειακῆς
ἀνάπαυλας
ἀπὸ τὰ βαριὰ
δημόσια καθήκοντα,
στιγμὲς
ποὺ ἀποκαλύπτουν
ἔκτυπα ὅλη τὴν
τρυφερότητα μιᾶς
μεγάλης ψυχῆς,
ἱκανῆς
νὰ διατηρήση
τὴν ἁπλότητά της καὶ
τὸν ἐνθουσιασμό της,
μπροστὰ στὶς ἁπλὲς
χαρὲς τοῦ βίου,
ἐντελῶς ἀνόθευτα...
→

Ὑποθῆκες τοῦ πατέρα πρὸς τὸν γυιὸ
Ὑποθῆκες τοῦ Βασιλέως στὸ Διάδοχο

1947. Κρατώντας τὸν μικρὸ Διάδοχο ἀπὸ τὸ χέρι, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἀκολουθεῖ πεζῆ, σὲ ὅλη τὴν διαδρομή, τὸ φέρετρο τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β'. ↑

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ πατέρα καὶ γιοῦ — τοῦ κάθε ἀγαπημένου πατέρα καὶ γιοῦ. Τὸ ὅτι ἦταν Βασιλεὺς καὶ Διάδοχος, δὲν ἔπαιζε κανένα ρόλο στὴν ἐκδήλωση τῶν θερμῶν αἰσθημάτων τους. →

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ τοῦ 1963 — τὸ τελευταῖο καλοκαίρι τῆς ζωῆς του. Οἱ Βασιλεῖς καὶ ὁ Διάδοχος ἔχουν κατεβῆ στὸ Τουρκολίμανο γιὰ ἱστιοπλοϊκοὺς ἀγῶνες. ↓

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΕ,

Ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ προορίση σε ὅπως βασιλεύσης τῶν Ἑλλήνων, τοῦ ἐνδόξου, ἀρίστου καὶ εὐγενοῦς λαοῦ ἡμῶν. Ἡ θεία αὕτη πρὸς σὲ χάρις ἀποτελεῖ ἔξοχον τιμὴν καὶ βαρεῖαν κληρονομίαν. Ἀπὸ τῆς σήμερον καθίστασαι συνεργάτης μου εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς εὐημερίαν καὶ πρόοδον τοῦ λαοῦ μου.

» Πέποιθα ὅτι ἡ ἀγάπη σου διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἴση πρὸς τὴν ἰδικήν μου ἄπειρον δι' αὐτὸν ἀγάπην, θὰ καταστήση σε μέτοχον καὶ τῆς ἐκ ταύτης πηγαζούσης εὐτυχίας μου.

» Ὁ ἑλληνικὸς λαός, πληρῶν τὸ τίμημα τῆς ἐνδόξου ἱστορίας του καὶ ζῶν τὰς συνεπείας τῶν μακραιώνων, μέχρι τῆς σήμερον, ἀγώνων του ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν ἔσχεν εἰσέτι τὴν εὐκαιρίαν πλήρους ἀξιοποιήσεως τῶν δυνατοτήτων αὐτοῦ, ἵνα ἀποκτήση τὸ δίκαιον καὶ ἁρμόζον αὐτῷ ἐπίπεδον εὐημερίας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δικαιοῦται πάσης στοργῆς καὶ προσοχῆς καὶ θυσίας.

» Ἔσο δίκαιος, πρᾶος καὶ ἀκάματος ἐργάτης τῆς ἀνόδου καὶ τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος.

» Προστάτευε σταθερῶς τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτεύματος καὶ τὰς συνταγματικὰς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

» Ἀφιέρωσον τὴν ζωήν σου εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος. Οὐδεμία εὐγενεστέρα καὶ πλέον ἀξιόλογος ἀποστολή.

» Ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ ὑποφέρη ὁ Βασιλεὺς παρὰ ὁ λαὸς καὶ ἡ χώρα.

» Ἐργάσθητι σκληρῶς ἵνα καταστῇς ἀντάξιος τοῦ Ἕλληνος στρατιώτου, τοῦ ὁποίου μελλοντικῶς θὰ ἡγηθῇς. Ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα, θὰ ἀρχηγεύσης τῶν ἑλληνικῶν ἐνόπλων δυνάμεων, φορέων δόξης καὶ ἡρωικῆς παραδόσεως. Τήρησον αὐτὰς ἁγνάς, ἀξιομάχους φυλακίδας τῶν πατρίων, σεβαστὰς εἰς τοὺς φίλους καὶ τρομερὰς εἰς τοὺς ἐχθροὺς — ὑπερήφανον κόσμημα ὑπερηφάνου ἔθνους. Εἴθε νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ πλήξωσι.

» Ἔσο φύλαξ καὶ προστάτης τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας.

» Στήριξον τὴν δύναμίν σου ἐπὶ μόνης τῆς ἀγάπης.

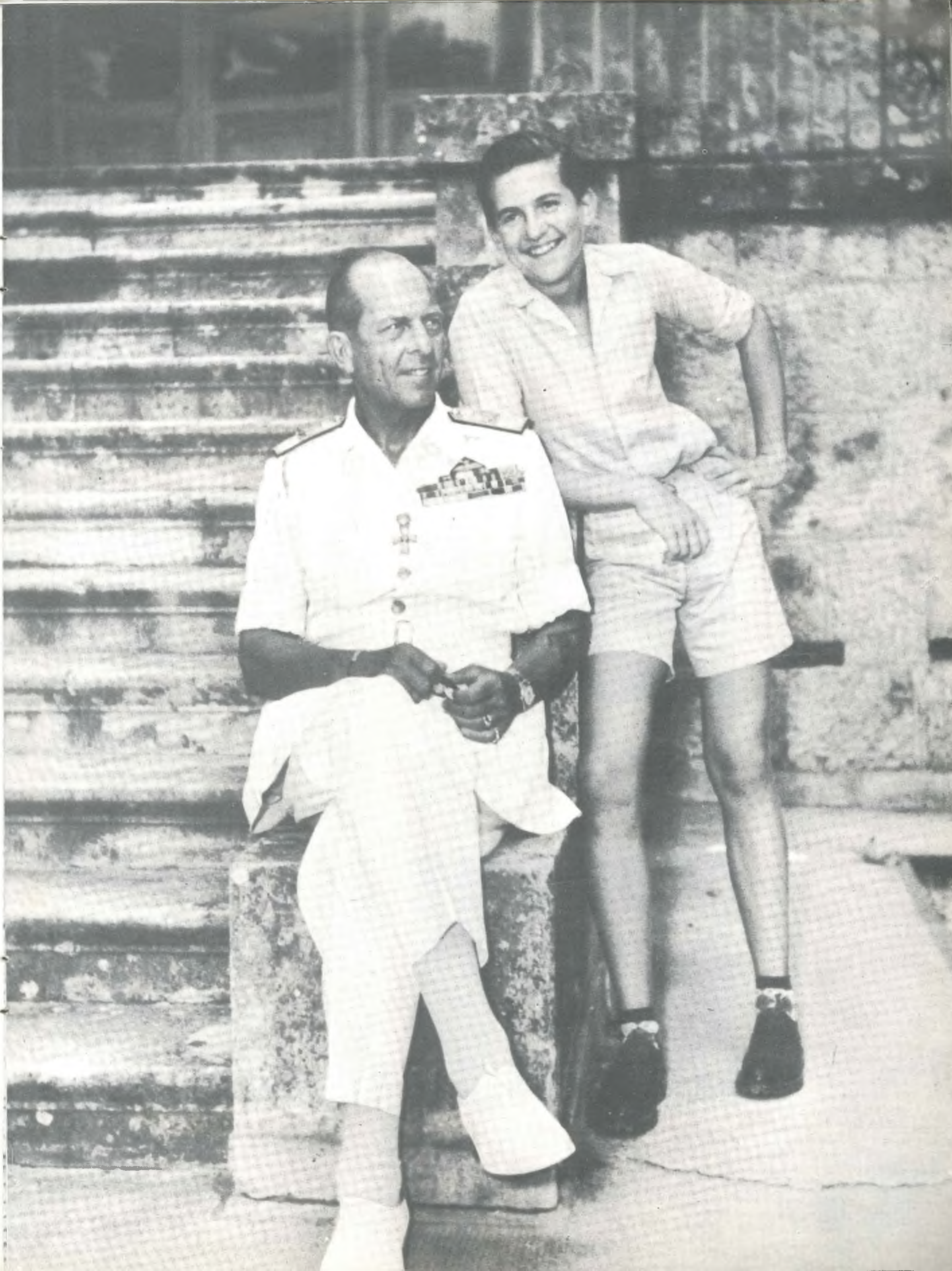
Θεράπευε τὴν προσβολὴν διὰ τῆς συγγνώμης, τὴν διχόνοιαν διὰ τῆς ἑνότητος, τὴν πλάνην διὰ τῆς ἀληθείας, τὴν ἀμφιβολίαν διὰ τῆς πίστεως.

» Εὔχομαι ὅπως σὺ καὶ ὁ λαός μου γνωρίσητε ἡμέρας δόξης εἰς εὐγενεῖς ἀγῶνας πολιτισμοῦ καὶ προόδου.

» Εἴθε ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ καταστήση σε ὄργανον εἰρήνης καὶ ἐσαεὶ νὰ σκέπη τὴν Ἑλλάδα καὶ σέ, Κωνσταντῖνε»

→

2 ΙΟΥΝΙΟΥ 1956. Ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος ἔκλεισε τὰ 16. Πατέρας καὶ γιὸς ἔβγαλαν μιὰ ἀναμνηστικὴ φωτογραφία στὰ ἀνάκτορα Τατοΐου.

Παν. Κανελλοπούλου: Ἕνας στα

Ο ΠΑΥΛΟΣ Α΄ ΘΑ ΗΤΟ ΗΓΕΜΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΗΜΟΚ

Καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ ἔγιναν βασιλεῖς. Καὶ ἐβασίλευσαν εἰς διάστημα σαράντα ἑπτὰ ἐτῶν.

Πρῶτος βασιλεὺς ἔγινε ὁ δευτερότοκος. Δὲν τὸ εἶχε θελήσει ἡ Φύσις. Οὔτε ὁ Νόμος. Τὸ ἠθέλησε ἡ ἱστορικὴ αὐθαιρεσία. Ὁ Ἀλέξανδρος ὡρκίσθη βασιλεύς, ὅταν ὁ πατέρας του ἀπεμακρύνετο βιαίως ἀπὸ τὸν θρόνον. Καὶ ἔπρεπε νὰ ἐφεύρῃ ἡ Μοῖρα τὸν παραδοξότερον θάνατον, διὰ νὰ μὴ ἐκτοπίσῃ ὁ πατέρας, ἐπανερχόμενος ἀπὸ τὴν ἐξορίαν, τὸ παιδί του

ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

Ο Παῦλος ἦτο ὁ μόνος, μετὰ τὸν παππού του, ποὺ ἐβασίλευσε χωρὶς διακοπήν! Δὲν εἶχε γεννηθῆ διὰ νὰ γίνῃ βασιλεύς. Οὔτε οἱ γονεῖς του εἶχαν σκεφθῆ, ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ ἴδιος, ὅτι ἦτο πιθανὸν νὰ γίνῃ. Αὐτό, ὅμως, τὸν προητοίμασε ἀκόμη περισσότερον διὰ τὴν βασιλικὴν ἀποστολήν. Ὅσοι ἔγιναν φίλοι τοῦ νεαροῦ βασιλόπαιδος τὸν ἠγάπησαν χωρὶς ὑπολογισμόν. Δὲν ἀνέμεναν τὴν εὔνοιαν τοῦ αὐριανοῦ βασιλέως. Ἔτσι ἐγνώρισε καὶ ὁ ἴδιος τί σημαίνει ἀνιδιοτελὴς φιλία. Καὶ ὡς δόκιμος τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ δὲν ἐτόλμησε ποτὲ νὰ παραπονεθῆ διὰ τὴν αὐστηρὰν ἰσότητα ποὺ, ὑπὸ τὸ ἄγρυπνον βλέμμα τῆς μητέρας του, εἶχε ἐπιβληθῆ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν συναδέλφων του. Ἡ ἰσότης ἀνέπτυξε μέσα του τὸ αἴσθημα τῆς ἀλληλεγγύης πρὸς αὐτούς. Ἐφοβοῦντο ὅλοι μαζὶ τοὺς προϊσταμένους των. Καμμία διάκρισις δὲν εἶχε γίνει ὑπὲρ αὐτοῦ. Διεκρίθη μόνος μὲ τὸ ἦθος του, μὲ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν καλωσύνην του, μὲ τὴν γενναιότητα καὶ τὸ χαρούμενο καὶ ἁπλοῦν ὕφος του.

Πρὶν κληθῆ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρόνον ἐγνώρισε πολλά. Ὅσα σπανιώτατα ἔχουν γνωρίσει βασιλεῖς.

Ἐγνώρισε τὴν ἐξορίαν εἰς τὸ πλευρὸν τῶν γονέων του. Καὶ ἐγνώρισε, ἀργότερα, νέαν δωδεκαετῆ ἐξορίαν, χωρὶς κανέναν εἰς τὸ πλευρόν του. Ὁ χαρούμενος νέος ἐδοκιμάσθη σκληρά. Ἡ θλῖψις, ἡ μοναξιά, τὸ ἄγνωστον μέλλον, ἀκόμη καὶ αἱ οἰκονομικαὶ δυσκολίαι τῆς ζωῆς, δὲν ἤλλαξαν τὸν χαρακτῆρα του. Ἔμεινε ἀνοιχτόκαρδος, ζωηρός, αἰσιόδοξος, ἀγαθός. Ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου, μετὰ τὸ 1935, ὑπεβλήθη εἰς ἄλλου εἴδους δοκιμασίας, ἀφανεῖς, ἀλλὰ ψυχικὰ ἐνοχλητικάς. Ἴσως, ὅμως, διδακτικάς. Ὁ Βασιλεὺς ἀδελφός του ἦτο πολὺ αὐστηρὸς ἀπέναντι τοῦ Διαδόχου. Καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι, διότι ἦτο ἀκόμη αὐστηρότερος ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του. Καὶ ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, μετὰ τὴν 4ην Αὐγούστου, δὲν ἦτο διόλου εὔκολος. Ἡ διέξοδος τοῦ Παύλου —ἀλλὰ καὶ ἐδῶ παρενέβαινε συχνὰ ὁ Μεταξᾶς (ἴσως δικαίως)— ἦτο ὁ κίνδυνος. Καὶ τὸν ἀνεζήτει εἰς τὸν ἀέρα μὲ ἀκροβατικὰς ἀσκήσεις. Ὑπῆρξε τολμηρότατος πιλότος. Εἶχε ὅμως ὁ Παῦλος καὶ ἄλλον δρόμον φυγῆς. Χωρὶς νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ τὸν ἀκούουν ἄλλοι, ἔπαιζε μουσική. Ἕνα βράδυ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν —ὅταν ὁ Rommel ἦτο πρὸ τῶν πυλῶν— εἴχαμε ἀποσυρθῆ, ὁ διάδοχος, ἡ γυναίκα μου καὶ ἐγώ, εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ ναυάρχου Καββαδία. Εἰς τὸ μικρὸ σαλονάκι ὑπῆρχε ἕνα πιάνο. Ὁ ναύαρχος, λεπτοτάτη κι αὐτὸς ψυχή, ἔπαιξε ὡραιότατα μερικὰ βάλς τοῦ Strauss. Ὕστερα ἐκάθησε ὁ Παῦλος —ἀφοῦ μᾶς παρεκάλεσε, μὲ ἀφάνταστη συστολή, νὰ μὴ κριθῆ αὐστηρά— κ' ἔπαιξε Chopin. Στὰ χέρια του εἶχε διοχετευθῆ ἡ ψυχή του. Ἔπαιξε μὲ τρόπον λεπτότατον.

Κανεὶς δὲν εἶχε γνωρίσει καλὰ τὸν Παῦλον —μὲ ὅλας τὰς δυνατότητας ποὺ εἶχε τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχή του— πρὶν τὸν γνωρίσῃ ἐκείνη ποὺ ἔγινε ἡ σύντροφος τοῦ βίου του. Νομίζω ὅτι τότε ἀκριβῶς, ὅταν τὸν ἐγνώρισεν ἡ Φρειδερίκη, ἐγνώρισε καὶ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτόν του πλήρως. Ὕστερα συνέβη κάτι ἄλλο. Ἡ παγκόσμιος ἱστορία εἶναι πρωτότυπος σκηνοθέτης. Τὰ βήματα τοῦ διαδοχικοῦ ζεύγους τῆς Ἑλλάδος διεσταυρώθησαν μὲ τὰ βήματα ἑνὸς μεγάλου ἀνθρώπου. Τοῦ Γιὰν Σμάτς. Ὁ εὐθυτενὴς πρεσβύτης, ὁ θρυλικὸς ἀγωνιστὴς τῆς ἐλευθερίας τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, δὲν ἦτο μόνον ὁ πρωθυπουργὸς τῆς χώρας του. Δὲν ἦτο μόνον στρατάρχης. Ἦτο καὶ φιλόσοφος. Τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1942, ἐνῶ ἐμαίνετο ὁ δαίμων τῆς ἱστορίας, ὁ Γιὰν Σμάτς περαστικὸς ἀπὸ τὸ Κάϊρον, ἔδωσεν εἰς τὸ διαδοχικὸν ζεῦγος —καὶ εἶχα τὸ ἠθικὸν προνόμιον νὰ εἶμαι παρών— συμβουλὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὕστερα ὡμίλησε (κ' ἐλάβομεν μέρος ὅλοι εἰς τὴν συζήτησιν) διὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Goethe. Ἡ στοργὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ διαδοχικὸν ζεῦγος ὑπῆρξεν ἀποφασιστικὸς παράγων διὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῆς συνειδήσεως ἐκείνων ποὺ, ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1947, ἐτάχθησαν νὰ βασιλεύσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου 1942 ἦτο εἰς τὴν Αἴγυπτον δραματικόν. Ἡ προέλασις τοῦ Rommel ἦτο ἀκάθεκτος. Τὴν ὥραν ἀκριβῶς ἐκείνην ἐθεώρησαν καθῆκον των καὶ οἱ δύο —ὁ Παῦλος κ' ἡ Φρειδερίκη— νὰ φθάσουν αἰφνιδίως ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν εἰς τὸ Κάϊρον. Ὅταν ἤρχισεν ἡ ἐκκένωσις τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὰς συμμαχικὰς ὑπηρεσίας καὶ μετεκινήθη ἡ ἕδρα τοῦ βρεταννικοῦ στόλου τῆς Μεσογείου (καὶ τοῦ ἰδικοῦ μας στόλου) ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν εἰς τὴν Ἰσμαη-

υροφόρος τῆς ἀρετῆς

ΡΑΤΙΑΝ ΜΑΣ ΚΑΙ ΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΕΝ ΗΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Ἀλλὰ καὶ ὁ Γεώργιος Β΄ ἔγινε βασιλεύς, ὅταν καὶ πάλιν ἀπεμακρύνθη βιαίως ἀπὸ τὸν θρόνον ὁ Κωνσταντῖνος. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶναι ἔδαφος ὁμαλὸν διὰ τὴν πορείαν τῶν βασιλέων. Ὁ Γεώργιος Β΄ διεδέχθη τὸν κατευθυνόμενον εἰς τὴν ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον πατέρα του, διὰ νὰ ἐξορισθῆ καὶ ὁ ἴδιος λίγο ἀργότερα. Ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐπανέλθη. Διὰ νὰ ἐπανέλθη, μάλιστα, δυὸ φορὲς μὲ δημοψήφισμα. Τὴν 1ην Ἀπριλίου 1947 τὸν διεδέχθη — αὐτὴν τὴν φορὰν μὲ σαφὲς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ — ὁ Βασιλεὺς Παῦλος...

λίαν, ἡ Βρεταννὸς ὑπουργὸς Μέσης Ἀνατολῆς μοῦ ὑπέδειξεν ἐπιμόνως —σχεδὸν ἐπιτακτικῶς— τὴν ἄμεσον ἀπομάκρυνσιν τοῦ διαδοχικοῦ ζεύγους. Ὁ Παῦλος ἠρνήθη. Ἡ ἄρνησίς του ἔγινε τελικῶς σεβαστή. Καὶ, ἀντὶ νὰ φύγη, εὑρέθη αἰφνιδίως, ἐν ἀγνοίᾳ ὅλων μας, εἰς τὸ καταρρέον μέτωπον, μέσα εἰς τὰ ναρκοπέδια τῆς ἐρήμου. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀκριβῶς εἶχεν ἐπιστρέψει, ὅταν, εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ ναυάρχου Καββαδία, μᾶς ἔπαιξε Chopin.

Ἀπὸ τὸ 1947 ἕως τὸ τέλος τοῦ φοβεροῦ συμμοριτοπολέμου, οἱ βασιλεῖς —ἄλλοτε μαζί, ἄλλοτε ὁ καθένας μόνος— ἐγνώρισαν κάθε γωνίαν τῆς ἀνασκαπτομένης ἑλληνικῆς γῆς, ἐγνώρισαν τὰ γενναῖα πρόσωπα τῶν στρατιωτῶν μας καὶ τὰ τρομαγμένα μάτια τῶν γυναικοπαίδων τῆς ὑπαίθρου, ἐγνώρισαν τὸν κίνδυνον καὶ τὴν δυστυχίαν, τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὴν τραγῳδίαν, ὡς ἄμεσοι πρωταγωνισταί. Πρὸ τοῦ κινδύνου ἔμεναν ὀρθοὶ καὶ ἄκαμπτοι. Πρὸ τοῦ πόνου ἐκάμπτοντο, ἔσκυβαν, ἐβοηθοῦσαν μὲ τὰ ἴδια των τὰ χέρια. Ἔτσι ἔγινε ὁ θεσμὸς τῆς βασιλείας ἀκόμη περισσότερον ἑλληνικός. Οἱ βασιλεῖς ἀπεκαλύφθησαν ὡς Ἄνθρωποι. Ἀγάπησαν καὶ ἀγαπήθηκαν. Ἐνεπνεύσθησαν καὶ ἐνέπνευσαν. Ἐπῆραν παράδειγμα ἀπὸ τὸν ἀνώνυμον Ἕλληνα στρατιώτην ἢ ἀπὸ τὴν καρτερικὴν Ἑλληνίδα τοῦ κατεστραμμένου χωριοῦ, καὶ ἔτσι ἔγιναν παράδειγμα καὶ οἱ ἴδιοι.

Δὲν γίνεσαι, ὅμως, παράδειγμα, ἐὰν δὲν εἶσαι γεννημένος πρὸς τοῦτο. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἦτο εὐγενικὴ φύσις κατ' ἐξοχήν. Ἦτο γενναῖος ἱππότης, προωρισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ συγκινῆται ἀπὸ τὸ ἀγαθόν. Ἦτο σταυροφόρος τῆς ἀρετῆς. Θὰ ἦτο ἡγεμὼν εἰς τὴν Δημοκρατίαν μας καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ἦτο Βασιλεύς. Καὶ θὰ ἔπρεπε ὁπωσδήποτε νὰ ἐκοιτάζαμε ψηλὰ διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ τὸν ἀντικρύσωμεν, ἔστω καὶ ἐὰν διέβαινε ἀνάμεσά μας ὡς ἴσος πρὸς ὅλους μας.

Τὸ νόημα τῆς παρατηρήσεως αὐτῆς εἶναι, βέβαια, ἠθικόν. Ἀλλά, κατὰ χαρακτηριστικὴν σύμπτωσιν, ἀντανεκρίνετο καὶ εἰς τὴν φυσικὴν παρουσίαν τοῦ Βασιλέως Παύλου. Ἦτο πολὺ ὑψηλός, μεγαλόσωμος, ἔπιανε πολὺν τόπον μὲ τὴν σωματικὴν παρουσίαν του. Καὶ τὸν ἔπιανε μὲ τρόπον ποὺ ὄχι μόνο δὲν ἐνοχλοῦσε τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τοὺς ἔδιδε τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας, τῆς ἀνέσεως, τοῦ ἀκόμη εὐρυτέρου ἐλευθέρου χώρου. Ἦτο ὑψηλὸς καὶ κραταιὸς ὡς δωρικὴ στήλη. Καὶ εἶχε ὁ καθένας τὸ αἴσθημα ὅτι στηρίζει τὴν στέγην, ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος σκεπή. Καὶ ὅταν ὁ ὑψηλὸς καὶ μεγαλόσωμος αὐτὸς ἄνθρωπος γελοῦσε —μὲ τὸ δυνατὸ ἐκεῖνο γέλιο ποὺ τόσο τὸν ἐχαρακτήριζε—, θαρροῦσες ὅτι εἶχε μεταμορφωθῆ ὁλόκληρος σὲ μιὰ μεγάλη καρδιὰ ποὺ ἐπάλλετο.

Τὸ γέλιο ἐκεῖνο ἔσβησε γιὰ πάντα. Καὶ εἶχε ἀρχίσει ἐδῶ καὶ ἀρκετὸν καιρὸ νὰ σβήνη. Κάποια χαρακτηριστικὰ ὀδύνης εἶχαν ἀρχίσει νὰ διαγράφωνται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως Παύλου. Διατί; Τί συνέβαινε μέσα του; Δυνατὸν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε τὸ παθολογικῶς συγκεκριμένον. Ἴσως προητοιμάζετο ἁπλῶς ἡ ψυχή του νὰ χωρίση ἀπὸ τὸ σῶμα. Καὶ ἐγνώριζε καλὰ ὁ Παῦλος τὴν χριστιανικὴν σημασίαν αὐτοῦ τοῦ δραματικοῦ χωρισμοῦ. Ὅ,τι συνέβαινε μέσα του, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, δυνατὸν νὰ ἦτο μεταφυσικόν. «Ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν». Μέσα του, λοιπόν, εἶχε ἀρχίσει ἡ ψυχὴ νὰ χωρίζη ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ νὰ μεταβαίνη κάπου ἀλλοῦ. Καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἀπετυποῦντο τὰ ἴχνη τῆς ὀδύνης τοῦ ἐμψύχου σώματος ποὺ εἶχε ἀρχίσει νὰ γίνεται βαθμιαίως καὶ βραδέως ὀλιγώτερον ἔμψυχον.

Καὶ ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ ὁριστικοῦ χωρισμοῦ. Ἐχώρισεν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Βασιλέως Παύλου. Ἀλλὰ θὰ μείνη ἡνωμένη μὲ τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον ὑπηρέτησε, καὶ μὲ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον πολὺ ἠγάπησε.

ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

Παν. Πιπινέλη:

'Υπῆρξε νέος

ΑΛΥΓΙΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΣΙΝ ΟΠΟΥ ΤΟΝ ΕΤΑΞΕΝ Η ΙΣΤΟ

Ενα ἀγκωνάρι ἔφυγε ἀπὸ τὰ θεμέλια τοῦ τόπου μας.

Εἰς στιγμὴν κρισιμωτάτην, ἡ θεία πρόνοια ἤνοιξεν εἰς τὴν βάσιν τοῦ περιπλόκου καὶ λεπτοφυοῦς δημοκρατικοῦ μας ὀργανισμοῦ ἓν τεράστιον κενόν.

Εἶναι, ἄραγε, τὸ κτύπημα αὐτὸ τῆς μοίρας ἁπλῆ ὑπόμνησις τοῦ πόσον εὐπαθὴς εἶναι ἡ εὐτυχία τῶν λαῶν καὶ πόσον εὐκόλως ἠμπορεῖ νὰ συντρίψη ὅλα τὰ ἔργα μας ἡ βαρεῖα χεὶρ τοῦ Θεοῦ;

Ὑπὲρ πάντα ἄλλον πλέον εὐαίσθητος εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ ἀνεξιχνίαστα μηνύματα, ἡ κοινὴ γνώμη τῆς πρωτευούσης καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος ἐδέχθη τὰς πρώτας εἰδήσεις τῆς ἀσθενείας τοῦ Βασιλέως μὲ κατάπληξιν καὶ φόβον. Ἐσίγησεν ἡ « πολυφλοίσβιος θάλασσα » τοῦ πλήθους καὶ ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁρίζοντος, φερόμενα ἀπὸ τὸν δυνατὸν ἄνεμον τῆς ἀνησυχίας, τὰ ἀπορρίμματα τῆς σπερμολογίας καὶ τῆς μοχθηρᾶς τῶν πάντων παρερμηνείας, ποὺ τόσον συχνὰ οἱ σύγχρονοι ἀποθέτουν γύρω ἀπὸ παντὸς ἐξέχοντος θνητοῦ τὴν προσωπικότητα.

Ὁ μεγάλος πόνος

Η λαχτάρα ἑνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ, μὴ τυχὸν καὶ μᾶς λείψη ὁ χαρούμενος, στοργικὸς καὶ γενναῖος Βασιλεύς μας, τόσον ἔκδηλος καὶ γενικὴ κατὰ τὰς κρισίμους αὐτὰς ἡμέρας, θὰ μείνη ἀνεξίτηλος εἰς τὴν μνήμην ὅσων τὴν ἔζησαν καὶ τὸ μήνυμά της θὰ ἀκουσθῆ πολὺ μακρύτερον ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ θὰ φθάση ὁ πένθιμος ἦχος τῆς καμπάνας τῶν ἐκκλησιῶν. Θὰ ἀκουσθῆ εἰς τὰ ἄδυτα τῆς ψυχῆς ἐκείνων ποὺ θὰ διαβάζουν τὴν ἱστορίαν τῆς γενεᾶς μας καὶ θὰ μάθουν κάποτε μὲ πόσον πόνον αὐτη ἐχωρίσθη διὰ παντὸς ἀπὸ τὸν λατρευτὸν Βασιλέα της Παῦλον.

Δὲν εἶναι, ὁ ἀντίλαλος αὐτός, ἀντίλαλος ἀγάπης μόνον καὶ στοργῆς, διὰ τὸν καλὸν ἄνθρωπον, τὸν ἀληθινὸν χριστιανόν, τὸν συνετὸν ἡγεμόνα, τόσον φυσικὸς εἰς ἕνα λαὸν συναισθηματικὸν καὶ εὐγενῆ, ὅπως ὁ ἰδικός μας. Εἰς τὸ βάθος τῆς κατανύξεως, ποὺ συνέχει σήμερον τὸν λαόν μας, λανθάνει ἡ βαθεῖα εθνικὴ ἀνησυχία, ἐκ τοῦ κενοῦ τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἡ ἀδόκητος ἀπώλεια.

Πῶς κατέλαβεν αὐτὴν τὴν θέσιν ὁ πρᾶος, καλοκάγαθος, βαθύτατα πνευματικὸς καὶ εἰλικρινέστατα χριστιανικὸς Βασιλεὺς Παῦλος; Πῶς εἰς τὴν διαρκῶς ἀνασαλευομένην ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ἐμπαθείας ἑλληνικὴν πραγματικότητα, ὅπου τόσον συχνὰ κυριαρχοῦν οἱ ἐντυπωσιάζοντες διὰ τοῦ «δυναμισμοῦ» των θορυβοποιοί, ἡγεμὼν μὲ κύρια ἐφόδια τὴν καλωσύνην καὶ τὴν περίνοιαν κατώρθωσε νὰ καταστῆ εἰς τοιοῦτον σημεῖον ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ἔθνους;

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1949. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος βρίσκεται στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ μετώπου, σὲ σημεῖο ὅπου λίγο πρὶν ἦταν οἱ συμμορῖτες.

Τὸ κατώρθωσεν, ἀσφαλῶς, μὲ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνταύγειαν τῆς χρηστότητος, καὶ τῆς καλωσύνης, ἡ ὁποία, ἂν δὲν κατώρθωσε νὰ ἀφοπλίση τοὺς Παλαδίνους, τῆς παραφορᾶς καὶ τῆς αὐτοδικίας, ἤρκεσε διὰ νὰ σχηματίση γύρω του μίαν ἀναρίθμητον στρατιὰν φρονίμων καὶ καλοπροαιρέτων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, ὅσον καὶ ἂν μετέχουν ἴσως ἕκαστος κατὰ τὸν ἰδικόν του τρόπον τῶν διαδηλώσεων καὶ τῶν ἀντεγκλήσεων τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἔχουν κρατήσει ἀνέπαφα τὰ συστατικὰ τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης, τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, συστατικὰ ποὺ περισσότερον ἀπὸ κάθε τι ἄλλο διακρίνουν τὴν φυλήν μας ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπάς. Πρὸς αὐτοὺς ὡμίλει ὁ ἀλησμόνητος Βασιλεύς.

Ὡμίλει τὴν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν συνίστα εἰς τοὺς Βασιλεῖς ὁ ἅγιος Θωμᾶς ὁ Ἀκουΐνος, εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ Βασιλείας»:

« Ὁ ζῆλος τοῦ δικαίου θὰ ἀνάψη εἰς τὴν ψυχήν των, διότι γνωρίζουν ὅτι ἐτάχθησαν διὰ νὰ εἶναι δικασταὶ τοῦ Βασιλείου των εἰς τὴν θέσιν τοῦ Θεοῦ. Ἡ πραότης, ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἐπιείκεια τοὺς συνοδεύουν, διότι πρέπει νὰ σκέπτωνται ὅτι ὅλοι οἱ ὑπήκοοί των εἶναι κάτι ἀπὸ τὸ ἴδιόν των σῶμα ».

Χωρὶς στόμφον, χωρὶς ἐπίδειξιν ἐπικτήτου μεγαλείου, χωρὶς προκλητικότητα, μὲ τὴν πηγαίαν συμπόνιαν διὰ παντὸς εἴδους δυστυχίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄρεξιν καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς μιᾶς ἀκαταπαύστου νεότητος, ἕτοιμος νὰ ἐπιχειρήση τὰ μικρὰ ὅπως καὶ τὰ μεγάλα, τὰ εὔκολα ὅπως καὶ τὰ δυσεπίτευκτα, ἐκέρδισε τὴν ἀγάπην των, διότι ὅλοι τὸν ἠσθάνθησαν ἰδικόν των.

Χείμαρρος δημιουργίας

Εἰς τὸν «λευκὸν οἶκον» τοῦ πρίγκιπος Πέτρου τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἐν Βελιγραδίῳ, ὅπου τὸν εἶχον τὸ πρῶτον ἐπανεύρει, τὸ 1934, νέον ἄνδρα, ἔπειτα ἀπὸ τὰ σκληρὰ ἔτη τῆς πρώτης ἐν Ἑλβετίᾳ ἐξορίας, τὸν ἐνθυμοῦμαι νὰ μοῦ ἐπαναλαμβάνη: « Θέλω κάτι νὰ κάμω· δὲν ἠμπορῶ νὰ μένω ἔτσι! ». Μυστικά, ὡς Ἄγγλος περιηγητής, εἶχεν ἤδη ἀποβιβασθῆ ὀλίγα ἔτη ἐνωρίτερον εἰς τὸν Πειραιᾶ καί, μὲ ἓν ἀγοραῖον αὐτοκίνητον, εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸ Τατόϊ, σιωπηλὸς προσκυνητὴς τῶν τάφων τῶν προγόνων του καὶ τῆς ἀφθάστου μαγείας τοῦ ἑλληνικοῦ τοπίου. Ὡς Διάδοχος τοῦ Θρόνου, δίπλα εἰς τὸν ἀείμνηστον ἀδελφόν του, δὲν ἄφηνε πρωτοβουλίαν ποὺ νὰ μὴ ἐπεζήτει, πάντοτε σεμνὸς καὶ νομιμόφρων, ἀλλὰ καὶ πάντοτε σφύζων ἀπὸ ὄρεξιν καὶ ἀνυπόμονος δι' ὅ,τι ἐσήμαινε μόχθον, κίνδυνον, περιπέτειαν. Ὅταν ἡ ἀντίστασις ἤρχισεν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τὴν ἐπόθησε καὶ τὴν ἐφαντάσθη ἀρχικῶς ἡ ἑλληνικὴ ψυχή, ἠθέλησε νὰ εὑρεθῆ μαζί της καὶ ἐζήτησε νὰ διεκπεραιωθῆ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον...

Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ μοιραία του στιγμὴ νὰ ἀναλάβη τὸ βασιλικόν του ἀξίωμα, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1947, ἐξεχύθη ὡς ἀκράτητος χείμαρρος δημιουργίας, ἐμπνέων καὶ παρασύρων τὸ ἔθνος του εἰς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα. Εἰς μίαν στιγμὴν ὅπου ἡ νίκη ἵστατο ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, ὅπου οἱ ἀδύνατοι τὸν χαρακτῆρα ἐδίσταζον, ὅπου οἱ καιροσκόποι ἤρχισαν νὰ προετοιμάζουν τὴν «συνύπαρξίν των» μὲ ἄλλας καταστάσεις ἢ νὰ ὁμιλοῦν περὶ «πολιτικῶν λύσεων» καὶ οἱ εὐπορώτεροι ἐξ αὐτῶν νὰ κρατοῦν ἑτοίμους πρὸς ἀπόπλουν τὰς θαλαμηγούς των εἰς τὸ Φάληρον, ὁ Βασιλεὺς ἐπῆρε τὴν μεγάλην ἀπόφασιν, ποὺ δίδει τὴν νίκην εἰς τοιαύτας στιγμάς: Τὴν ἀπόφασιν νὰ μείνη ἀλύγιστος εἰς τὴν θέσιν ποὺ τὸν ἔταξεν ἡ ἱστορία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἔθνους, πίπτων ἐν ἀνάγκῃ ὑπὸ τὰ κοινὰ ἐρείπια, ὅπως τόσοι ἄλλοι τῶν μεγάλων προγόνων του. Καὶ εὑρέθη παρὼν παντοῦ ὅπου ἐχρειάσθη ἡ Ἑλλὰς μὲ τὴν παρουσίαν του νὰ δώση εἰς τοὺς μαχομένους τὴν συνείδησιν τοῦ ὑπὲρ πάντων ἀγῶνος.

Ὅταν δὲ ἦλθον τὰ ἠρεμώτερα ἔτη τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς ἀνασυντάξεως καὶ ἐχρειάσθη νὰ κινηθῆ καὶ πάλιν ὁ λεπτοφυὴς δημοκρατικός μας μηχανισμός, σκουριασμένος ἀπὸ τὴν μακρὰν ἀχρήστευσιν καὶ ἀπειλούμενος ἄλλοτε ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὴν ἐμ-

μέχρι καὶ τοῦ τέλους

ΡΙΑ - ΑΚΡΑΤΗΤΟΣ ΣΥΝΑΜΑ ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

πάθειαν πολλῶν χειριστῶν του, πάλιν ἀκούραστος εἰς τὴν καλωσύνην καὶ τὴν ἐπιείκειαν, τὴν σύνεσιν, ὁ καλὸς Βασιλεὺς κατώρθωσε νὰ τὸν θέση εἰς κίνησιν. Καὶ θὰ μείνη ὡς ἆθλος του προσωπικὸς τὸ ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ καταγραφῆ εἰς τὴν ὀλιγάριθμον ἐκείνην χορείαν τῶν κρατῶν ἅτινα κατώρθωσαν νὰ περάσουν τὸ κρίσιμον στάδιον τῆς οἰκονομικῆς των ἀναδημιουργίας, χωρὶς νὰ παρεκκλίνουν οὐδὲ πρὸς στιγμὴν τῶν κανόνων τῆς δημοκρατικῆς ζωῆς. Ἡ πραότης καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλωσύνη, ὅταν ἔχουν συμπαραστάτην των τὴν μεγάλην στρατιὰν τῶν φρονίμων καὶ καλοπροαιρέτων ἀνθρώπων, γίνονται βάλσαμον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀπαλύνουν τὰς σφοδρότητας ποὺ καθιστοῦν ἀδύνατον τὸν δημοκρατικὸν βίον.

Ἡμέρα ζωῆς...

Ηλθεν ὅμως ἡ στιγμὴ νὰ κλείση καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῆς ἱστορίας μας. Μὲ πόνον ἡ ἱστορία — ὅπως καὶ ἡ φύσις — προχωρεῖ πάντοτε εἰς τὸ ἀμείλικτον ἔργον της. Ἀλλὰ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Βασιλέων, ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου εἶναι καὶ ἡμέρα ζωῆς. Δύναμίς των δὲν εἶναι μόνον ὅ,τι ἡ ἰδία των φύσις, τὰ πηγαῖα των χαρίσματα καὶ ὁ προσωπικός των μόχθος προσφέρουν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τόπου. Εἶναι, πρὸ παντός, καὶ τὸ συσσωρευμένον κεφάλαιον τῆς παραδόσεως, ἡ ἀποθησαυρισμένη στοργὴ ὅλων πρὸς τὴν πρώτην τοῦ ἔθνους οἰκογένειαν πού, ἐν μέσῳ πενθῶν, γεννήσεων, γάμων καὶ τελετῶν, ἐγνωρίσαμεν ὡς τὴν οἰκογένειαν ὅλων μας. Εἶναι ἡ κεφαλαιοποιημένη ἐμπειρία γενεῶν, ἡ σύνεσις τὴν ὁποίαν συνθέτει ἡ συνείδησις τῆς πραγματικῆς εὐθύνης, ἐκείνης ποὺ δὲν καλύπτει μόνον τὰς ἀμέσους συνεπείας τοῦ ἔργου μας, ἀλλὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἐκείνη ποὺ ὑπηγόρευσεν εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους Βασιλεῖς τῆς ἱστορίας, τὸν Λουδοβῖκον 14ον τῆς Γαλλίας, νὰ γράψη εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του :

«Δεδομένου ὅτι τὰ τέκνα μας θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν εἰς τὸν Θρόνον, μᾶς ἐπιβάλλουν ἓν αἰώνιον συμφέρον εἰς τὴν σταθερότητα τῶν ἔργων μας καὶ μᾶς ἀναγκάζουν νά μετρῶμεν τὰς φροντίδας μας μὲ τὸ μέτρον τῶν ἐπερχομένων γενεῶν».

Μὲ αὐτὸ τὸ ἀποθησαυρισμένον κεφάλαιον, ἡ εὐγενὴς φύσις τοῦ Βασιλέως Παύλου ἔφερεν εἰς πέρας τὸ ἔργον της καὶ δι' αὐτὸ βαδίζει τώρα γαλήνιος πρὸς τὴν κρίσιν τῆς ἱστορίας. Μὲ αὐτὸ καὶ ὁ νέος Βασιλεὺς θὰ δώση, σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ τὴν ἰδικήν του σφραγῖδα εἰς ἕνα νέον κεφάλαιον τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας.

Ἀπὸ τῶν ἰδίων τούτων στηλῶν ἔγραφον, ἐπὶ τῇ εὐκαιρία τῆς ἐνηλικιώσεώς του ὡς Διαδόχου τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου :

« Ἡ Οἰκογένειά του προσφέρει τὴν βαρύτιμον κληρονομίαν ἑνὸς μεγάλου καὶ ταραγμένου παρελθόντος. Θὰ τὸ ἀντικρύση μὲ τὴν σκέψιν, ὅπως εἰς τὸν περίβολον ἑνὸς βασιλικοῦ Ἡρώου. Ἐκεῖ, εἰς τὴν εἴσοδον αὐτοῦ, θὰ συναντήση τὸ θερμὸν χαμόγελον τοῦ πατρός του, μὲ τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ δαμάση τὸ θηρίον τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγωισμοῦ καὶ νὰ θέση βάλσαμον εἰς τὰς πληγὰς τῆς βασανισμένης γενεᾶς μας. Τὴν ἀκατάβλητον δημιουργικότητα τῶν γονέων του. Τὰς ἀγωνίας ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπέρασαν, τὴν Κόνιτσαν, τὴν λάμψιν τῆς δόξης ἑνὸς ἀπὸ τοὺς σκληροτέρους πολέμους τῆς ἱστορίας μας. Θὰ ἴδη ἔπειτα τὴν αὐστηρὰν μορφὴν τοῦ Γεωργίου τοῦ Β', νὰ τοῦ ὑπομιμνήσκη πόση ἐχρειάσθη σκληρὰ θέλησις καὶ πόση ἀπεριόριστος αὐτοθυσία, διὰ νὰ περάση ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὸ ἕλος τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῆς δόξης. Πάρα - πέρα θὰ εὕρη τὴν μεγάλην μορφὴν τοῦ Κωνσταντίνου μὲ τὴν μακρὰν πομπὴν τῶν ὀνείρων τῆς δόξης καὶ τῶν πικριῶν ποὺ τὴν παρηκολούθησαν. Τὴν πλουσίαν πινακοθήκην τῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Γεώργιος ὁ Α' συνέθεσε μὲ ἄπειρον δεξιοτεχνίαν καὶ ὑπομονὴν τὴν δυνατότητα τοῦ νὰ ζῶμεν ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες ὑπὸ θεσμοὺς ἐλευθέρους.

»Καὶ πάρα-πέρα, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ σιωπηλοῦ Ἡρώου, θὰ εὕρη ἐγκαταλελειμμένην ἀκόμη, εἰς μίαν κρύπτην μακρινῆς ἐκκλησίας, ἁγνὴν μορφὴν τοῦ πρώτου τῶν συγχρόνων Βασιλέων μας, πληρώσαντος μὲ τὸν ἐκπατρισμὸν καὶ τὴν ἀχαριστίαν τὴν ὑπέροχον ρομαντικήν του προσπάθειαν διὰ τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, τὴν ἀποφασιστικήν του ἀναμέτρησιν μὲ τὴν ἐλεεινὴν μικροπολιτικὴν τῆς ἐποχῆς του καὶ τὰς δολοπλοκίας τῆς διεθνοῦς διπλωματίας. Ἐπάνω δὲ ἀπὸ ὅλα αὐτά, εἰς τοὺς ὑψηλοὺς θόλους καὶ τὰ ἀετώματα τοῦ Ἡρώου, θὰ διακρίνη εἰς τὸ ἡμίφως τοῦ θρύλου τὴν ἀτελείωτον χορείαν τῶν Παλαιολόγων, τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Μακεδόνων. Τὴν ἐποποιΐαν τῶν Ἐπιγόνων καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ πέραν ἀκόμη : Τοῦ Ἀγησιλάου, τοῦ Φείδωνος, τοῦ Εὐαγόρα καὶ τοῦ Κόδρου».

Ἡ στιγμὴ αὐτὴ ἦλθεν ἀπιστεύτως ἐνωρίτερον ἀπὸ ὅ,τι ὅλοι ἀνέμενον. Καὶ ὁ νέος ἡγεμών, μὲ τὸ παιδικὸν χαμόγελο, τὴν λαχτάραν πρὸς τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς καὶ τὴν ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ τὰς πρώτας συγκινήσεις τῆς προσωπικῆς εὐτυχίας, θὰ σκυθρωπάση ἐνωρίτερον ἀπὸ ὅ,τι ὅλοι θὰ ηὐχόμεθα, ἀντιμετωπίζων τὰς δυσκολίας καὶ τὴν τραχύτητα τῆς ἐθνικῆς μας πραγματικότητος. Ἡ ἀπέραντος ψυχικὴ ὑγεία, ἡ πηγαία ὀρθοφροσύνη καὶ ἡ ἀπόλυτος χριστιανικὴ πίστις, αἱ ὁποῖαι τὸν χαρακτηρίζουν, θὰ τὸν βοηθήσουν διὰ νὰ ἀνέλθη ταχέως τὰς κλίμακας τῶν δοκιμασιῶν πρὸς τὴν κοινὴν ἀναγνώρισιν.

Μὲ τὴν στοργὴ τοῦ λαοῦ

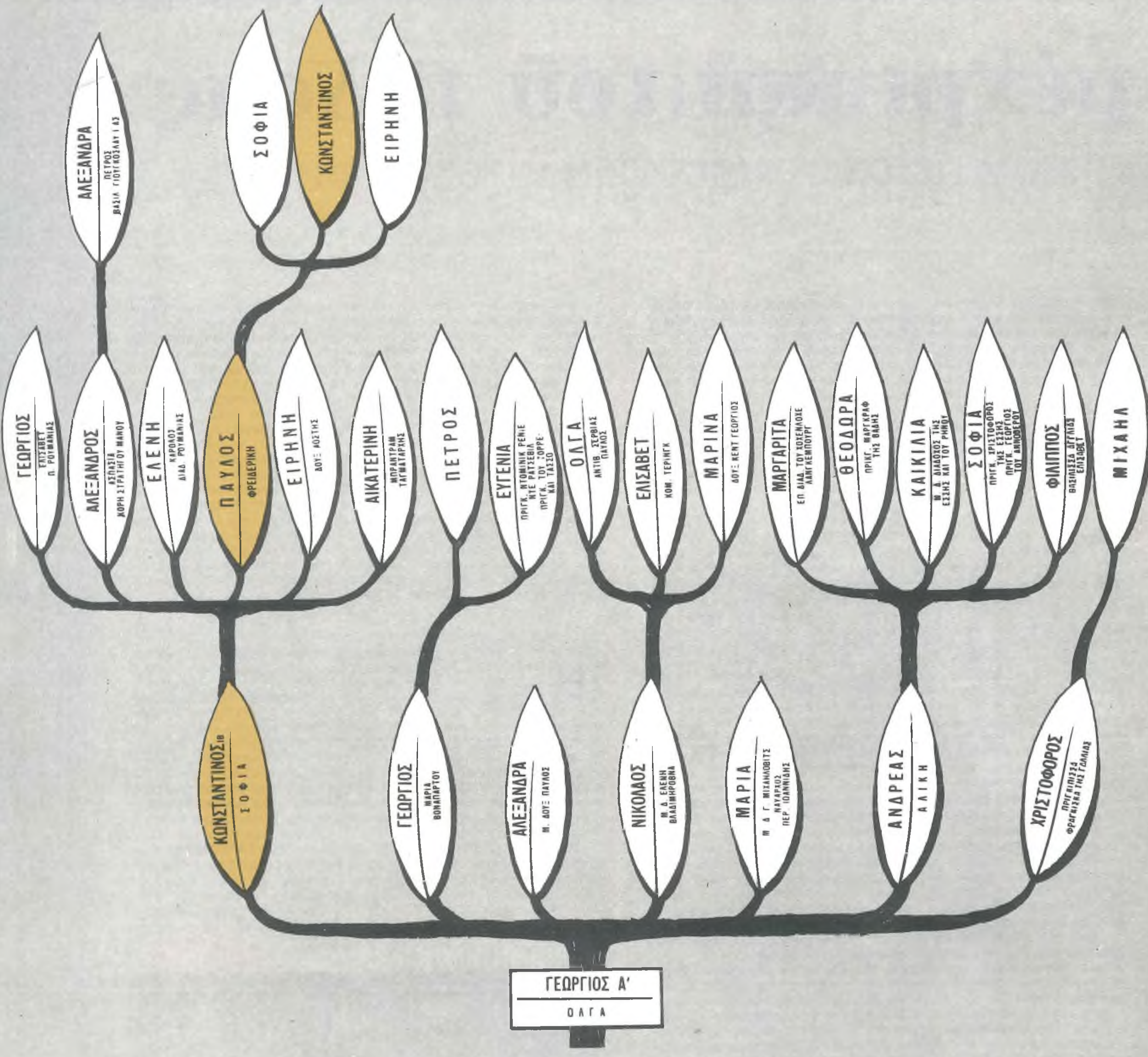
Εἰς τὴν ζωὴν τῶν βασιλικῶν πολιτευμάτων ὁ θάνατος δὲν κόπτει ποτὲ τελείως τὸ νῆμα τῆς ζωῆς. Διότι, περισσότερον ἀπὸ θεσμός, τύπος, νόμος καὶ συνήθεια, ἡ Βασιλεία εἶναι Οἰκογένεια. Μέσῳ αὐτῆς χρησιμοποιεῖ τὴν ἀκατάλυτον συνεκτικὴν ὕλην, ποὺ ἑνώνει τὰς γενεὰς καὶ ἀξιοποιεῖ συναισθηματικῶς τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους. Σήμερον, εἰς τὰ πρῶτα του βήματα, ὁ νέος Βασιλεὺς δὲν θὰ εἶναι μόνος. Θὰ τὸν συνοδεύουν προπάτορες, μάρτυρες αὐταπαρνήσεως καὶ θυσίας· θὰ τὸν ὁδηγοῦν τὰ μεγάλα παραδείγματα καὶ θὰ τὸν συντροφεύουν εἰς κάθε του βῆμα ὁ θρῦλος καὶ ἡ στοργὴ τοῦ λαοῦ του.

Μὲ τὴν εὐλογίαν τῶν Πατέρων του, ὁ νέος Βασιλεὺς θὰ συνεχίση τὸ ἔργον των, διὰ νὰ ἐνταχθῆ καὶ αὐτὸς κάποτε εἰς τὸν ἀτελείωτον θρῦλον ποὺ εἶναι ἡ Ἑλλάς.

ΟΔΗΓΩΝΤΑΣ ὁ ἴδιος τὸ τζίπ, μπαίνει στὰ χωριά, ποὺ τὸν ἀποθεώνουν ὡς ἀπελευθερωτή. Στὸ πλευρό του ὁ στρατηγὸς Μανιδάκης.

ΤΟ ΔΕΝΔΡΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ

Σύμφωνα μὲ τὸ Σύνταγμα, τὸ ἑλληνικὸ στέμμα περιέρχεται στοὺς κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν νομίμους καὶ γνησίους ἀπογόνους τοῦ Γεωργίου Α΄. Καὶ ἐνῶ ὑπάρχει ἡ διευκρίνηση ὅτι προτιμῶνται οἱ ἄρρενες, κατόπιν τῆς ἑρμηνευτικῆς δηλώσεως ποὺ προσετέθη μὲ ἰσχὺν συνταγματικῆς διατάξεως τὸ 1952, ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου εἶναι ὅτι στὴν διαδοχὴ καλοῦνται κατὰ σειρὰν οἱ ἄρρενες ἀπόγονοι τοῦ ἑκάστοτε βασιλέως, ἕπονται αἱ θήλεις ἀπόγονοι, τοῦ ἑκάστοτε βασιλέως καὶ ἀκολουθοῦν κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἀρρενογονίας οἱ λοιποὶ κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν γνήσιοι καὶ νόμιμοι ἀπόγονοι τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς δυναστείας...

Γιὰ πρώτη φορὰ Διάδοχος εἶναι Πριγκίπισσα

Ἕ ἶναι ἡ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ποὺ Διάδοχος τοῦ Θρόνου ἀνακηρύσσεται γυναίκα: Ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη. Καὶ θὰ διατηρήση τὸν τίτλο αὐτὸν μέχρι τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ δοῦν τὸ φῶς οἱ ἀπόγονοι τοῦ νέου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, Κωνσταντίνου Β'. Τότε ἡ νεαρὴ πριγκιποπούλα θὰ περάση στὴν τάξη ποὺ ὁρίζει τὸ νέο Σύνταγμα (ἐψηφίσθη τὸ 1952, ἐπὶ κεντρώας κυβερνήσεως), ἀμέσως μετὰ τοὺς ἀπογόνους (ἀγόρια καὶ κορίτσια) τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν πρίγκιπα Πέτρο καὶ τὸν πρίγκιπα Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος κλείνει τὴν σειρὰ τῶν ἐπιδόξων διαδόχων τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου.

↑ Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ Οἰκογένεια στὰ ἀνάκτορα τοῦ Τατοΐου. Διακρίνονται ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ βασίλισσα Σοφία. Στὸ πλευρό τους ὁ Διάδοχος Γεώργιος. Ὄρθιοι οἱ πρίγκιπες τότε καὶ μετέπειτα Βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος, Ἀλέξανδρος καὶ Παῦλος.

← 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1920. Τὰ τέσσερα βασιλόπουλα ἐπανέρχονται στὸν Πειραῖα ἔπειτα ἀπὸ τὴν τριετῆ ἐξορία. Μαζὶ μὲ τὸν πρίγκιπα Παῦλο εἶναι οἱ ἀδελφές του πριγκίπισσες Εἰρήνη, Ἑλένη καὶ ἡ μικρότερή τους Αἰκατερίνη.

←
ΙΟΥΝΙΟΣ 1940. Μιὰ εὐτυχισμένη οἰκογενειακὴ στιγμή. Ἡ πριγκίπισσα Φρειδερίκη κρατάει στὴν ἀγκαλιά της τὸν νεογέννητο Κωνσταντῖνο. Ὁ Διάδοχος πρῖγκιψ Παῦλος χαμογελάει σηκώνοντας στὰ χέρια του τὴν μικρὴ πριγκίπισσα Σοφία.

Ὁ γελαστὸς Βασιλιὰς εἶδε τὰ παιδιά του εὐτυχισμένα

ΜΑΪΟΣ 1962 ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ ΠΑΤΕΡΑΣ. ΜΕ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΑ ΤΕΛΕΙΤΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΟΝ ΧΟΥΑΝ ΚΑΡΛΟΣ

«Ο ΓΕΛΑΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΙΑΣ δὲν ζῆ πιά», ἔγραψε μιὰ ξένη ἐφημερίδα, τὴν ἐπομένη τοῦ θανάτου τοῦ Βασιλέως Παύλου. Καὶ ἴσως αὐτὴ ἡ ἁπλῆ φράση, αὐτὸ τὸ ἁπλὸ ἐπίθετο περιέγραφε ὅσο τίποτε ἄλλο τὴν θερμὴ ἀκτινοβολία τοῦ γιγαντόσωμου Βασιλιᾶ, ποὺ πέθανε κρατώντας σφιχτὰ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου. Ἡ εἰκόνα εἶχε ἔλθει ὕστερα ἀπὸ ἐπιθυμία τοῦ Βασιλιᾶ. «Γιὰ νὰ τὸν σώση», ἔγραψαν οἱ ἐφημερίδες. Ἀλλὰ ὅσοι ἤξεραν καλύτερα τὸν Βασιλέα Παῦλο, ἤξεραν ὅτι αὐτὸ ποὺ χρειαζόταν ὁ ἑτοιμοθάνατος Βασιλεὺς ἦταν νὰ φιλήση τὴν ἁγία εἰκόνα πρὶν ἀπὸ τὸ μεγάλο ταξίδι ποὺ τὸν περίμενε...

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ στὶς 14 Δεκεμβρίου 1901. Καὶ τὸ πάθος του, ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια, ἦταν ἡ θάλασσα. Σπούδασε στὴν Σχολὴ Δ κίμων, ἀπὸ ὅπου ἀπεφοίτησε τὸ 1922. Ὁ πόλεμος ἀκόμη συνεχιζόταν καὶ ὁ νεαρὸς Παῦλος, μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ σημαιοφόρου, ζήτησε νὰ ὑπηρετήση στὸ «Ἕλλη». Κ' ἐκεῖ ἔδειξε τὴν λεβεντιά του. Στεκόταν ἀσάλευτος στὴ μέση τῆς γέφυρας, μὲ τὸ μέτωπο ψηλά, ἐνῶ τὰ ἐχθρικὰ βλήματα σφύριζαν γύρω του, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀξιωματικοὶ προσπαθοῦσαν νὰ προφυλαχθοῦν ὅπως - ὅπως. «Ὑψηλότατε, φυλαχθῆτε», τοῦ φώναζαν. Ἀλλὰ ὁ Παῦλος, ὀλύμπιος καὶ γελαστὸς (ἀπὸ τότε), ἀπαντοῦσε: «Κύριοι, μὴν τὸ ξεχνᾶτε: Οἱ Ἕλληνες δὲν χάνουν ποτὲ μάχη στὴν θάλασσα!». →

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1963. Δυὸ Βασιλικὲς Οἰκογένειες, τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Δανίας, ἑορτάζουν τοὺς ἀρραβῶνες τῶν Κωνσταντίνου καὶ Ἄννας-Μαρίας.

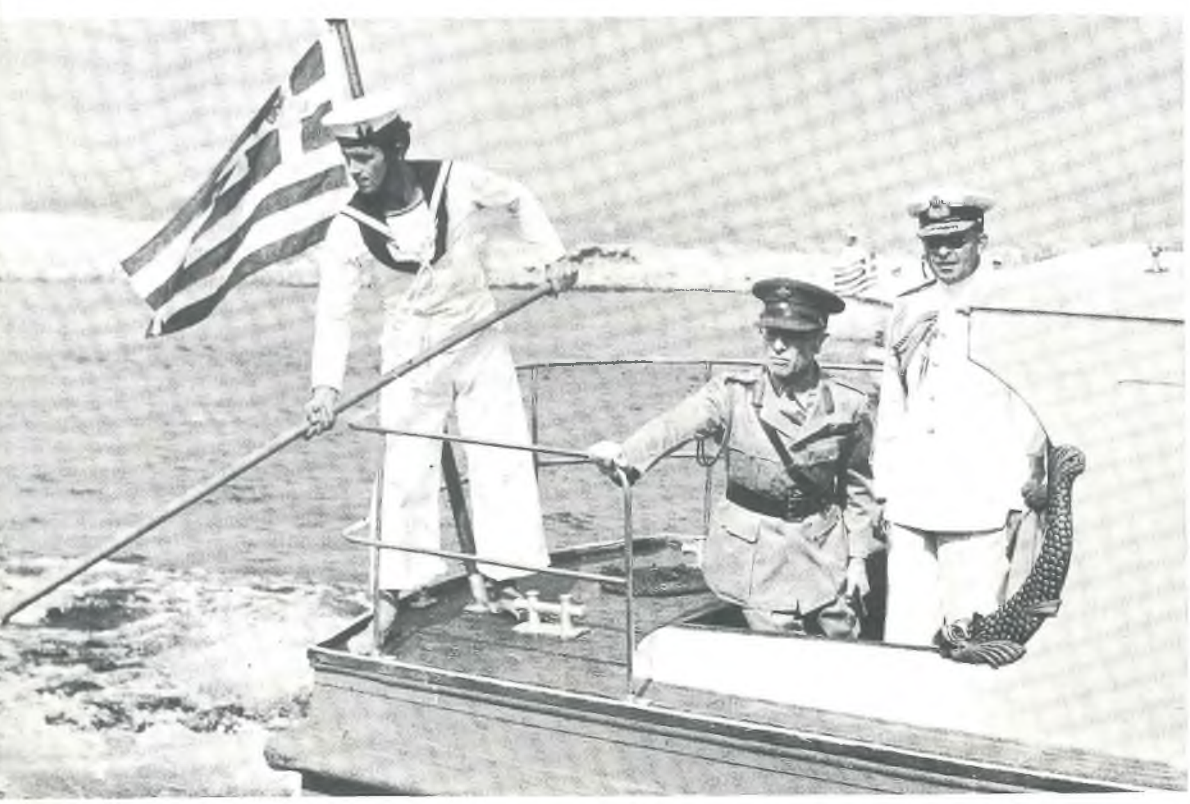

→ ΠΑΣΧΑ 1940. Ὁ Διάδοχος Παῦλος ἐπισκέπτεται τοὺς στρατῶνες γιὰ νὰ συνεορτάση τὴν Ἀνάσταση μὲ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις, ποὺ σὲ λίγο πρόκειται νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν δεινὴ δοκιμασία τοῦ πολέμου. Πίσω του διακρίνεται ὁ πρωθυπουργὸς τῆς 4ης Αὐγούστου, Ἰωάν. Μεταξᾶς.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1947. Μὲ βαρὺ πένθος, οἱ Βασιλεῖς Παῦλος καὶ Φρειδερίκη, στὴν εἴσοδο τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, κατὰ τὴν κηδεία τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β΄. Πίσω τους, ντυμένα στὰ λευκά, τρία μικρὰ πριγκιπόπουλα—ὁ Κωνσταντῖνος, ἡ Σοφία, ἡ Εἰρήνη—προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τί συμβαίνει. ←

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1946. Ἔπειτα ἀπὸ ἀπουσία πεντέμισυ ἐτῶν, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β΄ καὶ ὁ Διάδοχος Παῦλος ξαναντικρύζουν τὰ ἀκρογιάλια τῆς ἀγαπημένης πατρίδος. Τὸ πρόσφατο δημοψήφισμα ἔθεσε τέρμα στὴν ἐξορία, ποὺ τοὺς εἶχαν ἐπιβάλει ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος καὶ ἡ μετέπειτα ἀναταραχὴ στὴν Ἑλλάδα. ↓

Σὲ μιὰ ἐποχὴ κρίσιμ

Η ΘΗΤΕΙΑ του στὸ ναυτικὸ ἦταν σκληρή, κοπιαστική, ἐπίπονη. Οἱ γονεῖς του δὲν τὸν ἔβλεπαν (ἦταν τριτότοκος) ὡς μελλοντικὸ βασιλέα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ μητέρα του, ἡ Βασίλισσα Σοφία, ποὺ εἶχε ἀναλάβει (κάπως προσωπικὰ) τὴν ἀγωγή του, τοῦ εἶχε πεῖ ὀρθὰ - κοφτά : « Πρέπει νὰ γίνης ἕνας ἄριστος ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ. Πρέπει νὰ γίνης ὁ καλύτερος ». Καὶ ἔγινε ὁ καλύτερος. Δὲν τὸν πείραζαν οἱ κακουχίες, ἡ σκληρὴ ζωή. «Εἶχε ἕναν πρόωρο ἀνδρισμό », λέγουν οἱ συνάδελφοί του ἀξιωματικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

ΙΣΩΣ γιατὶ εἶχε μιὰ πρόωρη πεῖρα. Ἦταν δεκάξη χρόνων ὅταν μοιράστηκε μὲ τὸν πατέρα του τὴν δοκιμασία τῆς ἐξορίας. Ἦταν μιὰ ἐμπειρία ποὺ τὸν πλήγωσε βαθιά. Ἀλλὰ τὴν δέχτηκε ἤρεμα — μὲ χαμόγελο. Ὁ ἴδιος ἔλεγε ἀργότερα : « Ἡ μοῖρα μὲ προώριζε νὰ γευθῶ ἄλλες δυὸ φορὲς τὸ πικρὸ αὐτὸ ποτήρι ».

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ἐξορία τοποθετεῖται στὸ 1923, ἕνα χρόνο δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του ἀπὸ τὴν Σχολὴ Δοκίμων. Καὶ κράτησε ὥς τὸ 1935. Βρέθηκε στὴν Ἀγγλία. Ἐκεῖ πῆρε ἕνα ἄλλο ὄνομα καὶ ἐργάσθηκε μηχανικὸς σὲ ἕνα ἐργοστάσιο ἀεροπλάνων. Μετὰ σὲ ἕνα ἐργοστάσιο κατασκευῆς αὐτοκινήτων. Τὸ πάθος του γιὰ τὶς μηχανὲς βρῆκε τότε τὴν δικαίωσή του. « Ἔνοιωθα ἐλεύθερος καὶ ξένοιαστος», ἐξωμολογεῖτο ὁ ἴδιος γιὰ τὴν περίοδο αὐτὴ τῆς ζωῆς του. « Καὶ χαιρόμουν πλούσια τὴν ξενοιασιὰ αὐτὴ—γιατὶ προαισθανόμουν ὅτι ἡ ζωὴ θὰ μοῦ ἔδινε ἀργότερα τὶς

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1947. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ὁρκίζεται νὰ διαφυλάττη τὸ Σύνταγμα, ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Εἰκοσιμία ἡμέρες ἔχουν περάσει ἀπὸ τὸν ἀδόκητο θάνατο τοῦ Γεωργίου καὶ οἱ Βασιλεῖς φέρουν πάντοτε τὸ πένθος. Ἡ ὁρκωμοσία ἔγινε παρουσίᾳ τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δαμασκηνοῦ. Στὰ δεξιά, ὁ τότε πρόεδρος τοῦ Κοινοβουλίου Τζὼν Θεοτόκης.

μ ... η uαὶ ὀδυνηρὴ παίρνει τὰ ἡνία τοῦ Θρόνου

εὐθύνες ποὺ μοῦ χρωστοῦσε...».

ΤΟ 1930 ἦρθε κρυφὰ στὴν Ἑλλάδα μὲ ἕνα κότερο, γιὰ νὰ προσκυνήση τοὺς τάφους τῶν γονέων του στὸ Τατόϊ. Ἀλλὰ ὁ σωφέρ, ποὺ τὸν ἀνέβασε στὴν Ἀθήνα, τὸν γνώρισε. «Ὑψηλότατε, καλῶς ἤλθατε» τοῦ εἶπε. Ὁ Παῦλος γέλασε μὲ τὸ πλατὺ ζεστὸ χαμόγελό του. Τὸ ἴδιο βράδυ ὅμως ἀναγκάστηκε νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.

ΤΟ 1935. ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ στὴν Ἑλλάδα. Λένε ὅτι τὰ πρῶτα λόγια ποὺ εἶπε γυρίζοντας πίσω ἦταν: «Πατρίδα, γλυκειὰ πατρίδα...». Τίποτε ἄλλο. Γιατὶ ἡ Ἑλλάδα καὶ οἱ ἄνθρωποί της ἦταν μέσα στὸ αἷμα του, κυλοῦσαν μέσα στὶς φλέβες του. Ἦταν μεσογειακὸς καὶ Ρωμηός, πέρα ὡς πέρα. Ἀμέσως, μετὰ τὴν ἐπιστροφή του, πῆρε τὸν βαθμὸ τοῦ πλοιάρχου τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ. Ἕνα χρόνο ἀργότερα ζήτησε νὰ ἐκπαιδευθῆ ὡς πιλότος τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας. Ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἔμενε πάντα τὸ δυνατώτερο πάθος του. Ἔλεγε ὁ ἴδιος: Μοῦ ἀρέσει καλύτερα νὰ πετῶ στὰ κύματα, παρὰ στὸν ἀέρα».

ΤΟ 1938. ΠΑΝΤΡΕΥΕΤΑΙ στὴν Ἀθήνα τὴν πριγκίπισσα Φρειδερίκη τοῦ Ἀννοβέρου. Οἱ γάμοι εἶναι λαμπρότατοι μὲ συμμετοχὴ 32 πριγκίπων ἀπὸ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Ὁ Παῦλος πανύψηλος δίπλα στὴν λεπτοκαμωμένη Φρειδερίκη, «ἔμοιαζε σὰν ἕνα δυνατὸ πνεῦμα ποὺ θὰ τὴν προστάτευε σὲ ὅλη της τὴν ζωή». Ἡ περιγραφὴ αὐτὴ εἶναι τμῆμα ἀπὸ τὴν ἀνταπόκριση μιᾶς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος καὶ εἶχε κάτι τὸ προφητικό. Ἦταν πάντα τὸ δυνατὸ πνεῦμα ποὺ τὴν προστάτευε, ἦταν πάντα ὁ ἴσκιος της καὶ ἡ δύναμή της...

ΕΚΕΙΝΗ ἡ μέρα τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1938 εἶναι ἡ ἀρχὴ ἑνὸς μακρινοῦ ταξιδιοῦ, ποὺ ἕνωσε δυὸ ἀνθρώπους, ἕνα βασιλιὰ καὶ μιὰ βασίλισσα. Ἕνα ταξίδι ποὺ πέρασε μέσα ἀπὸ πόλεμο καὶ μιὰ νέα ἐξορία, ἕνα ταξίδι ποὺ χάρισε πικρὲς καὶ γλυκὲς στιγμές. Ὁ Παῦλος ἔλεγε: «Ἦταν ἕνα ταξίδι πλούσιο. Ὁ Θεὸς ἦταν καλὸς μαζί μας...».

ΣΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ φωτογραφίες τους, τὰ χέρια τους εἶναι σφιχτοπιασμένα. Μοιάζουν σὰν δυὸ ἐρωτευμένα παιδιὰ — καὶ ἦταν δυὸ ἐρωτευμένα παιδιά. Καὶ εἶναι περίεργο ὅτι ἔτσι φαίνονται καὶ στὶς τελευταῖες τους φωτογραφίες, ἔτσι ἔμειναν ὡς τὸ τέλος. Ἡ Βασίλισσα ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὸν Παῦλο ἔλεγε: «Ὁ ἄνδρας μου». Κ' ἐκεῖνος, γιὰ τὴν Βασίλισσα: «Ἡ γυναίκα μου». Καὶ ἔκρυβαν μιὰ θερμὴ ὑπερηφάνεια, ἔκρυβαν μιὰ ἀπίστευτη στοργὴ αὐτὲς οἱ σύντομες φράσεις, ποὺ ἔπεφταν τυχαῖα στὴν μέση μιᾶς συνομιλίας.

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ ἠρεμίας καὶ μετὰ πόλεμος. Ὁ Παῦλος ὑπηρέτησε πρῶτα στὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖο καὶ μετὰ στὴν πρώτη γραμμή. Τὸ ἔπος τοῦ 41 εἶχε μιλήσει βαθιὰ μέσα του. Συχνὰ ἔλεγε: «Κάθε φαντάρος ἦταν καὶ ἕνας μικρὸς θεός. Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὰ ἀξύριστα ἐκεῖνα πρόσωπα, μὲ τὰ φλογισμένα ἀπὸ τὴν ἀϋπνία μάτια, δὲν θὰ ξεχάσω ἐκείνη τὴν ὑπερηφάνεια ποὺ ἔκαιγε σὰν πολύτιμη φλόγα μέσα στὴν παγωμένη ἐρημιὰ τῆς Ἀλβανίας...».

ΚΙ' ΥΣΤΕΡΑ ἐξορία. Ἡ τελευταία ἐξορία τῆς ζωῆς του — καὶ ἴσως ἡ λιγώτερο πικρή, γιατὶ αὐτὴ τὴν φορὰ δὲν τὸν ἔδιωχναν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ οἱ ξένοι, οἱ ἐχθροί του, ποὺ τοὺς εἶχε πολεμήσει καὶ θὰ τοὺς πολεμοῦσε μὲ πάθος στὰ τέσσερα ἑπόμενα χρόνια. Στὴν Αἴγυπτο φόρεσε ἀμέσως τὸ χακί. Ἔφτασε ὡς τὴν πρώτη γραμμή, βρέθηκε ξανὰ δίπλα στοὺς φαντάρους μας, πολέμησε στὸ Ἀλαμέϊν.

ΑΛΛΑ ἡ νοσταλγία τῆς πατρίδας του τὸν φλόγιζε, δὲν τοῦ χάριζε οὔτε μιὰ στιγμὴ ἠρεμίας. Τὸ 1943 ζήτησε ἀπὸ τὸ στρατηγεῖο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς νὰ πάη μὲ κομμάντος στὴν Ἑλλάδα. «Ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι πεινοῦν, φυλακίζονται καὶ πεθαίνουν. Εἶναι λιποτάκτης ὅποιος δὲν βρίσκεται δίπλα τους, τὶς ὧρες αὐτές. Πρέπει νὰ πάω». Ἤθελε νὰ πολεμήση δίπλα στοὺς ἀντάρτες, ἤθελε πάλι νὰ νοιώση τὸ μεθύσι τῆς ἐπιστροφῆς. Ἀλλὰ τὸ στρατηγεῖο δὲν τὸν ἄφησε. Ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου δὲν ἔπρεπε νὰ ριψοκινδυνεύη, δὲν ἔπρεπε νὰ σπαταλᾶ τὴν ζωή του...

ΣΥΧΝΑ ΕΠΑΙΡΝΕ τὸν Κωνσταντῖνο καὶ πήγαινε μαζί του σὲ μιὰ ἔρημη ἀκτή, χωρὶς ἀνθρώπους. Τοῦ ἔδειχνε αὐτὴ τὴν θάλασσα καὶ τοῦ ἔλεγε: «Ἡ δική μας εἶναι πιὸ γαλάζια». Τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸ Αἰγαῖο. Καὶ μετὰ τὸ δάχτυλό του →

Στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ μετώπου ἐμψυχώνει μὲ τὴν παρουσία του τοὺς μαχητάς, γιὰ τὸν τελικὸ θρίαμβο τῶν Ἐθνικῶν Δυνάμεων

ΑΝΟΙΞΗ 1940. Ὁ πόλεμος, ἀναπόφευκτος, κρούει τὶς θύρες τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἔνοπλες δυνάμεις προπαρασκευάζονται. Στὸν μακεδονικὸ κάμπο γίνονται τὰ μεγαλύτερα γυμνάσια τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ — τὰ γυμνάσια τῶν Σερρῶν. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὁ Διάδοχος Παῦλος καὶ πρίγκιψ Ἀνδρέας γευματίζουν πρόχειρα. ↑

→

20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1949. Ἡ μάχη τοῦ Βίτσι μόλις πρὸ πενθημέρου ἔχει τελειώσει, μὲ τὸν θρίαμβο τῶν ἐθνικῶν ὅπλων. Προετοιμάζεται τελειωτικὴ ἐξόρμηση τοῦ Γράμμου, ποὺ θὰ θέση τέρμα στὴν πολύχρονη δοκιμασία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ μετώπου, παρακολουθεῖ μὲ τὶς διόπτρες τὴν προπαρασκευὴ πυροβολικοῦ.

ΣΤΑ ΑΓΡΙΑ βουνὰ τῆς Μακεδονίας, ὅπου κρίνεται ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος, ἕνα διακριτικὸ χαμόγελο ἱκανοποιήσεως φωτίζει τὸ πρόσωπο τοῦ Βασιλέως. Ὅλα πηγαίνουν κατ' εὐχήν, ἡ ἡρωϊκὴ ψυχὴ τῶν στρατευμένων παιδιῶν θριαμβεύει πάνω στὴν θανάσιμη ἐπιβουλὴ σκοτεινῶν δυνάμεων. ↑

→

25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1949. Ὁ Βασιλεὺς — πάντοτε στὸ μέτωπο — ἐπισκέπτεται καὶ ἐπιθεωρεῖ τὴν μιὰ μετὰ τὴν ἄλλη τὶς μεγάλες μονάδες, ποὺ λαμβάνουν μέρος στὸν ὑπὲρ ὅλων ἀγῶνα. Στὴν φωτογραφία, ἐνῶ συνομιλεῖ μὲ τὸν στρατηγὸ Καλίνσκυ, ἀρχηγὸ τῶν Λόχων Ὀρεινῶν Καταδρομῶν.

ἔδειχνε ἕνα ἀκαθόριστο σημεῖο στὸ βάθος. «Ἐκεῖ εἶναι ἡ πατρίδα. Πρῶτα ἡ Κρήτη. Ἕνα μεγάλο νησί. Καὶ μετὰ ἡ ἄλλη Ἑλλάδα. Ἡ πατρίδα». Ὁ Κωνσταντῖνος ἄκουγε μὲ τὰ μάτια θαμπωμένα ἀπὸ ἀπορία, ἀπὸ ἐρωτήματα, ποὺ δὲν μποροῦσε, ποὺ δὲν ἤξερε νὰ ἐκφράση. Κρήτη, Αἰγαῖο, Ἑλλάδα. Ὁ αὐριανός του κόσμος, τὸ αὐριανό του βασίλειο...

ΤΟ 1946. ΠΙΣΩ στὴν πατρίδα. 1947. Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Παίρνει τὰ ἡνία τοῦ θρόνου σὲ μιὰ ἐποχὴ πικρή, κρίσιμη, ὀδυνηρή. Ὁ ἀνταρτοπόλεμος ἔχει διχάσει τὴν Ἑλλάδα, τὴν ἔχει ποτίσει μὲ φωτιὰ καὶ αἷμα. Ὁ Βασιλιὰς καὶ ἡ Βασίλισσα ἀρχίζουν νὰ γυρίζουν τὴν ὕπαιθρο, νὰ σμίγουν μὲ τὸν λαό, νὰ ἀκοῦν τὸν πόνο του.

ΕΤΣΙ ΚΕΡΔΙΣΕ τὸν λαό του. Καὶ τὴν ἡμέρα ποὺ πάλευε μὲ τὸ θάνατο, καρφωμένος στὸ κρεβάτι του, στὸ Τατόϊ, μιὰ γυναίκα ἔκλαιγε ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη σπαρακτικά. «Τὸ 1948 ἦρθε στὸ σπίτι μου, στὴν Ἤπειρο, εἶπε στοὺς δημοσιογράφους. Ἤπιε νερὸ ἀπὸ τὴν βρύση μου. Ἔστειλε τὸν γιό μου στὶς σχολές, στὴν Λέρο. Καὶ προικοδότησε τὴν κόρη μου. Ἦταν καλὸς ἄνθρωπος. Εἶναι ἄδικο νὰ πεθάνη. Δὲν πρέπει νὰ πεθάνη». Εἶχε ἔρθει στὸ σπίτι της — καὶ σὲ χιλιάδες ἄλλα σπίτια, σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Εἶχε ἀκούσει τὸν πόνο τους, εἶχε μπῆ μέσα στὴν ζωή τους...

ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΤΟΥ 1949. Κάπου στὴν Μακεδονία. Ὁ Βασιλιὰς μιλᾶ στοὺς ἄνδρες τῆς πρώτης γραμμῆς καὶ τοὺς μεθᾶ, τοὺς συγκινεῖ, τοὺς ἐνθουσιάζει. «Ἄνδρες, δὲν πολεμοῦμε σήμερα μόνο γιὰ τὴν ἐλευθερία. Πολεμοῦμε τὸ σκοτάδι καὶ τὴν δουλεία. Πρέπει νὰ εἴμαστε ἀτσαλένιοι. Πολεμοῦμε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Εἴμαστε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ οἱ πρῶτοι. Καὶ ἔχοντας ὅπλο τὴν ἑλληνική μας καρδιά, θὰ τὰ βγάλωμε πέρα γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά».

ΚΙ ΑΡΓΟΤΕΡΑ ἀπὸ τὴν βασανισμένη Ἀμμούδα, ποὺ καίγεται ἀπὸ τὴν μάχη, ἐνῶ γύρω

→

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ Παῦλος ἐπισκέπτεται τὴν Χαλκίδα καὶ γίνεται δεκτὸς μὲ ἀπερίγραπτο ἐνθουσιασμό. Ἦταν μιὰ τυπικὴ περίπτωση ὑποδοχῆς του στὶς ἑλληνικὲς ἐπαρχιακὲς πόλεις, ποὺ ἐπαναλήφθηκε πανομοιότυπα στὶς τότε περιοδεῖες του. →

ΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ τῶν Σερρῶν (1940) βρίσκονται σὲ πλήρη ἐξέλιξη καὶ ἀπέδειξαν τὴν ἑτοιμότητα τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Στὸ «μέτωπο», ποὺ σὲ λίγους μῆνες θὰ γινόταν πραγματικὸ μέτωπο, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος, ὁ Διάδοχος Παῦλος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Ι. Μεταξᾶς πάνω ἀπὸ ἕνα χάρτη. ↓

Ἀπὸ τὸ λεύκωμα τῆς ἱστορίας

← ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1941. Τραγικὲς ὧρες γιὰ τὸ ἔθνος. Ὁ κατακτητὴς εὑρίσκεται πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πρωτεύουσας. Ὁ πρωθυπουργὸς Κορυζῆς ἔχει αὐτοκτονήσει. Στὴν κηδεία του, στὸν μητροπολιτικὸ ναό, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος συνομιλεῖ μὲ τὸν Κ. Κοτζιᾶ, παρουσία τοῦ Διαδόχου.

↑ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1935. Γιὰ πρώτη φορά, μετὰ τὴν πρόσφατη ἐπάνοδό τους ἀπὸ τὴν ἑνδεκαετῆ ἐξορία, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ Διάδοχος Παῦλος λαμβάνουν μέρος στὴν ἑορτὴ τοῦ πυροβολικοῦ. Στὸ πλευρό τους, ὁ πρωθυπουργὸς Κ. Δεμερτζῆς, ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν κυβέρνηση πρὶν ἀπὸ τέσσερις ἡμέρες.

25 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1935. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος καὶ ὁ Διάδοχος Παῦλος μόλις ἔχουν ἀποβιβασθῆ στὸ Φάληρο, ἔπειτα ἀπὸ τὸ δημοψήφισμα τῆς 3ης Νοεμβρίου καὶ τὴν παλινόρθωση. Ὁ πρωθυπουργός, στρατηγὸς Κονδύλης, τοὺς ὑποδέχεται. ↓

σφυρίζουν τὰ βλήματα, στέλνει τὸ παρακάτω μήνυμα πρὸς τοὺς στρατιῶτες : «Ἀπὸ τὴν Ἀμμούδα, ἀπὸ ὅπου σᾶς παρακολουθῶ, σᾶς στέλνω τὴν ἀγάπη μου. Ἡ νίκη εἶναι δική μας!». Ἡ ἀρχαία Σπάρτη ξαναζῆ μέσα στὸ λιτὸ μήνυμα τοῦ Παύλου, ὁ λαός του τὸν νοιώθει γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ κοντά του, μέσα στὴν καρδιά του.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ τελείωσε. Τώρα ἔπρεπε νὰ ἐπουλωθοῦν οἱ πληγές. Ὁ Παῦλος ἤξερε ὅτι ἡ τύχη τῶν 700.000 ἀνθρώπων ποὺ εἶχαν μείνει ἄστεγοι καὶ δὲν εἶχαν στὸν ἥλιο μοῖρα, ἦταν ἴσως ἕνα πρόβλημα σοβαρώτερο καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν πόλεμο. «Γίνε ἡ μάνα τους», εἶπε στὴν Βασίλισσα. «Κάνε τους νὰ μὴ νοιώθουν μόνοι. Ἡ μοναξιὰ εἶναι ἡ πικρὴ κληρονομιὰ τῆς ἐποχῆς μας. Πρέπει νὰ τὴν πολεμοῦμε ὅσο μποροῦμε...».

ΕΤΣΙ ΙΔΡΥΘΗΚΑΝ οἱ παιδοπόλεις, τὸ «Ἑλληνικὸ Φῶς», οἱ «Τεχνικὲς Σχολὲς τῆς Λέρου», ἡ «Ἐθνικὴ Ἑστία», τὸ «Ἑλληνικὸ Χωριό», ὁ «Ὀργανισμὸς Προικοδοτήσεως», οἱ «Πρακτικὲς Γεωργικὲς Σχολές». Κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἦταν ἕνα χτύπημα στὴν δυστυχία ποὺ εἶχε ἀφήσει πίσω του ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς πρωτοβουλίες αὐτὲς ἀπάλυνε τὸν πόνο τοῦ λαοῦ.

ΕΝ ΤΩ ΜΕΤΑΞΥ τὰ παιδιὰ μεγάλωναν. Ὁ Κωνσταντῖνος πηγαίνει στὸ σχολεῖο. Ὅταν ἔφτασε στὴν τρίτη τάξη, τὸν ἔστειλε στὰ Ἀνάβρυτα. Ὁ Παῦλος παρήγγειλε : «Ὄχι διακρίσεις. Νὰ τὸν φωνάζετε μὲ τὸ μικρό του ὄνομα. Θὰ εἶναι ἕνας σὰν ὅλους». Καὶ ἀργότερα ρώτησε τὸν Κωνσταντῖνο : «Πῶς σὲ φωνάζουν στὸ σχολεῖο;». Ὁ Διάδοχος τὸν κοίταξε ἀπορώντας: «Ντῖνο, εἶπε. Πῶς ἀλλιῶς;». Ὁ Παῦλος γέλασε εὐχαριστημένος. Ἔτσι ἤθελε νὰ μεγαλώση ὁ γιός του...

ΤΟΝ ΕΜΑΘΕ νὰ ἀγαπᾶ τὸν Θεὸ καὶ τὴν ἀλήθεια. Τὸν ἔμαθε νὰ ψάχνη στὰ βιβλία γιὰ νὰ βρίσκη τὶς αἰτίες τῶν πραγμάτων. «Τὸ κάθε τί στὸν κόσμο αὐτὸ ἔχει κάποιο λόγο νὰ ὑπάρχη, τοῦ ἔλεγε. Ψάχνε νὰ βρῆς τὸν λόγο αὐτό». Τὸν ἔμαθε νὰ διαβάζη ἱστορία. Τὸν ἔμαθε νὰ μαθαίνη. Τοῦ ἔλεγε συχνά : «Πρέπει νὰ σπάσης τὸ ἀμύγδαλο γιὰ νὰ τὸ φᾶς». Κι ὁ Κωνσταντῖνος ἔμαθε νὰ σπάζη τὸ ἀμύγδαλο...

ΤΟ 1956 ΕΣΤΕΙΛΕ τὸν γιό του στὰ Λ.Ο.Κ. «Κάνε με νὰ νοιώσω περήφανος», τοῦ εἶπε ἁπλᾶ. Ὁ Κωνσταντῖνος ἦταν τότε 16 χρόνων καὶ ρίχτηκε στὴν ἐκπαίδευση μὲ ἕνα πάθος, ποὺ ἄφηνε κατάπληκτους τοὺς ἀνωτέρους του. «Ἔχει μέσα του μιὰ τρομερὴ δύναμη, ἔλεγαν. Μπορεῖ νὰ κάνη ὅ,τι θέλει, ἂν τὸ βάλη πεῖσμα». Ὁ Παῦλος χαμογελοῦσε εὐχαριστημένος ὅταν ἄκουγε αὐτά. Ἀλλὰ ὅταν ἔμαθε ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ εἶχαν βάλει στὸν γιό του ἄριστα, ἔγινε ἔξω φρενῶν : «Δὲν σᾶς τὸν ἔστειλα γιὰ νὰ τὸν χαλάσετε ! », εἶπε.

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ, ποὺ ἔκανε στὸν Διάδοχο τὸν Ἰούνιο τοῦ 1958, στὴν τελετὴ τῆς ἐνηλικιώσεως, εἶναι ἴσως ἕνα κείμενο κλασσικό. Ἄρχιζε ἔτσι : «Κωνσταντῖνε, ὁ Θεὸς εὐδόκησε νὰ σὲ προορίση ὅπως βασιλεύσης τοῦ ἐνδόξου καὶ ἀρίστου λαοῦ μας. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἔξοχον τιμὴν καὶ βαρεῖαν κληρονομίαν. Ἀπὸ σήμερα καθίστασαι συνεργάτης μου εἰς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ...». →

Ὁ Βασιλεὺς - πατέρας ἔμαθε στὸν Διάδοχον - υἱὸν νὰ ἀγαπᾶ τὸν Θεὸ καὶ τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ ψάχνη νὰ βρίσκη τὴν αἰτία τῶν πραγμάτων

ΚΑΙ ΑΚΟΜΗ, πιὸ κάτω: «Νὰ θυμᾶσαι ὅτι εἶναι προτιμότερο νὰ ὑποφέρη ὁ βασιλεύς, παρὰ ὁ λαὸς ἢ ἡ χώρα». Καὶ στὸ τέλος μιὰ ἱερὴ παρακαταθήκη: «Νὰ εἶσαι φύλακας καὶ προστάτης τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας. Νὰ θεραπεύης τὴν προσβολὴ μὲ τὴν συγγνώμη. Τὴν διχόνοια μὲ τὴν ἑνότητα. Τὴν πλάνη μὲ τὴν ἀλήθεια. Τὴν ἀμφιβολία μὲ τὴν πίστη. Εὔχομαι ὅπως σὺ καὶ ὁ λαός μου γνωρίσετε ἡμέρες δόξης, Κωνσταντῖνε. Καὶ εἴθε ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ σὲ καταστήση ὄργανον Εἰρήνης...».

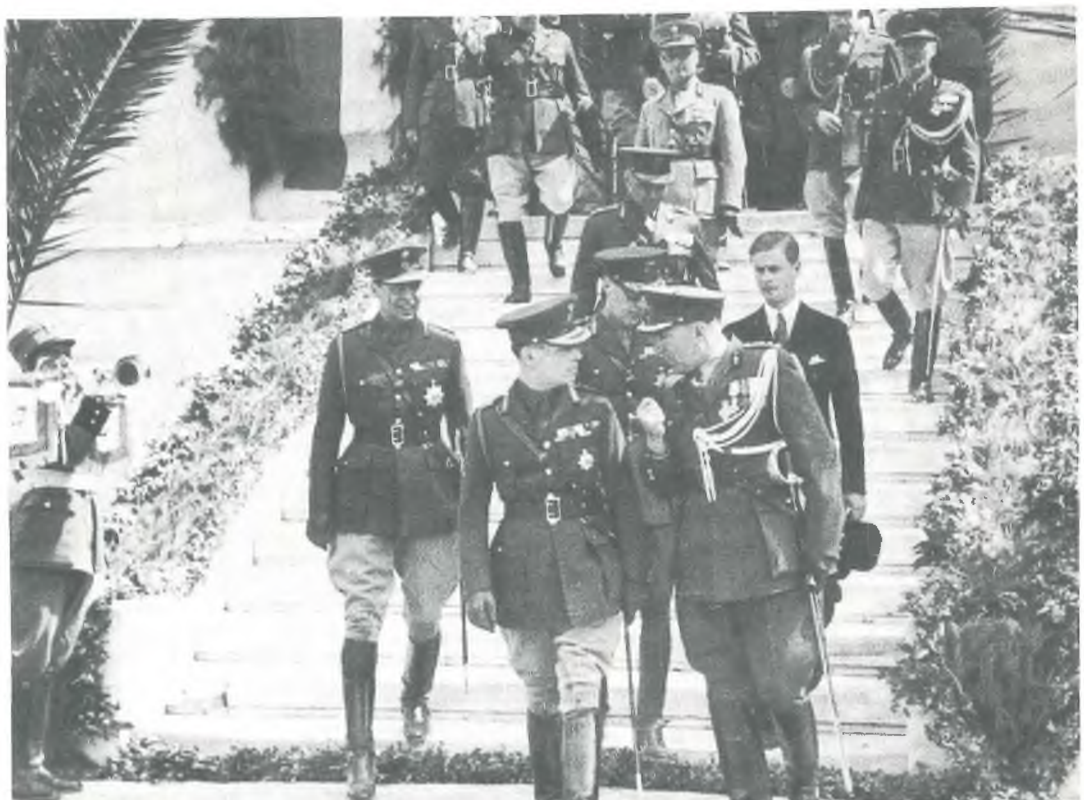
ΗΤΑΝ ΕΝΑΣ λαμπρὸς πατέρας, ἕνας λαμπρὸς οἰκογενειάρχης, ἕνας λαμπρὸς βασιλιάς. Γιατὶ ὁ Θεὸς τὸν εἶχε προικίσει μὲ τὸ δῶρο τῆς ἀγάπης. Ἤξερε νὰ ἀγαπᾶ, ἤξερε νὰ δίνη τὴν στοργή του σὲ ὅσους τὴν εἶχαν ἀνάγκη. Καὶ πέθανε εὐτυχισμένος. Γιατὶ πρόλαβε νὰ δῆ τὸν λαό του γιατρεμένο ἀπὸ τὶς πληγὲς τοῦ πολέμου, πρόλαβε νὰ τὸν δῆ νὰ προχωρῆ στὸν δρόμο του. Πρόλαβε νὰ δῆ τὴν κόρη του νὰ παντρεύεται καὶ νὰ τοῦ χαρίζη μιὰ ἐγγονή. Καὶ πρόλαβε ἀκόμη νὰ γνωρίση τὴν αὐριανὴ γυναῖκα τοῦ γιοῦ του.

ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΑΠΛΕΣ χαρές, ποὺ χτίζουν τὴν εὐτυχία τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων, ἔχτισαν καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ Βασιλέως Παύλου. Γιατὶ ἦταν ὁ ἴδιος φτιαγμένος ἀπὸ τὴν πάστα τῶν ἁπλῶν ἀνθρώπων. Τῶν ἁπλῶν ποὺ πεθαίνουν μεγάλοι...

ΦΡ. Γ.

↑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ σὲ στρατιωτικὲς μονάδες. Μετὰ τὴν παλινόρθωση τοῦ 1935 καὶ ἐνῶ στὸν εὐρωπαϊκὸ ὁρίζοντα πύκνωναν τὰ μαῦρα σύννεφα τοῦ πολέμου, κύριο μέλημα τοῦ Βασιλέως ἦταν ἡ ἀναδιοργάνωση τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Πίσω ἀπὸ τὸν Διάδοχο διακρίνεται ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου, στρατηγὸς Ἀλέξ. Παπάγος.

→ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ Γεώργιος Β' καὶ ὁ Διάδοχος κατὰ μιὰ ἐπίσκεψή τους στὴν Σχολὴ Χωροφυλακῆς. Ὅλες οἱ προσπάθειες τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος συγκεντρώνονταν τότε στὴν ἐθνικὴ ἑνότητα καὶ στὴν λήθη τοῦ διχασμοῦ.

1949. Ο ΣΥΜΜΟΡΙΤΟΠΟΛΕΜΟΣ βρίσκεται στὴν κρισιμώτερη φάση του καὶ καθημερινὰ στέλνει στὰ νοσοκομεῖα παλληκάρια ποὺ προτάσσουν τὰ στήθη τους στὸν ξενοκίνητο ἐχθρό. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος δὲν παραλείπει νὰ ἐπισκεφθῆ τραυματίες στὰ νοσοκομεῖα τοῦ μετώπου καὶ τῶν μετόπισθεν. ↓

7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1948. Ἐμπρὸς στὸ διοικητήριο τῆς Ρόδου, οἱ Βασιλεῖς, ὁ Διάδοχος, οἱ πριγκίπισσες Σοφία καὶ Εἰρήνη καὶ ὁ πρῖγκιψ Γεώργιος παρακολουθοῦν τὴν στρατιωτικὴ παρέλαση, ποὺ ἐπισφραγίζει τὶς τελετὲς τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Δωδεκανήσου. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα τίθεται ὁριστικὸ τέρμα στὴν δουλεία τόσων αἰώνων καὶ οἱ κάτοικοι, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα ἔξαλλου ἐνθουσιασμοῦ, ἐπευφημοῦν τὰ σύμβολα τῆς ἑνώσεως τῶν νησιῶν μὲ τὴν μητέρα πατρίδα. →

Ἤξερε νὰ κατακτᾶ μὲ τὴν ἔμφυτη καλωσύνη καὶ ἀρχοντιά του ὅλους - καὶ τοὺς μεγάλους...

16 ΜΑΙΟΥ 1963. Ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἀθηναῖοι συγκεντρωμένοι κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν, ἐπευφημοῦν τὸν πρόεδρο Ντὲ Γκώλ, ποὺ πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Βασιλεύς, ποὺ τὸν εἶχε ὑποδεχθῆ στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀνῆλθε μὲ τὸν ὑψηλὸ ξένο στὴν Ἀθήνα μὲ τὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο. ←

→ ΤΟΝ ΜΑΙΟ τοῦ 1959 οἱ Ἕλληνες Βασιλεῖς βρίσκονται σὲ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν Ρώμη. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐπισκέφθηκαν στὸ Βατικανὸ τὸν πάπα. Ἡ βασίλισσα ἔφερε τὴν εἰδικὴ γιὰ τὴν περίσταση μαύρη ἐσθῆτα. Ἦταν ἡ πρώτη φορά, ἔπειτα ἀπὸ πέντε αἰῶνες, ποὺ Ἕλληνας ἡγεμόνας ἐπισκεπτόταν τὴν Ἁγία Ἕδρα. Τοῦτο εἶχε ξαναγίνει τὸ 1439, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννης Παλαιολόγος εἶχε ἐπισκεφθῆ τὸν ποντίφικα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συνόδου Φλωρεντίας.

ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ τοῦ 1963, τὸ βασιλικὸ ζεῦγος τῆς Ἑλλάδος πραγματοποιεῖ ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν Ἰνδία καὶ στὴν Ταϋλάνδη. Στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μπανγκόκ, ὁ Βασιλεὺς Φουμιφόν, ποὺ ἀνέμενε τοὺς ὑψηλοὺς ξένους του, ἀνταλλάσσει θερμὴ χειραψία (κάτω) μὲ τὸν Βασιλέα Παῦλο. Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπίσημες ἐκδηλώσεις, ποὺ πλαισίωσαν τὴν ἐπίσκεψη, ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος (δεξιὰ) συνοδεύει τὴν Βασίλισσα Σιρικὶτ — ἐξωτικὴ καλλονή. →

ΕΝΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ στιγμιότυπο, ἀπὸ παλαιότερη ἐπίσκεψη στὴν Νορβηγία. Στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ὄσλο, τὸν Ἕλληνα Βασιλέα ὑποδέχθηκαν ὁ Βασιλεὺς τῆς Νορβηγίας Ὀλάφ καὶ ὁ Διάδοχος πρῖγκιψ Χάραλδ. Οἱ δυὸ Ἀνώτατοι Ἄρχοντες συναντῶνται ἐγκάρδια, σὰν καλοὶ φίλοι. Ἡ ἀγάπη τους πρὸς τὰ σπὸρ ἦταν ἕνας ἐπιπλέον δεσμὸς ποὺ τοὺς ἕνωνε. →

9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1963. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἐπισκέπτεται τὸ Λονδῖνο. Στὸ πλευρὸ τῆς Βασιλίσσης Ἐλισάβετ, ποὺ τὸν ὑπεδέχθη στὸν σταθμὸ Βικτωρίας, μεταβαίνει μὲ τὴν βασιλικὴ ἅμαξα στὰ ἀνάκτορα τοῦ Μπάκιγχαμ. ↑

ΜΑΪΟΣ 1958. Μὲ τὸν τότε πρόεδρο τοῦ Λιβάνου, κ. Σαμούν, κατὰ τὴν ἐπίσκεψη τῆς ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας στὴν Βηρυττό.

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ Νορβηγικῆς Λαϊκῆς Τέχνης, οἱ Βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνῶ βγαίνουν ἀπὸ μιὰ παλαιὰ ξύλινη ἐκκλησία, ποὺ διατηρεῖται ὅπως ἦταν τὴν ἐποχὴ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν χώρα. Ἀκολουθοῦν ἡ πριγκίπισσα Σοφία καὶ ὁ Διάδοχος Χάραλδ. ↓

Ἐκπρόσωπος πάντα τῶν ἑλληνικῶν ἰδεωδῶν σὲ κάθε του συνάντηση

ΙΟΥΝΙΟΣ 1959. Στὴν ἐπίσημη δεξίωση, ποὺ ἔγινε κατὰ τὴν βασιλικὴ ἐπίσκεψη στὴν Ρώμη, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς Δημοκρατίας Τζοβάννι Γκρόνκι, συνομιλοῦν...

1954. Ὁ πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας στρατάρχης Τίτο πραγματοποιεῖ τὴν πρώτη ἐπίσκεψή του στὴν Ἑλλάδα. Στὴν φωτογραία, ἐπὶ τοῦ καταδρομικοῦ «Ἕλλη», στὸ λιμάνι Θεσσαλονίκης.

28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1959. Τὰ ἀνάκτορα Ζούμπιλε τῆς Ἀντὶς Ἀμπέμπα φιλοξενοῦν τοὺς Ἕλληνες Βασιλεῖς. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλὲ Σελασιὲ καὶ ἡ αὐτοκράτειρα τοὺς ἐπιδαψίλεψαν ἐξαίρετες περιποιήσεις, σύμφωνα μὲ τὴν πατροπαράδοτη, μακρὰ καὶ ἀδιατάρακτη φιλία ποὺ συνδέει τὶς δυὸ χῶρες. Ἡ ἐπίσκεψη ἐκείνη ἦταν μιὰ εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὰ αἰσθήματά τους καὶ οἱ πολυάριθμοι Ἕλληνες, ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ εὐδοκιμοῦν στὴν χώρα τῆς Ἀφρικῆς.

→

ΓΡΑΦΙΚΕΣ τελετές, σύμφωνα μὲ τὰ ἐξωτικὰ ἔθιμα τοῦ τόπου, χαρακτήριζαν τὴν περυσινὴ ἐπίσκεψη στὴν Ταϋλάνδη. Τὸ πανεπιστήμιο τοῦ Μπανγκὸκ ἀνακηρύσσει τὸν Βασιλέα Παῦλο ἐπίτιμο διδάκτορά του καὶ ὁ πρύτανις τοῦ προσφέρει ἕνα πολὺ ἰδιότυπο ἀναμνηστικὸ δῶρο.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1963. Στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Δελχί, ὁ πρόεδρος τῆς Ἰνδίας δρ Ραντακρισνὰν (ἀριστερά, μὲ τὰ λευκά) καὶ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Παντὶτ Νεχροῦ ὑποδέχονται τοὺς Ἕλληνες Βασιλεῖς, τὴν πριγκίπισσα Εἰρήνη καὶ τὸν τότε ὑπουργὸ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ε. Ἀβέρωφ, κατὰ τὴν ἄφιξή τους. Ὁ Βασιλεὺς φέρει τὴν λουλουδένια γιρλάντα ποὺ, σύμφωνα μὲ τὸ ἰνδικὸ ἔθιμο, τοῦ προσφέρθηκε γιὰ τὸ «εὖ παρέστητε». Ἡ ἐπίσκεψη ἐκείνη τῶν Βασιλέων στὴν Ἰνδία συνέπεσε μὲ τὸν ἑορτασμὸ τῶν ἀργυρῶν γάμων τους.

←

Ἐυινήθηυε στὸν διεθνῆ χῶρο μὲ τόσην ἄνεση ὅσην ἀγάπη ἐυέρδιζε ἀμέσως, στὴν πρώτη ἐμφάνισή του

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1956. Οἱ Βασιλεῖς καὶ ἡ πριγκίπισσα Σοφία ἐπισκέπτονται ἐπισήμως τὸ Παρίσι, ὅπου τοὺς ὑποδέχεται ὁ τότε πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Ρενὲ Κοτύ. ↑

←
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ στὴν Ρώμη. Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος κατέρχεται ἀπὸ τὸ μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, ἀφοῦ κατέθεσε ἐκεῖ στέφανο.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Ντουάϊτ Ἀϊζενχάουερ βρίσκεται στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ στρατιωτικοῦ ἡγήτορος τοῦ Βορειοατλαντικοῦ Συμφώνου, στὸ ὁποῖο ἔγινε δεκτὴ καὶ ἡ Ἑλλάδα. Λίγο ἀργότερα ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του, προκειμένου νὰ κατέλθη στὶς ἐκλογὲς καὶ νὰ ἀναδειχθῆ ἐπὶ δυὸ συνεχεῖς τετραετίες πρόεδρος τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ ΤΟΥ 1957, οἱ Βασιλεῖς βρίσκονται στὴν Ἀμερική. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψή τους στὴν μεγάλη ὑπερατλαντικὴ δημοκρατία πέρασαν καὶ ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα τοῦ κινηματογράφου. Στὸ Χόλλυγουντ τοὺς ξενάγησε ὁ διάσημος ὁμογενὴς καὶ τότε πρόεδρος τοῦ «Τουέντιεθ Σέντσουρυ Φόξ» κ. Σπῦρος Σκούρας. Στὴν ἀναμνηστικὴ φωτογραφία, ἀπὸ τὰ δεξιά: Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη, ὁ Κλίφτον Γουέμπ, ὁ Σπῦρος Σκούρας καὶ ἡ Μαίριλυν Μονρόε, ἡ ὁποία τότε βρισκόταν στὸ ἀποκορύφωμα τῆς σταδιοδρομίας της, ποὺ τερματίσθηκε μὲ τόσο τραγικὸ τρόπο.

Πάντοτε στάθηκε κον

ΠΑΝΤΟΤΕ στάθηκε κοντὰ στὸν λαό του, ποὺ τὸν λάτρευε, μὲ τὴν στοργὴ τὴν ἐγκαρδιότητα καὶ τὴν προσήλωση ἑνὸς πραγματικοῦ πατέρα.

ΠΑΛΛΑΪΚΗ ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΤΟ ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟ, ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 1962. ΕΒΡΕΧΕ ΕΚΕΙΝΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ

Αποκαλυπτικὴ στιγμή, ποὺ φώτιζε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Βασιλέως Παύλου, ἦταν ἡ παράτολμη ἐπιμονή του νὰ ἔλθη στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν κατοχή. Ἤθελε νὰ φτάση στὰ ἑλληνικὰ βουνά καὶ νὰ μετάσχη τῆς ἀντιστάσεως. Ὅταν ἔκρινε ὅτι ἡ πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου θὰ εἶχε ἀγαθὰ ἀποτελέσματα, ἄρχισε νὰ ἐνεργῆ γιὰ τὴν ἐφαρμογή του. Συνεννοήθηκε μὲ συμμαχικοὺς παράγοντες, ἔγραψε στὴν Ἑλλάδα, μελετήθηκαν μὲ μυστικότητα τὰ προσφορώτερα μέσα μεταφορᾶς. Ὅλα ἦταν ἕτοιμα γιὰ τὸ τόλμημα. Ἕνας κυβερνήτης ἀντιτορπιλλικοῦ καὶ ἄλλος ὑποβρυχίου εἶχαν ὀργανώσει τὸ ἐπικίνδυνο ταξίδι. Ὁ φίλος του, ὁ στρατάρχης Σμάτς, τοῦ γνώρισε τὸν ἀρχηγὸ τῶν νοτιοαφρικανικῶν ἀεροπορικῶν δυνάμεων, στρατηγὸ Τερόν. Ὅταν θὰ ἔφθανε ἡ διαταγή, ὁ διοικητὴς τῆς ἀεροπορικῆς μοίρας, ποὺ στάθμευε στὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Κάϊρο - Οὐέστ, θὰ ἄφηνε μὲ τρόπο τὴν μικρὴ ἑλληνικὴ ὁμάδα νὰ «κλέψη» μιὰ «Ντακότα». Θὰ πετοῦσαν στὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Παῦλος θὰ πηδοῦσε μὲ ἀλεξίπτωτο, ἂν δὲν μποροῦσαν νὰ προσγειωθοῦν ὁμαλὰ στὰ βουνὰ τῆς Ἠπείρου. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ σχέδιο ἔφθασε στ' αὐτιὰ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου, ποὺ ἔλαβε αὐστηρὰ ἀπαγορευτικὰ μέτρα. Ἔτσι τὸ σχέδιο ἔμεινε ἀπραγματοποίητο.

Γενναία στάση

Ο Διάδοχος ὅμως δὲν ἐγκατέλειψε τοὺς σκοπούς του. Πῆγε στὴν Ἰταλία καὶ συνάντησε στὴν Καζέρτα τὸν ἀρχιστράτηγο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, στρατηγὸ Μαίτλαντ - Οὐΐλσων. Ὁ στρατηγὸς ἦταν ἀνένδοτος καὶ ὁ Παῦλος τὸν χαιρέτησε κουρασμένος καὶ θυμωμένος. Συνέχισε τὸ ταξίδι του στὴν Ἀγγλία, γιὰ νὰ συναντήση τὸν ἀδελφό του Βασιλέα.

Μετὰ ἀπὸ παραμονὴ μιᾶς περίπου ἑβδομάδος στὸ Λονδῖνο, γύρισε πάλι στὴν Ἀφρική. Ἡ χαρὰ τῆς θετικῆς μαχητικῆς συμβολῆς ποὺ τοῦ στέρησαν, ἡ σκοπιμότητα ποὺ τοῦ προέβαλαν καὶ τὸ πεῖσμα τῶν ψυχρῶν ὑπολογιστῶν, δὲν τὸν ἔκαμψαν.

Γύρισε στὶς μαχόμενες μονάδες τῆς ἐρήμου. Ἡ ἑλληνικὴ ταξιαρχία, μὲ διοικητὴ τὸν κ. Π. Κατσώτα, εἶχε πιάσει ἕνα τμῆμα τῆς γραμμῆς τοῦ μετώπου τοῦ Ἔλ Ἀλαμέϊν. Ὁ Διάδοχος ἀψηφοῦσε τοὺς κινδύνους, τὴν ἔρημο, τὴν δίψα, τὰ ναρκοπέδια καὶ τὸν ἥλιο καὶ πήγαινε συχνὰ στὶς μονάδες αὐτές, ποὺ ἦταν ἀκροβολισμένες σὲ θέσεις μάχης. Ἔφαγε ἀπὸ τὴν καραβάνα τῶν στρατιωτῶν, ἤπιε νερὸ ἀπὸ τὸ παγούρι τους, κοιμήθηκε μαζί τους στοὺς καμουφλαρισμένους λάκκους, ἀκολούθησε τὶς ἐπικίνδυνες μετακινήσεις τους καὶ ἄκουσε τὰ παράπονά τους. Δὲν τὸν χώριζε τίποτε ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες καὶ ἦταν πρόθυμος γιὰ τὰ πάντα, ἀρκεῖ νὰ ἤξερε ὅτι ἡ παρουσία του θὰ ἐμψυχώση, θὰ προσφέρη μιὰ φιλικὴ βοήθεια στὰ «παιδιά». Εἶχε δεχθῆ ὅτι ἦταν ἕνας στρατιώτης, ποὺ τὸν συνέδεε μιὰ κοινὴ μοῖρα μὲ τοὺς ἄλλους μαχητάς — ἡ κοινὴ προσήλωση στὸ καθῆκον.

Ἦταν ἡ ἁπλῆ καὶ φυσική, ἀνδρικὴ καὶ σεμνὰ γενναία στάση ἐμπρὸς στὰ μεγάλα προβλήματα καὶ στὶς μεγάλες κρίσιμες στιγμές.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἔβγαινε στὰ ἑλληνικὰ χωριά, ὅταν ἀνέβαινε στὶς ράχες μὲ τὸ ζῶο, γιὰ νὰ πάη καὶ στὸ τελευταῖο χωριὸ τῆς Πίνδου, γινόταν φίλος μὲ τὸν ἀγωγιάτη, τὸν ρωτοῦσε γιὰ τὴν ζωή, γιὰ τὸ σπίτι του, γιὰ τὰ παιδιά καὶ τὴν σοδειά του. Ἔλεγε κι ὁ ἴδιος τὸ «σπίτι μου», «ἡ γυναίκα μου», «ὁ γιός μου», ὅπως καὶ κάθε ἄλλος οἰκογενειάρχης. Ὕστερα στέκονταν νὰ ξαποστάσουν μαζὶ σὲ κάποια βρύση, νὰ πιοῦν νερό καὶ νὰ ξεκινήσουν τὸν κοινὸ δρόμο.

MIA ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΗΣ ἁπλότητα χαρακτήριζε τὶς περιοδεῖες του στὴν ὕπαιθρο. Στὴν Ρόδο, καβάλα σ' ἕνα γαϊδουράκι (ἀριστερά), ἐπισκέφθηκε τὴν Λίνδο. Στὸ Μέτσοβο (κάτω) μὲ τοπικὴ ἐνδυμασία. Ἀλλὰ πρόθυμα δέχεται κ' ἕνα τσαμπὶ σταφύλια (δεξιὰ) ἀπὸ τὸ χέρι ἀμπελουργοῦ. ↓

ν τὰ στὸν Λαὸ σὰν φίλος, σὰν στοργικὸς πατέρας

ΑΛΛΑ ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΓΕΜΑΤΟΙ

ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗ ΟΙ ΠΑΛΑΙΜΑΧΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΣΦΙΓΓΟΥΝ ΤΟ ΧΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ, ΠΟΥ ΕΦΘΑΣΕ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥΣ

Δὲν ὑπῆρχε γωνιὰ τῆς ἑλληνικῆς γῆς ποὺ νὰ μὴ τὴν εἶχε ἐπισκεφθῆ ὁ Βασιλεὺς Παῦλος. Μαζὶ μὲ τὴν Βασίλισσα ξεκίνησαν νὰ ἀπολαύσουν τὴν γοητεία ποὺ προσφέρει τὸ ἑλληνικὸ τοπίο, νὰ ζήσουν μακριὰ ἀπὸ ἐθιμοτυπίες καὶ πρωτόκολλο: Στὶς στάνες, στὰ φαράγγια, στὶς χιονισμένες ράχες, ἔσφιξε ροζιασμένα χέρια ποιμένων, ἀγροτῶν ποὺ βασανίζονται στοὺς κάμπους, στρατοκόπων καὶ ξωμάχων. Κοιμήθηκε σὲ βελέντζες, φωτίστηκε μὲ λυχνάρι, ἔφαγε τὸ ζεστὸ ζυμωτὸ ψωμὶ ἀπὸ τοὺς χωριάτικους φούρνους. Καὶ ἡ Ἀττικὴ ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους του ἔρωτες. Πολλὲς φορὲς ὁ περίπατος ἦταν αὐτοσκοπός: Τὸ ἔνοιωθε σὰν μιὰ βαθύτατη ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στὴν φύση, γιὰ μοναχικὴ περισυλλογὴ καὶ περιπλάνηση. Ἄλλοτε πάλι κατέβαινε μόνος στὸ Τουρκολίμανο, ἔπαιρνε μιὰ βενζινάκατο καί, χωρὶς «ἀσφάλεια» καὶ συνοδεία, ξεκινοῦσε γιὰ ἕναν θαλασσινὸ περίπατο στὶς ἐρημικὲς ἀκτὲς τοῦ Σαρωνικοῦ.

Προσέγγιση μὲ τὴν φύση

Οἱ ὧρες αὐτές, ἐλεύθερες, χωρὶς περισπασμούς καὶ χωρὶς τὰ βλέμματα τῆς συνοδευτικῆς φροντίδας τῶν ὑπασπιστῶν του, τὸν ξεκούραζαν πραγματικά καὶ τὸν διασκέδαζαν περισσότερο ἀπὸ κάθε τί ἄλλο. Καὶ φρόντιζε πάντοτε νὰ ἔχη ἐλεύθερη μιὰ ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος — τὴν Δευτέρα κατὰ προτίμηση. Συχνὰ ἄραζε κάπου τὴν βενζινάκατό του καὶ ἔκανε ἕναν μικρὸ περίπατο στὰ ὑψώματα καὶ στοὺς βράχους. Αὐτὴ ἡ προσέγγιση μὲ τὴν φύση καὶ τοὺς ἁπλοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἔδινε τὴν αἰσιόδοξη καὶ χαρούμενη ἠρεμία, χωρὶς ἐκρήξεις καὶ συναισθηματικὲς ἀναστατώσεις. Ἡ συμπεριφορά του δὲν εἶχε αἰχμές, κυλοῦσε ὁμοιόμορφα καὶ ἰσορροπημένα, ἀνάμεσα στὴν ἔμφυτη καὶ στοχαστικὴ καλωσύνη του.

Ν. Α. Βεντήρη: Ἡ ἱστορία δέχετ

Ὅταν πρὸ δεκαεπτὰ ἐτῶν, μίαν ὑγρὰν δείλην Ἀπριλίου, ἀνήρχετο εἰς τὸν δρόμον, διαδεχόμενος αἰφνιδίως τὸν Βασιλέα - καθῆκον, τὸν Βασιλέα - ἀσκητήν, τὸν πικρὸν καὶ ἀγέλαστον ἀδελφόν του Γεώργιον Β΄, οἱ περισσότεροι ἐτρόμαξαν.

Ὁ τόπος ἐκαίετο καὶ ἐσφάζετο, μέσα εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλέον ὀδυνηρὰς κρίσεις τῆς ἱστορίας του. Καὶ ἐλάχιστοι ἐπίστευαν ὅτι ὁ ἀγαθός, γελαστὸς Διάδοχος θὰ κατώρθωνε νὰ καλύψη τὸ μέγα κενόν.

Ἰδοὺ ὅτι ὁ Παῦλος φεύγει τώρα, συναντηθεὶς μὲ τὸν θάνατον ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰ σκληρὰν εἰρωνείαν τῆς τύχης, ὁ ἀκούραστος αὐτὸς ἀθλητὴς καὶ ἐραστὴς τοῦ κινδύνου, ὁ προκαλῶν κάθε στιγμὴν τὴν μοῖραν κατὰ πρόσωπον.

Καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες γνωρίζουν, μέσα εἰς τὰ δάκρυα καὶ τοὺς λυγμοὺς τοῦ ἐθνικοῦ πένθους, ὅτι χάνουν ἡγεμόνα πρωτίστου ἀληθῶς ἱστορικοῦ ἀναστήματος.

Τὸ μέγεθος τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ ἔργου προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ εὔγλωττον αὐτὸ γεγονός :

Παρέλαβε πρὸ 17 ἐτῶν μίαν δυστυχῆ πατρίδα, ἡ ὁποία κυριολεκτικῶς ἠπειλεῖτο νὰ ἀφανισθῆ σύσσωμος, ὡς πληθυσμός, ὡς γεωγραφία, ὡς τριάντα αἰώνων ἱστορία, μέσα εἰς τὸν φρικαλέον κόκκινον κατακλυσμόν.

Ἀφήνει δὲ τώρα Ἑλλάδα ἀκμάζουσαν, ἰσχυράν, ἱκανὴν νὰ ἀτενίζη μὲ αὐτοπεποίθησιν εἰς τὴν εὐρεῖαν λεωφόρον τοῦ μέλλοντος.

Τὴν ἀκριβῆ συμβολήν του εἰς τὴν θεαματικὴν αὐτὴν βελτίωσιν θὰ μετρήση ὁ ἱστορικός. Εἰς ἡμᾶς ἀρκεῖ ἡ γνῶσις ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη καὶ κατόπιν προώδευσε μὲ τὸν Παῦλον Βασιλέα. Χωρὶς αὐτόν...

Ἀνυπέρβλητος ἐμψυχωτὴς

Κατὰ τὴν θύελλαν τοῦ συμμοριτοπολέμου ἐστάθη ὁ ἀνυπέρβλητος ἐμψυχωτής. Ἐδόθη εἰς τὸ ἔργον ὁλόκληρος, ὁλόψυχος, ἀνεπιφύλακτος, τρέχων, ἐμπνέων, παραδειγματίζων μὲ τὴν ἰδίαν καλὴν διάθεσιν ἀψηφῶν τὰ πυρὰ εἰς τὴν Ἀμμούδαν ἢ ἐναγκαλιζόμενος τὰ ρυπαρά, κουρελιασμένα παιδάκια τοῦ καταυλισμοῦ ἢ γευόμενος τὸ συσσίτιον τοῦ στρατιώτου εἰς τὸν Φανὸν ἢ τοὺς Εὐζώνους.

Δὲν ἐχρειάσθη νὰ ἀναφωνήση ποτέ, μονολογῶν, καθὼς ὁ παλαιὸς Γάλλος στρατάρχης : «Τρέμε, σαρκίον. Ἀλλ' ὅμως προχώρει!..».

Δὲν τοῦ ἦτο ἀναγκαία καμμία ἔντασις, διὰ νὰ πορεύεται εὐθυτενὴς τὴν ὁδὸν τοῦ χρέους.

Ὁ φόβος τοῦ ἐστάθη ἄγνωστον αἴσθημα. Ἦτο γενναῖος ἀβιάστως, ἠρέμα, ἁπλά, ὡς ἀνέπνεε.

Κάποτε, ἀνώτατος στρατιωτικὸς διοικητὴς τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι δὲν ἦτο ἐνδεδειγμένον νὰ ἐπισκεφθῆ ὡρισμένην θέσιν, ἕνεκα τῶν ναρκῶν.

Ἀπεκρίθη, μὲ ἐκεῖνον τὸν ἀλησμόνητον γέλωτα, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ μόνον ἤξιζε νὰ τὸν ἀγαπήση κανεὶς καὶ νὰ τὸν πιστεύση, τὸν γέλωτα τῆς ἀδόλου καὶ ἁδρᾶς ἀνδρικῆς φύσεως, τὸν ἀναδυόμενον οἱονεὶ ἀπὸ κάποιον ὁμηρικὸν δακτυλικὸν ἑξάμετρον τῆς «Ἰλιάδος», καὶ βροντώδη ὡς ὀρυμαγδός :

—Χαχά ! Ἐμένα μέσα σὲ τόσους θὰ εὕρη ἡ νάρκη;..

Μὲ ἡρωικὴν εὐσυνειδησίαν

Μὲ τὸ ἴδιον ἐπικὸν μεγαλεῖον ἐξετέλεσε τὸ χρέος καὶ τὴν ἀποστολήν του εἰς τοὺς καιροὺς τῆς εἰρήνης.

Κατείχετο ἀπὸ ἀληθινὴν λαχτάραν νὰ βλέπη τὸν τόπον νὰ προοδεύη καὶ τὸν λαὸν ἐξερχόμενον ἀπὸ τὰς στερήσεις.

Καὶ ἐβοήθει μὲ θέρμην τὰς κυβερνήσεις εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἀνόδου.

Ὅλοι, βεβαίως, τὸν ἐκατηγορήσαμεν κατὰ καιροὺς καὶ ἴσως ἐρρίψαμεν νοερῶς λίθους πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀνακτόρων.

Τώρα κανεὶς τίμιος πολίτης δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀμφισβητήση ὅτι ὁ Παῦλος ἤσκησε τὰ ἔργα του μὲ ἡρωικὴν εὐσυνειδησίαν, μὲ ἀποφασιστικὴν ἀμεροληψίαν, μὲ εἰλικρινῆ δημοκρατικότητα, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπερεῖχε πολλῶν πιπιλιζόντων τὴν λέξιν, καὶ ὅτι εἰς κάθε περίστασιν καὶ στιγμὴν ἀνεζήτει μὲ πάθος τὸ καλύτερον διὰ τὸν τόπον.

Δὲν ὡμοίαζεν, ὡς Ρυθμιστής, μὲ τὸν πάππον του Γεώργιον Α΄, ὅστις διηύθυνε μὲ ὕφος ἀδιαφορίας, φιλοσοφῶν. Οὔτε μὲ τὸν πατέρα του Κωνσταντῖνον, ὅστις, ἀντιθέτως, παρεσύρθη ἀπὸ τὰς προσωπικάς του πεποιθήσεις καὶ τὸ πεῖσμα τοῦ ἀρχικοῦ χαρακτῆρος ἐκεῖ ὅπου τελειώνει ἡ ἔννομος πολιτεία καὶ ἀρχίζει ὁ αὐταρχισμός.

Ὁ Παῦλος ἔδιδε πολλὴν ψυχικὴν θερμότητα εἰς τὸ ἔργον. Ἐνδεχομένως δὲ εἶχε καὶ προτιμήσεις. Ἐν τελευταίᾳ, ὅμως, ἀναλύσει ἔμενε καὶ ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν εὐγενεστέραν οὐσίαν τοῦ χρέους του ὡς συνταγματικοῦ ἡγεμόνος : Εἰς τὸν θρησκευτικὸν σεβασμὸν τῆς λαϊκῆς θελήσεως, εἰς τὴν ἀμέριστον ὑποστήριξιν τῶν ἑκάστοτε ἐκλεκτῶν της.

« Ὅ,τι χρειασθῆτε, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ ! »

Πρὸ ἐλαχίστου μόλις χρόνου ἔδωσεν — ἐπὶ ὅλων αὐτῶν — ἕνα βαθὺ μάθημα εἰς ὅλους μας.

Ὑπερνικῶν τοὺς πόνους τοῦ πυλωροῦ, ἐφόρεσε τὴν μεγάλην στολήν του, ἐξεδίπλωσε τὸ ἀνοικτόν του χαμόγελο καὶ ἐπέμεινε νὰ ὁρκίση τὴν νέαν κυβέρνησιν.

Καὶ ἐνῶ ἀπήρχετο διὰ τὴν δοκιμασίαν τοῦ χειρουργείου ἀπεχαιρέτα τὸν νέον πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς ὑπουργοὺς μὲ τοὺς ἐγκαρδίους αὐτοὺς λόγους :

«Καί, ἀκοῦτε. Ὅ,τι χρειασθῆτε, ἐγὼ εἶμαι ἐδῶ ! ».

Αὐτὸς ποὺ ὡμίλει ἦτο ὁ ἐπὶ ἔτη βαλλόμενος ὡς ἀρχηγὸς εὐνοιοκρατίας ! Ὡμίλει τὴν γλῶσσαν τῆς ὑπερτάτης ἀληθείας, μὲ τὰς πτέρυγας τοῦ θανάτου ἐγγιζούσας τοὺς εὐρεῖς ὤμους του.

«Ἡ χειρότερη ἀρρώστια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ κρύα καρδιά», εἶπε κάποτε ὁ Γεώργιος Κλεμανσώ. Νά μία νόσος, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἔθιξε τὸν Παῦλον. Εὑρίσκετο εἰς τὸν ἄλλον πόλον. Ἦτο ὁ παλμός, τὸ σκίρτημα, ἡ θέρμη — σολωμικά, μὲ τὴν Ἑλλάδα κλεισμένην εἰς τὴν ψυχήν.

Ἦτο ἰδανικὸς Βασιλεὺς Παῦλος ὁ Γενναῖος ἢ Ἄδολος ἢ Καλὸς ἢ ὅπως θὰ τὸν ὀνομάση τελικῶς ἡ ἱστορία. Ἐπάνω ὅμως ἀπὸ ὅλα ἦτο ἄνθρωπος. Καὶ τὸ ἐντονώτερον νόημα τῆς ζωῆς του, εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ὁποίου συναντῶνται τώρα ὅλοι οἱ Ἕλληνες, πέραν ἀπὸ τὰ περίφημα φρονήματα καὶ τὰς πολιτειακὰς κλίσεις ἑκάστου, ὑπῆρξεν ὁ ἀνθρωπισμός, ὁ πιστὸς εἰς τὴν ἀρετήν, πρόθυμος εἰς τὴν θυσίαν, εὔελπις ἐν τοῖς δεινοῖς, στωικὸς εἰς τὰ πλήγματα, ὄρθιος ἀείποτε εἰς τὴν θέσιν τοῦ καθήκοντος.

Τίποτε τὸ μικρόν, τὸ διφορούμενον, τὸ πλάγιον εἰς τὴν ἡγεμονικὴν αὐτὴν κατασκευήν, καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἑνότητα ποὺ τὴν ἐνέπνεεν, εἰς τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἐλάχιστα. Ἐστάθη βασιλικὸς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ὡς Ἀλέξανδρος. Καὶ συνάμα ἁπλοῦς, οἰκεῖος, ἀνεπιτήδευτος — διὰ νὰ διδάσκεται εἰς τὴν χρηστομάθειαν τῶν σχολείων.

Σφίγγεται ἡ καρδία καὶ ὀφθαλμοὶ ἑλληνικοὶ δὲν μένουν ἀδάκρυτοι εἰς τὴν σκέψιν ὅτι ὁ αὐθεντικὸς αὐτὸς Ἑλληνικὸς Ἥρως καὶ ἀθλητὴς κεῖται ἀκίνητος. Ὁ ἴδιος ὅμως πρέπει νὰ ἔφυγεν ἤρεμος — καὶ νομιμόφρων ἔναντι τοῦ μοιραίου—, διότι ἦτο ἀληθινὸς χριστιανὸς ἕως μυχιαιτάτων.

Ὡρισμένοι, μυστηριώδεις, χρονισμοὶ καὶ ἀμέλειαι σοβαραί, μετὰ τὰ προειδοποιητικὰ συμπτώματα τῶν ἑορτῶν, ἡ ἀπώλεια ἓξ σχεδὸν ἑβδομάδων χωρὶς πραγματικὴν θεραπείαν, ὑπὸ χονδροειδεῖς συσκοτίσεις καὶ πασπατεύματα — περίεργα καὶ διὰ χωρίον — (ἀλήθεια, τί κρῖμα ὅτι ἀπουσίαζεν ἡ Βασίλισσα) προξενοῦν ἀπορίαν. Ἀκόμη λογχίζουν — μέσα εἰς τὸ ἄγχος καὶ τὸν σάλον τοῦ χαμοῦ — τὸν νοῦν μὲ μίαν ὑπόνοιαν. Μήπως ὁ τέλειος αὐτὸς βασιλικὸς ἱππότης, ὡραῖος, λεοντόθυμος καὶ ἐκχειλιστικῶς γενναιόδωρος, κατὰ τὸ γαλλικὸν πρότυπον ἑνὸς Φραγκίσκου Α΄, ἐσκέφθη ὅτι δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ ζῆ μὲ τὴν βοήθειαν ἰατρῶν καὶ φαρμάκων καὶ ὅτι ὤφειλε, ἀποσυρόμενος, νὰ παραχωρήση τὸ Στέμμα ὡς γαμήλιον δῶρον εἰς τὸν ἀγαπημένον του Διάδοχον; Ἀλλὰ πῶς δὲν ἀνελογίσθη, κατὰ τὴν ἐκδοχὴν αὐτήν, ἀπὸ τί ἐστέρει καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἔθνος;

Ἐκεῖ ὅπου τώρα πηγαίνει εἶναι βέβαιον ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους προκατόχους, βασιλεῖς, αὐτοκράτορας, ἥρωας, θὰ τοῦ κάμουν τόπον νὰ διαβῆ.

Ἐπαξίως. Ἡ Ἱστορία, ὀρθία εἰς τὴν οὐδόν, δέχεται ἕναν ἀπὸ τοὺς λαμπροτέρους της ἐκλεκτούς.

Ν. Α. ΒΕΝΤΗΡΗΣ

t αι τὸν ἐκλεκτὸν

ΜΕΤΑ ΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ καὶ τὴν Σαντορίνη, οἱ σεισμοὶ πλήττουν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν Ἑλλάδα. Τούτη τὴν φορὰ εἶναι ἡ σειρὰ τῆς Θεσσαλίας. Ἀμέσως μετὰ τὴν θεομηνία, οἱ Βασιλεῖς καὶ ὁ Διάδοχος βρίσκονται ἐκεῖ.

'Αγαποῦσε τὸν ἀθλητισμό, ἦταν ὁ ἴδιος ἀθλητὴς καὶ εὐτύχησε νὰ γίνη πατέρας ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΥ

7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1954. 'Αγῶνες χιονοδρομιῶν στὸ Βέρμιο, παρουσία τοῦ Βασιλέως, ποὺ ὑπῆρξε πάντοτε ἕνας πραγματικὸς ἀθλητής.

Ηταν φίλαθλος, ἀθλητὴς ὁ ἴδιος, μὲ ἐπίδοση σὲ διάφορα σπόρ. Καὶ εὐτύχησε νὰ γίνη πατέρας 'Ολυμπιονίκη.

Τὰ θαλάσσια καὶ τὰ μηχανικὰ σπὸρ τὸν ἐνθουσίαζαν. 'Απὸ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία, ἡ θάλασσα καὶ οἱ μηχανὲς κέρδισαν τὰ ἐνδιαφέροντά του.

Σὰν Διάδοχος τοῦ θρόνου καὶ σὰν Βασιλεὺς δὲν ἔπαψε νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ἀθλητισμὸ καὶ τὴν πρόοδο τῶν ἀθλητῶν. Καὶ μέχρι τὰ τέλη τῆς ζωῆς του, ἀγωνιζόταν καὶ ὁ ἴδιος, ἱστιοπλόος, παίρνοντας μέρος σὲ ἀγῶνες, ὅπου συχνὰ εἶχε ἀντίπαλό του τὸν γιό του Διάδοχο Κωνσταντῖνο.

'Ο ἴδιος φρόντισε νὰ ἐμφυσήση στὰ παιδιά του τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν ἀθλητισμό. Τὸν ἀπασχόλησε ἰδιαίτερα ἡ ἀθλητικὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ Κωνσταντίνου. Καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ λαμπρὰ ἐπιτεύγματα τῆς ζωῆς του εἶναι ὅτι εὐτύχησε νὰ δημιουργήση ἕναν 'Ολυμπιονίκη...

ΤΟ ΦΙΛΑΘΛΟ πνεῦμα του ἀναζητοῦσε κάθε εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐκδηλωθῆ. Παλαιότερα, ὡς Διάδοχος ὡδηγοῦσε τακτικὰ ὁ ἴδιος ἀεροπλάνο. Μαζί του ὁ πτέραρχος Χ. Ποταμιάνος. ←

ΩΣ ΔΙΑΔΟΧΟΣ περιέβαλλε κάθε ἀθλητικὴ ἐκδήλωση μὲ ὅλη του τὴν θέρμη. 'Ιδιοχείρως ἀπένειμε τὸ ἔπαθλο σκοπευτικῶν ἀγώνων στὸν τότε πρωταθλητὴ 'Αναστ. Μεταξᾶ. →

ΚΑΛΟΣ σκοπευτής, σὲ κάθε του κυνηγετικὴ ἐξόρμηση ἐσημείωνε ἀξιόλογες ἐπιτυχίες. Στὴν ἀναμνηστικὴ φωτογραφία ἑνὸς πρόσφατου κυνηγιοῦ μὲ τὸ πτερωτὸ θήραμά του.

↑ ΔΕΝ ΗΤΑΝ σπάνιες οἱ περιπτώσεις ποὺ οἱ φίλοι τοῦ ποδοσφαίρου ἔβλεπαν ἀπὸ τὶς κερκίδες νὰ κατεβαίνη στὸ γήπεδο ὁ ψηλός, γεροδεμένος Διάδοχος, γιὰ νὰ συγχαρῆ τοὺς ποδοσφαιριστάς. Ἐδῶ χαιρετᾶ παῖκτες τοῦ ΠΑΟ.

←

Η ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΑ ἦταν τὸ μεγάλο ἀθλητικὸ πάθος του. Δεινὸς ἱστιοπλόος ὁ ἴδιος, δὲν ἔχανε εὐκαιρία νὰ ριχτῆ στὸν ἀγῶνα καὶ νὰ διεκδικήση τὴν νίκη ἀπὸ ἀθλητὰς πολὺ νεωτέρους του. Συχνὰ τὰ φαληρικὰ νερὰ δέχονταν τὸ κομψὸ βασιλικὸ σκάφος (κάτω). Τὴν ἀγάπη αὐτὴ τῆς θάλασσας μετέδωσε καὶ στὸν γιό του. Στὴν φωτογραφία, ἀριστερά, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος φθάνουν στὴν Κοπεγχάγη, ὅπου πῆραν μέρος στοὺς ἀγῶνες. ↓

“Καθίστασαι συνεργάτης μου είς τὴν προσπάθειαν πρὸς εὐη

↑ 28 ΙΟΥΝΙΟΥ 1958. Ὥρα 11η πρωϊνή. Στὴν Αἴθουσα τῶν Τροπαίων τῶν Παλαιῶν Ἀνακτόρων, ὁ Διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ Θρόνου δίνει τὸν ὅρκο τοῦ Ἕλληνος ἀξιωματικοῦ καὶ παίρνει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Βασιλέως τὸ ξίφος. Ἡ στιγμὴ ἔχει ὅλη τὴν σεμνὴ μεγαλοπρέπεια ἑνὸς ἐθνικοῦ, ἑνὸς ἱστορικοῦ γεγονότος. Οἱ λέξεις ποὺ ἀποτείνει ὁ πατέρας στὸν γιό του ἐγγράφονται ὡς ὑποθῆκες: «Κωνσταντῖνε. Ἀπὸ τῆς σήμερον καθίστασαι συνεργάτης μου εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς εὐημερίαν καὶ πρόοδον τοῦ λαοῦ μου. Πέποιθα ὅτι ἡ ἀγάπη σου διὰ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ἴση πρὸς τὴν ἰδικήν μου ἄπειρον δι’ αὐτὸν ἀγάπην, θὰ καταστήσῃ σε μέτοχον καὶ τῆς ἐκ ταύτης πηγαζούσης εὐτυχίας μου».

...εὐημερίαν τοῦ λαοῦ μου,,

26 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1962. Ἡ Θεσσαλονίκη ἑορτάζει τὰ πενῆντα χρόνια τῆς ἐλευθερίας της. Ἔφιπποι, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, μεταβαίνουν στὸν χῶρο τῆς στρατιωτικῆς παρελάσεως, διασχίζοντας τοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῆς πόλεως, ὅπου τὰ πυκνὰ πλήθη τοὺς ἐπευφημοῦν μὲ ἐνθουσιασμό. ↑

←

ΜΕΤΑ τὴν ὁρκωμοσία τοῦ Διαδόχου οἱ ἀνώτατοι ἀξιωματικοὶ τῶν τριῶν ὅπλων ὑπέβαλαν τὰ συγχατήριά τους. Μόλις πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα ὁ νεαρὸς Διάδοχος εἶχε ἀφήσει τὰ θρανία τοῦ σχολείου, καὶ τώρα ὠνομαζόταν ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ, τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῆς ἀεροπορίας. Ἡ φωνὴ τοῦ Βασιλέως Παύλου ἐπάλλετο ἀπὸ μεγάλη συγκίνηση καθὼς ἔλεγε: «Κωνσταντῖνε, ὁ Θεὸς ηὐδόκησε νὰ προορίσῃ σε ὅπως βασιλεύσῃς τῶν Ἑλλήνων...».

ΣΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗ κλίμακα τῶν ἀνακτόρων, στοὺς ἀρραβῶνες τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας. Ἀπὸ τ' ἀριστερά, πρώτη σειρά: Ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη, ὁ Διάδοχος Κωνσταντῖνος, οἱ Βασιλεῖς, ἡ πριγκίπισσα Εἰρήνη. Δεύτερη σειρά: Δὸν Χουάν, πριγκίπισσα Σοφία, κόμισσα καὶ κόμις Βαρκελώνης.

→

ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΘΕΙΑ κατάνυξη τοῦ πραγματικοῦ χριστιανοῦ παρακολουθοῦσε τις θρησκευτικὲς τελετές, ποὺ ἐπέβαλλαν τὰ ἐπίσημα καθήκοντά του (δεξιά). Χαρακτηριστικὰ ἀντιπροσωπευτικὴ εἶναι ἡ φωτογραφία (κάτω), ὅπου ἀσπάζεται μὲ πολὺ μεγάλη εὐλάβεια τὸ Ἅγιο Εὐαγγέλιο.

Ὁ γάμος τῆς Σοφίας καὶ ἡ γέννηση τῆς Ἕλενας, Μαρίας, Ἰσαβέλλας, τοῦ ἔδωσαν τὴν ὑπέρτατη — καὶ ὕστατη — χαρὰ τοῦ πατέρα ποὺ ἔγινε παπποῦς

Τὸν εὐτυχισμένο γάμο μιᾶς κόρης (τῆς μεγάλης θυγατέρας) ἔζησε ὁ Βασιλεὺς στὰ τελευταῖα του χρόνια καὶ τὸν ἐρχομὸ μιᾶς ἐγγονῆς (τῆς πρώτης) χάρηκε λίγες ἑβδομάδες πρὶν πεθάνη.

Ἡ ἀνοιξιάτικη Ἀθήνα, ποὺ εἶδε τοὺς γάμους τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Δὸν Χουὰν Κάρλος τῶν Ἀστουριῶν, ἐπευφήμησε μὲ εἰλικρινῆ ἐνθουσιασμὸ καὶ συγκίνηση ὄχι μόνον τὸ νέο ζευγάρι, ποὺ δέσχιζε πάνω στὴν χρυσοποίκιλτη ἅμαξα τὶς ἀθηναϊκὲς λεωφόρους, ἀλλὰ καὶ τὴν χαρὰ τῶν γονέων, ποὺ ἄστραφτε στὰ μάτια τῆς Βασίλισσας καὶ ἅπλωνε περισσότερο στὴν ἀγαθὴ

ΕΦΙΠΠΟΣ ΠΡΟΣΕΡΧΕΤΑΙ ΣΕ ΠΑΡΕΛΑΣΗ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΟΥΝ ΤΑ ΠΛΗΘΗ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΕΥΦΗΜΟΥΝ

φυσιογνωμία τοῦ Βασιλέως Παύλου τὸ φωτεινό του χαμόγελο.

Οἰκογενειάρχης, ποὺ τρεῖς βασιλικὲς γενεὲς τὸν ἔκαναν νὰ σέβεται ὅσο τίποτε περισσότερο τὰ θέσμια καὶ τὶς παραδόσεις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, θέλησε νὰ ἰδῇ τὰ παιδιά του μὲ οἰκογένεια καὶ τὸν ἑαυτό του παπποῦ στὴν μικρὴ ἔπαυλη τῆς προγονικῆς Δεκέλειας. Ἐκεῖ λογάριαζε νὰ περάσῃ τὸ μελιχρὸ λυκόφως τῆς ζωῆς του, τριγυρισμένος ἀπὸ παιδιὰ καὶ ἐγγόνια. Ἐκεῖ ποὺ ξανθὸ βασιλόπουλο, κάποτε, ἔπαιζε ἀνέμελο στὶς καταπράσινες νεροσυρμές. Ἡ μοῖρα, ὅμως, βάναυση μερικὲς φορές, ἔστειλε τὴν μικρὴ ἐγγονὴ στὸ δωμάτιο τοῦ παπποῦ γιὰ λίγες ὧρες, τὶς τελευταῖες τοῦ καλοῦ Βασιλέως.

→

Λαμπρὸς καὶ σεβαστὸς πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὰ ταξίδια του στὰ μεγάλα ἔθνη τοῦ κόσμου

11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1963 Μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες δημόσιες ἐμφανίσεις του, στὴν πρεμιέρα τῆς «Κλεοπάτρας». Στὸ πλευρὸ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης, ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Σοφοκλῆς Βενιζέλος καὶ ἡ Κα Βενιζέλου. Στὸ πλευρὸ τοῦ Βασιλέως Παύλου, ἡ κυρία ἐπὶ τῶν τιμῶν Κα Μ. Καρόλου. Συχνὰ ὁ φιλότεχνος Βασιλεὺς τιμοῦσε μὲ τὴν παρουσία του καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις παντὸς εἴδους. →

21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1956. Στὸ Τσέλλε, τῆς Κάτω Σαξωνίας, οἱ Βασιλεῖς παρακολουθοῦν τὴν ἐκεῖ πατροπαράδοτη μεγάλη ἱππευτικὴ ἐπίδειξη.

2 ΜΑΪΟΥ 1963. Μὲ θερμὸ χειροφίλημα ὑποδέχεται τὴν Βασίλισσα Φρειδερίκη ἀπὸ τὸ Λονδῖνο.

Ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἰδεωδῶν της, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ταξίδεψε πολλὲς φορὲς στὸ ἐξωτερικό, πότε γιὰ νὰ ἀπομακρύνη ἀπὸ τὸν κατακτητὴ ἐχθρὸ τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τοῦ ἔθνους, Διάδοχος τότε μαζὶ μὲ τὸν Βασιλέα ἀδελφό του, καὶ πότε γιὰ νὰ ἀντιπροσωπεύση τὴν Ἑλλάδα, λαμπρὸς καὶ σεβαστὸς πρέσβυς τῆς χώρας, στὰ μεγάλα ἔθνη τοῦ κόσμου. Οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Τουρκία, ἡ Ἰνδία, ἡ Ἰσπανία χειροκρότησαν καὶ ἐτίμησαν τὴν παρουσία του στὸ ἔδαφός τους.

Τελευταῖα, πιὸ εὔκολα στὸ πλησίασμα τῆς μνήμης, τὰ ταξίδια τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους στὴν Ἀγγλία καὶ στὴν Ἰνδία. Τὸ ταξίδι στὴν Ἀγγλία ἐπραγματοποιήθη στὶς 9 Ἰουλίου. Ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα ἔφθασαν ἀεροπορικῶς στὸ Λονδῖνο, ὅπου τοὺς ἐπεφυλάχθη λαμπρότατη ὑποδοχή. Στὸν τύπο ἀνεγράφη τότε ὅτι ἡ βασιλικὴ ἐπίσκεψη ἐπεσφράγισε πανηγυρικὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν θερμῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας. Οἱ Λονδρέζοι εἶχαν ὑποδεχθῆ μὲ ἐνθουσιασμὸ τὸ βασιλικὸ ζεῦγος καί, στὶς τρεῖς ἡμέρες τῆς παραμονῆς τους στὴν ἀγγλικὴ πρωτεύουσα, διεπιστώθη ὅτι ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ἐπευφήμησε τοὺς Ἕλληνες Βασιλεῖς.

Ἡ Βασίλισσα Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας ἀπένειμε στὸν Βασιλέα τὸ παράσημο τῆς Περικνημῖδος. Ἡ τιμὴ αὐτή, προσγιγνομένη ἀκόμη καὶ σὲ Βασιλέα, ἀποτελεῖ μεγίστη διάκριση. Μόνο 26 ἄτομα σὲ ὅλο τὸν κόσμο φέρουν τὸ παράσημο τῆς Περικνημῖδος.

Τὸ ταξίδι ἐπεσφραγίσθη μὲ μιὰ μεγάλη δεξίωση ποὺ ἔδωσαν οἱ Ἕλληνες Βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ὑποβολὴ ψηφίσματος πρὸς αὐτούς, ἐκ μέρους 100 Ἄγγλων βουλευτῶν ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα. Στὸ ψήφισμα αὐτὸ ἐξεφράζοντο τὰ θερμὰ αἰσθήματα τοῦ βρεττανικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος.

Στὶς 2 Φεβρουαρίου τοῦ 1963, οἱ Βασιλεῖς ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς γιὰ ἕνα δωδεκαήμερο ἐπίσημο ταξίδι στὴν Ἰνδία, ἐκεῖ ποὺ εἶχε φθάσει ἄλλοτε μὲ τὸν στρατό του ὁ προγονικὸς Ἀλέξανδρος.

Τὸ ταξίδι αὐτὸ στὴν Ἰνδία — καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν Ταϊλάνδη — ὑπῆρξε ἕνα καλειδοσκόπιο φαντασμαγορικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιλέως Παύλου καὶ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης. Ἰδιαίτερα φαντασμαγορικὸ γιὰ τὰ μάτια δυὸ Εὐρωπαίων, ἔστω καὶ δυὸ μοναρχῶν.

Πέραν ὅμως τῶν προσωπικῶν ἐντυπώσεων τοῦ Βασιλέως Παύλου καὶ τῆς συζύγου του, ἡ ἐπίσημος Ἰνδία βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ ἐπιφυλάξη στὸν Βασιλέα καὶ στὴν Βασίλισσα τόσο λαμπρὴ ὑποδοχή, ὥστε οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς πρὸς τὰ πρόσωπά τους νὰ θεωρηθοῦν ἀπολύτως ἀνάλογες πρὸς τὶς ἐκδηλώσεις ποὺ εἶχαν γίνει ἐκ μέρους τῶν Ἰνδῶν μόνο στὴν Βασίλισσα Ἐλισάβετ τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος καὶ ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραμονῆς τους στὴν Ἰνδία, ἄλλοτε συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν Ἰνδὸ πρόεδρο καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τὸν Ἰνδὸ πρωθυπουργὸ Νεχροὺ καὶ ἄλλες προσωπικότητες τῆς ἀναγεννωμένης μεγάλης χώρας, διέσχισαν 4.000 μιλίων, γιὰ νὰ ἐπισκεφθοῦν πότε φράγματα ἐπὶ τῶν Ἱμαλαΐων καὶ πότε γιὰ νὰ ἀποθαυμάσουν παλιὲς τοιχογραφίες σπηλαίων, κοντὰ στὴν μεγάλη πολιτεία τῆς Βομβάης.

Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν Βασίλισσα Φρειδερίκη, ἐπεσκέφθη ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐξωτικὴ Ταϊλάνδη, τὴν χώρα τοῦ Βασιλέως Φουμιφόν, τῆς Βασιλίσσης Σιρικὶτ καὶ 200.000 νεαρῶν μοναχῶν, ποὺ ἔχουν σκοπὸ τῆς ζωῆς τους τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὴν ἀνάταση. ■■■

→
4 ΜΑΡΤΙΟΥ 1956. Τὸ βασιλικὸ ζεῦγος ἀνοίγει τὸν μεγάλο ἀποκρηάτικο χορὸ τοῦ «Παρνασσοῦ».

Μιὰ σύντομη σκιαγραφία τῆς ζωῆς του

Ο Βασιλεὺς Παῦλος παρέμεινε στὸν Θρόνο τῆς Ἑλλάδος 16 χρόνια, 11 μῆνες καὶ 5 ἡμέρες. Τὰ χρόνια τῆς βασιλείας του ὑπῆρξαν μεστὰ ἀπὸ γεγονότα, ἐξάρσεις, κινδύνους, ἐπιτυχίες καὶ προκοπή. Ἀνεκηρύχθη βασιλεὺς τὴν 2αν Ἀπριλίου 1947, τὴν ἑπομένη ἡμέρα μετὰ τὸν αἰφνίδιο θάνατο τοῦ μεγαλυτέρου ἀδελφοῦ του, τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β', σὲ στιγμὲς κρίσιμες γιὰ τὴν χώρα. Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρη ἡ ζωή του, 63 χρόνια, 2 μῆνες καὶ 22 ἡμέρες, ἦταν στενὰ καὶ ἄρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Οἰκογενείας του.

Ἐγεννήθη στὴν Ἀθήνα τὴν 14ην Δεκεμβρίου 1901, τέταρτο κατὰ σειρὰν παιδὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ τῆς Σοφίας, ἀδελφῆς τοῦ Κάιζερ Γουλιέλμου Β' τῆς Γερμανίας. Πρὶν ἀπὸ αὐτὸν εἶχαν γεννηθῆ οἱ μετέπειτα Βασιλεῖς Γεώργιος καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη, ἡ ὁποία ἀργότερα ἔγινε Βασίλισσα τῆς Ρουμανίας. Μετὰ τὸν Παῦλο ἐγεννήθησαν οἱ νεώτερες ἀδελφές του, οἱ πριγκίπισσες Εἰρήνη καὶ Αἰκατερίνη. Ἡ μητέρα του ἔδωσε στὸν νεαρὸ βασιλόπαιδα αὐστηρὴ ἀνατροφή, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὶς ὑγιεῖς οἰκογενειακὲς παραδόσεις, τὴν βαθύτατη θρησκευτικὴ πίστη καὶ τὴν προσήλωση στὸ καθῆκον, ἀρχὲς τὶς ὁποῖες διετήρησε μὲ σταθερότητα καὶ εὐλάβεια σ' ὅλη του τὴν ζωή.

Ἀπὸ τὴν παιδική του ἡλικία, ὁ μικρὸς πρῖγκιψ ἐξεδήλωσε τὴν κλίση του πρὸς τὴν μελέτη καὶ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὴν ἄθληση καὶ τὴν θάλασσα. Ὕστερα ἀπὸ τὶς γυμνασιακές του σπουδές, καὶ ἐνῶ ἀκόμη διαρκοῦσε ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος, κατετάγη στὴν Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων, ὅπου φοίτησε κανονικά, μαζὶ μὲ τοὺς συμμαθητάς τῆς τάξεώς του. Δὲν τοῦ ἔγινε καμμιὰ εὐνοϊκὴ μεταχείριση καὶ ὅταν ἀπεφοίτησε, σὲ ἡλικία 21 ἐτῶν, ὠνομάσθηκε σημαιοφόρος καὶ ὑπηρέτησε σὲ σκάφος τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ. Ἡ σταδιοδρομία του ὅμως στὸ βασιλικὸ ναυτικὸ διεκόπη ὅταν ξέσπασε ἡ πολιτειακὴ περιπέτεια τῆς χώρας.

Ἀκολούθησε τὸν πατέρα του, Βασιλέα Κωνσταντῖνο, στὴν πρώτη ἐξορία του, ὅταν ἀνεκηρύχθη Βασιλεὺς ὁ ἀδελφός του Ἀλέξανδρος. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου (12 Ὀκτωβρίου 1920), ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος προσέφερε τὸ Στέμμα τῆς Ἑλλάδος στὸν πρίγκιππα Παῦλο μέσῳ τοῦ πρεσβευτοῦ στὴν Βέρνη, ἀλλὰ ὁ νεαρὸς τότε Παῦλος τὸ ἀρνήθηκε: «Μόνο εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ἀπόκειται νὰ ἐκλέξῃ τὸν Βασιλέα του», ἀπήντησε στὸν πρεσβευτὴ Ἀλεξανδρῆ. Μὲ τὴν παλινόρθωση τοῦ Κωνσταντίνου, ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνέλαβε ἀμέσως ὑπηρεσία στὸ καταδρομικὸ «Ἕλλη», μὲ κυβερνήτη τὸν μετέπειτα ναύαρχο Ἰωαννίδη.

Τὰ χρόνια τῆς μακρᾶς ἐξορίας

Η πολιτειακὴ μεταβολὴ ἀνάγκασε τὸν Παῦλο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἑλλάδα. Τὸ 1923, λίγες ἡμέρες πρὶν ἀνακηρυχθῆ ἡ Δημοκρατία, ἀνεχώρησαν μαζὶ μὲ τὸν ἀδελφό του γιὰ τὴν ἐξορία, ποὺ παρετάθη ὡς τὸ 1935. Στὸ διάστημα αὐτὸ ζοῦσε οὐσιαστικὰ χωρὶς πόρους, ἐργαζόταν καὶ μελετοῦσε. Τὸν ἐνδιέφερε ἰδιαίτερα ἡ ὀργάνωση καὶ ἡ λειτουργία τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν, οἱ τεχνικὲς πρόοδοι στὸν τομέα τῶν ἐξοπλισμῶν, οἱ συνθῆκες ζωῆς τῶν ἐργαζομένων.

Τὸ 1925 πῆγε γιὰ πρώτη φορὰ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες καὶ ἔμεινε ἐκεῖ δυὸ χρόνια περίπου. Γνώρισε τὸν ἀμερικανικὸ τρόπο ζωῆς καὶ μελέτησε τὴν ὀργάνωση καὶ τὴν λειτουργία τῶν μορφωτικῶν ἱδρυμάτων, τῶν βιομηχανικῶν συγκροτημάτων καὶ πλησίασε μὲ ἁπλότητα τοὺς ὁμογενεῖς καὶ τοὺς ἁπλοὺς πολίτες.

Μὲ τὴν παλινόρθωση τῆς συνταγματικῆς βασιλείας, τὸ 1935, ὁ πρῖγκιψ Παῦλος συνώδευσε τὸν ἀδελφό του Βασιλέα, ὡς Διάδοχος τοῦ Θρόνου. Ἀνέλαβε πάλι ἐνεργὸ ὑπηρεσία στὸ βασιλικὸ ναυτικὸ μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ πλωτάρχου καὶ ἐνίσχυσε μὲ τὴν προσωπικὴ συμμετοχή του κάθε φυσιολατρικὴ καὶ ἀθλητικὴ κίνηση — ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ὑγιοῦς ἐνασχολήσεως τῆς νεολαίας. Ἀρχηγὸς τοῦ Σώματος τῶν Προσκόπων, πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, ἐπεδόθη στὴν ὀρειβασία, στὴν ἀνεμοπορία, στὶς χιονοδρομίες, στὴν ἱστιοπλοΐα. Τὸ 1936 ἔλαβε πλήρη ἐκπαίδευση χειριστοῦ τῆς βασιλικῆς ἀεροπορίας καὶ ἔδωσε τὶς νόμιμες ἐξετάσεις γιὰ τὴν ἀπόκτηση τοῦ σχετικοῦ πτυχίου. Φίλος μὲ ὅλους, ἁπλός, ριψοκίνδυνος καὶ τολμηρός, δημιουργοῦσε γύρω του μιὰ καλόκαρδη ἀτμόσφαιρα οἰκειότητος, συμπαθείας καὶ ὑψηλοῦ πνεύματος.

Σημαντικὸς σταθμὸς στὴν ζωή του ὑπῆρξε ὁ γάμος του μὲ τὴν νεαρὴ πριγκίπισσα Φρειδερίκη - Λουΐζα τοῦ Ἀννοβέρου, δισεγγονὴ τῆς Βικτωρίας τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐγγονὴ τοῦ Κάιζερ, δούκισσα τοῦ Μπρούνσβικ καὶ Λούνεμπουργκ. Ὁ γάμος ἔγινε μὲ κάθε μεγαλοπρέπεια στὴν Ἀθήνα, τὴν 9η Ἰανουαρίου τοῦ 1938. Μὲ τὸν γάμο του, ὁ Παῦλος ἔγινε ἕνας ἀφωσιωμένος σύζυγος, ἕνας στοργικὸς πατέρας καὶ ἕνας εὐτυχισμένος οἰκογενειάρχης. Τὸν Νοέμβριο τοῦ 1938 τὸ διαδοχικὸ ζεῦγος ἀπέκτησε τὸ πρῶτο του παιδί, τὴν πριγκίπισσα Σοφία, καὶ τὸν Ἰούλιο τοῦ 1940 γεννήθηκε ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ Διάδοχός του.

Κατὰ τὸν ἑλληνο - ἰταλικὸ πόλεμο τοῦ 40 - 41, ὁ Διάδοχος Παῦλος ἀπέδειξε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὶς στρατιωτικές του ἱκανότητες, τὴν μαχητικότητα καὶ τὸ θάρρος του. Βρέθηκε τρεῖς φορὲς στὸ μέτωπο καὶ ἔμεινε μὲ τοὺς στρατιῶτες στὸ πεδίον τῆς μάχης. Ὑπηρετοῦσε στὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο, ἐξετέλεσε μὲ ἐπιτυχία πολλὲς καὶ σημαντικὲς ἀποστολὲς καὶ βοήθησε τὸν ἀδελφό του στὴν γενικὴ διεξαγωγὴ τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ γερμανικὴ εἰσβολὴ τὸν βρῆκε στὶς ἐπάλξεις. Ἔφυγε τὴν τελευταία στιγμὴ γιὰ τὴν Κρήτη καὶ μετέσχε στὶς ἐπιχειρήσεις, ὅταν εἶχε καταληφθῆ ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ μεγαλόνησος. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀνεχώρησε μὲ τὴν οἰκογένειά του γιὰ τὴν Αἴγυπτο καὶ συμμερίσθηκε ὅλες τὶς περιπέτειες τῶν μαχομένων δυνάμεων τοῦ ἔθνους.

Γύρισαν στὴν Ἀθήνα τὸ 1946 (27 Σεπτεμβρίου), μαζὶ μὲ τὸν Γεώργιο Β', ὕστερα ἀπὸ τὸ δημοψήφισμα. Ἡ χώρα ἦταν ἐρειπωμένη καὶ ὁ Διάδοχος ἀφωσιώθηκε στὴν ἀνοικοδόμηση καὶ στὴν ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ. Μετὰ ἀπὸ ἕξη μῆνες διεδέχθη στὸν Θρόνο τὸν ἀδελφό του, ὡς Βασιλεὺς Παῦλος Α'. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ Ἑλλάδα ἐφλέγετο, ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη, ἀπὸ τὴν ἀνταρσία, ποὺ βρισκόταν στὸ κορύφωμά της. Καὶ ὁ Παῦλος, ὡς Βασιλεύς, ἀπετέλεσε ἀμέσως μιὰ ζωηρότατη ἔκπληξη. Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες φάνηκε ἀνώτερος τῶν προσδοκιῶν ὅλων. Ἔγινε σύμβολο καρτερίας, τόλμης, φρονήσεως καὶ ἀποφασιστικότητος, χωρὶς νὰ χάσῃ καμμιὰ ἀπὸ τὶς ἀρετὲς τοῦ πράου καὶ γαλήνιου χαρακτῆρος του. Ἐπισκέφθηκε 48 φορὲς τὶς μαχόμενες δυνάμεις στὸ μέτωπο, ἔφθασε ὡς τὶς ἀκραῖες θέσεις καὶ φυλάκια, ἀντιμετώπισε σωρεία προβλημάτων.

Ὅταν τελείωσε ἡ περιπέτεια αὐτή, ὁ Παῦλος ξαναγύρισε νὰ συνεχίσῃ τὴν ἀνορθωτικὴ προσπάθεια τῆς χώρας. Παρὰ τὶς πολεμικὲς ἱκανότητες καὶ ἀρετὲς ποὺ διέθετε καὶ ἀπέδειξε τόσες φορὲς ὅτι διαθέτει, ἦταν, ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, πνευματικῆς ὡριμότητος καὶ φιλοσοφικῆς ἀγωγῆς, ἕνας Βασιλεὺς τῆς Εἰρήνης.

Ἡ καλωσύνη του δὲν εἶχε στόμφο

Στὸν κύκλο τῆς ἀνορθωτικῆς προσπαθείας του συμπεριλαμβάνονται τὸ «Ἐθνικὸ Ἵδρυμα» ποὺ, μὲ τοὺς 19 κλάδους τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς του δραστηριότητος, συμβάλλει στὴν γενικὴ προσπάθεια τῆς ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικοῦ καὶ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου, ἡ «Πρόνοια Συμμοριοπλήκτων», ἡ ὀργάνωση «Ἑλληνικὸν Φῶς», ὁ «Ὀργανισμὸς Προικοδοτήσεως Ἀπόρων Κορασίδων», τὸ «Βασιλικὸν Ἵδρυμα Ἐρευνῶν», γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ὑπῆρξε καὶ ἕνας στοχαστής. Κάθε ἡμέρα ἀφιέρωνε μερικὲς ὧρες στὸ διάβασμα, καὶ τὰ βιβλία ποὺ τὸν ἐνδιέφεραν ἦταν τὰ φιλοσοφικά, τὰ φιλολογικὰ καὶ τὰ ἱστορικὰ ἔργα. Ἡ ἑλληνικὴ σκέψη καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶχαν διαμορφώσει βασικὰ τὸ πνεῦμα του, ἀλλὰ εἶχε μελετήσει καὶ τὰ συστήματα τῶν Κινέζων, τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν Γερμανῶν φιλοσόφων καὶ εἶχε γράψει, μάλιστα, καὶ μιά, ἀνέκδοτη ἀκόμη, μελέτη γιὰ τὸν Πλάτωνα. Τὰ ἑλληνικὰ πανεπιστήμια τὸν εἶχαν ἀνακηρύξει ἐπίτιμο διδάκτορα: Τῆς Φιλοσοφίας (πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Φεβρουάριος 1954), τῆς Θεολογίας (πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Μάρτιος 1955), τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν (ΑΣΟΕΕ, Ἀπρίλιος 1956) καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου, τὸν Ἰούνιο τοῦ 1957. Ἡ βαθειὰ θρησκευτική του πίστη ἐκφραζόταν ὄχι μόνο στὴν τήρηση καὶ ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων τοῦ χριστιανοῦ, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε προσωπικὴ πνευματικὴ ἐκδήλωση.

Ἡ γαλήνια ἐνατένιση τῶν πραγμάτων καὶ τὸ σύγχρονο ἐξελιγμένο πνεῦμα ἦταν ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητός του. Εἶχε τὴν ἱκανότητα νὰ διακρίνῃ τὸ οὐσιῶδες ἀπὸ τὸ ἀσήμαντο καὶ νὰ μὴ κατατρίβεται μὲ σχολαστικοὺς τύπους. Διατηροῦσε τὴν ψυχραιμία καὶ τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς κρίσεως καὶ στὶς πιὸ ταραγμένες στιγμές, ἤξερε νὰ ἀναλύῃ μὲ ἐπιστημονικὴ μέθοδο τὰ στοιχεῖα κάθε προβλήματος καὶ νὰ διατηρῇ τὴν ἀπαραίτητη προοπτικὴ στὶς λύσεις καὶ στὶς ἀποφάσεις του. Ὅσες φορὲς διεφώνησε μὲ τοὺς συμβούλους ἢ τοὺς πολιτικούς, ἡ διαφωνία εἶχε πάντοτε τὸν χαρακτῆρα διαφορᾶς ἀπόψεων καὶ ποτὲ προσωπικῆς ἀντιθέσεως ἢ ἐμμονῆς σὲ μιὰ ἀθεμελίωτη γνώμη. Ἡ δημοκρατικὴ ἁπλότητα στὴν συμπεριφορά του ξάφνιαζε πολλὲς φορές, ἀλλὰ δὲν ἔφθανε ποτὲ στὸ ἐπίπεδο τῆς ἀγοραίας οἰκειότητος ἢ τῆς ἀπρεποῦς συμπεριφορᾶς. Ἦταν εὐγενικὸς καὶ πρὸς τοὺς συνεργάτες του, τοὺς ὑπουργούς, τοὺς συμβούλους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν κηπουρό, τὸν ὑπασπιστὴ ἢ τὸν ἁπλὸ στρατιώτη ποὺ συναντοῦσε. «Εἴμαστε ὅλοι μιὰ οἰκογένεια», συνήθιζε νὰ λέῃ, καὶ χαιρόταν ὅταν μποροῦσε νὰ κουβεντιάσῃ μὲ τοὺς χωρικούς, μὲ τοὺς φίλους του, στὶς ἐκδρομές, στὶς ὀρειβασίες καὶ στὰ θαλασσινὰ ἀθλήματα. Ἡ καλωσύνη του δὲν εἶχε στόμφο, δὲν τοῦ ἄρεσε νὰ ἐπιβάλλεται μὲ τὸν θόρυβο, τὴν προκλητικὴ λάμψη καὶ τὸ πομπῶδες ὕφος. Ὅλα αὐτὰ ἦταν ξένα πρὸς τὸν χαρακτῆρα του. Ἐπεδίωκε καὶ τὸ κατώρθωνε πάντοτε, οἱ δεσμοί του νὰ στηρίζωνται σὲ ψυχικά, συναισθηματικὰ βάθρα καὶ νὰ βρίσκωνται πάντοτε μέσα στὰ ὅρια τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τοῦ κοινοῦ σεβασμοῦ.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ εὐτυχισμένο καλοκαίρι, στὸ «Μὸν Ρεπό», στὴν Κέρκυρα. Οἱ γονεῖς ὁδηγοῦν στὸ μικρὸ ἰδιότυπο ὄχημα, ποὺ μόλις ἀπέκτησαν τὰ ἀνάκτορα, τὰ παιδιά τους — τὸν Διάδοχο Κωνσταντῖνο, τὴν πριγκίπισσα Ἄννα - Μαρία καὶ τὴν πριγκίπισσα Εἰρήνη.

Δέχθηκαν πρόθυμα, οἱ δύο Βασιλεῖς, νὰ ἐμφανισθοῦν σὲ ταινία τ

Κάτω ἀπὸ τὸν ζεστὸ ἀπριλιάτικο ἥλιο, ὁ ἀστυφύλακας, στὰ πρῶτα σκαλιὰ τῆς 'Ακροπόλεως, στάθηκε προσοχή. 'Η μαύρη «Φερλέϊν» σταμάτησε κι ὁ Βασιλιὰς χαμογέλασε στὸ ἀττικὸ τοπίο, ποὺ ἁπλωνόταν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του, πρὶν βγῆ ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο.

«Καλῶς ἤλθατε, Μεγαλειότατε. Καλῶς ἤλθατε, Μεγαλειοτάτη». 'Ο 'Αμερικανὸς παραγωγὸς τῆς τηλεοράσεως Σάλαντ ὑπεδέχθη τοὺς Βασιλεῖς. Μαζὶ περπάτησαν τὰ μέτρα ποὺ τοὺς χώριζαν ἀπὸ τὶς μεγάλες μηχανὲς καὶ μαζὶ συζήτησαν γι' αὐτὸ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολουθήση.

'Ο Βασιλιὰς φοροῦσε μπλὲ σακκάκι, μαῦρα γυαλιά, μπλὲ γραβάτα, λευκὸ πουκάμισο. Χαμογέλασε λίγο ἀμήχανα, ὅταν τοῦ σύστησαν τὸν κ. Σεβερέϊντ, καὶ εἶπε:

«'Αλήθεια, ἐλπίζω νὰ μὲ κρίνετε ἐπιεικῶς. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ θὰ προσπαθήσω νὰ παίξω σὲ φίλμ».

10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1957. 'Ο Βασιλεὺς Παῦλος ἀνακηρύσσεται ἐπίτιμος διδάκτωρ τοῦ πολυτεχνείου.

Ἦταν 2 'Απριλίου, τοῦ περασμένου χρόνου. 'Ο οὐρανὸς τῆς 'Αθήνας τὴν μιὰ μέρα χαμογελοῦσε, σκορπώντας χρυσαφιὲς λάμψεις, καὶ τὴν ἄλλη βούρκωνε, ἑτοιμάζοντας ἀνοιξιάτικη μπόρα γιὰ τὴν πρωτεύουσα. Ἔτσι, σὲ κάθε καλὴ μέρα ποὺ ξημέρωνε, οἱ 'Αμερικανοὶ παραγωγοὶ ἐπικοινωνοῦσαν μὲ τὰ ἀνάκτορα: «Θὰ γυρίσωμε σήμερα». Καὶ οἱ Βασιλεῖς, ὑπάκουοι σὰν τοὺς πιὸ εὐσυνείδητους ἠθοποιούς, ἔφθαναν σὲ λίγο στὴν 'Ακρόπολη γιὰ τὴν λήψη.

'Η ἀρχὴ μιᾶς τηλεταινίας εἶχε γίνει πάνω στὸν 'Ιερὸ Βράχο. 'Ο Βασιλιὰς καὶ ἡ Βασίλισσα θὰ παρουσίαζαν τὴν ἱστορία τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδος, γιὰ τοὺς θεατὰς τῆς τηλεοράσεως δεκάδων χωρῶν. Ἕνα φίλμ ποὺ, ἀργότερα, ἔκανε ἑξῆντα ἑκατομμύρια θεατὰς νὰ συμπαθήσουν τοὺς «πιὸ γλυκεῖς Βασιλεῖς τοῦ κόσμου», ὅπως ἔγραψαν οἱ ἀμερικανικὲς ἐφημερίδες.

Πρῶτες σκηνὲς μὲ μεγάλη ἐπιτυχία

Στὸ φίλμ αὐτὸ ἐπρόκειτο ἀρχικὰ νὰ παίξη μόνον ἡ Βασίλισσα. Ἔπειτα, ὅμως, ἀπεφασίσθη νὰ λάβη μέρος κι ὁ Βασιλιάς, ἐφ' ὅσον τὸ ἤθελε. Ἔστειλαν τὸ σενάριο στὰ ἀνάκτορα καὶ τὸ πῆραν σὲ λίγες μέρες, ἀλλὰ μὲ πολλὲς διορθώσεις.

«Οἱ Βασιλεῖς δὲν πολυσυμπαθοῦν τὰ ἀμερικάνικα, δήλωσε τότε ὁ Ἔρικ Σεβερέϊντ, καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκασθήκαμε νὰ ἀλλάξουμε πολλὲς φράσεις. Τὶς ἀντικαταστήσαμε μὲ ἀγγλοσαξονικές, ποὺ εἶναι περισσότερο προσιτές...».

Τὸ γύρισμα ἄρχισε μὲ μιὰ «συνέντευξη καθ' ὁδόν». 'Ο Σεβερέϊντ, μαζὶ μὲ τοὺς Βασιλεῖς, περπατοῦσαν ἀνάμεσα στὰ ἀρχαῖα μνημεῖα. 'Ερωτήσεις τοῦ 'Αμερικανοῦ σχολιαστοῦ καὶ ἀπαντήσεις τῶν ὑψηλῶν ἐρασιτεχνῶν ἠθοποιῶν.

Μετὰ τὸ πρῶτο γύρισμα, ἡ Βασίλισσα γελοῦσε συνεχῶς. «Μοῦ φαινόταν τόσο ἀστεῖο, εἶπε στὸν Σάλαντ, ὅταν σκεπτόμουν πῶς ἀργότερα, ἐγὼ ἡ ἴδια μπορεῖ νὰ μὴν ἐγκρίνω τὶς κινήσεις μου ἢ τὶς ἐκφράσεις μου».

Φαίνεται, ὅμως, πὼς οἱ φόβοι της ἦταν ἁπλοὶ φόβοι κάθε ἠθοποιοῦ ποὺ κάνει τὸ ντεμποῦτο του. Οἱ παραγωγοὶ τοῦ φίλμ, ἀπὸ τὰ πρῶτα κιόλας μέτρα ποὺ εἶδαν στὸ «βιντερτέϊπ», ἔμειναν ἐνθουσιασμένοι.

Σκηνὲς ἀπὸ τὴν ταινία τῆς τηλεοράσεως εἴδαμε δυὸ μέρες μετά, μέσα στὰ μεγάλα κινητὰ στούντιο - φορτηγὰ τῆς «ΡΑΙ», ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ 'Αμερικανοί, στοὺς πρόποδες τοῦ 'Ιεροῦ Βράχου. 'Η Βασίλισσα ἦταν θαυμάσια φωτογραφημένη κι ὁ Βασιλιὰς τὸ ἴδιο ἄνετος.

Καὶ ξαφνικὰ ὁ ἥλιος χάθηκε...

Πάνω στὴν 'Ακρόπολη, στὶς 4 'Απριλίου, ἔγινε τὸ τελευταῖο γύρισμα. Οἱ Βασιλεῖς ἔφθασαν στὴν ὥρα τους καὶ τὸ συνεργεῖο εἶχε ἕνα μικρὸ τράκ. Τελευταῖο γύρισμα, καὶ ὅλα ἔπρεπε νὰ δουλέψουν ρολόϊ.

Οἱ μακιγιὲρ ἔρριξαν ἕνα τελευταῖο βλέμμα στὸ πρόσωπο τῆς Βασίλισσας. Κ' ἐκείνη διάβαζε τὶς τελευταῖες σελίδες τοῦ ρόλου της.

Οἱ μηχανὲς στήθηκαν, οἱ τεράστιοι προβολεῖς ἄναψαν, γιὰ νὰ μαλακώσουν τὶς σκληρὲς σκιὲς τοῦ ἀττικοῦ ἥλιου.

«Ἄκσιον»...

Τὰ μοτὲρ ἄρχισαν νὰ δουλεύουν, οἱ Βασιλεῖς νὰ περπατοῦν μαζὶ μὲ τὸν Σεβερέϊντ.

«Στόπ».

Δὲν εἶχαν ὑπολογίσει στὸν κύριο πρωταγωνιστὴ τῆς ἡμέρας: Τὸν ἥλιο, ποὺ χάθηκε ξαφνικά.

'Ο Βασιλιὰς καὶ ἡ Βασίλισσα γέλασαν. «Βλέπετε, εἶπαν στὸν Σάλαντ, θὰ πρέπει νὰ ὑπολογίζετε καὶ σ' αὐτόν. Εἶναι πραγματικὸς βασιλιὰς τῆς 'Ελλάδος».

Οἱ τελευταῖες σκηνὲς γυρίστηκαν τὴν ἄλλη μέρα. 'Ο Βασιλιὰς μίλησε στὸν Σεβερέϊντ κυρίως γιὰ τὰ πολιτικὰ θέματα τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδος καὶ τὸν στρατιωτικὸ ἐξοπλισμὸ στὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλέους. 'Αργότερα, ἀνάμεσα στὶς σκηνὲς ποὺ πάρθηκαν στὴν 'Ακρόπολη παρενεβλήθησαν ἄλλες, γυρισμένες σὲ ἱστορικοὺς χώρους.

«Σᾶς εὐχαριστῶ, δείξατε ὑπομονή»

Στὸ τελευταῖο γύρισμα, ὁ Βασιλιὰς καὶ ἡ Βασίλισσα χαιρέτησαν κάθε τεχνικὸ τοῦ συνεργείου.

«Σᾶς εὐχαριστῶ, εἶπε ὁ Βασιλιάς. Δείξατε ἀρκετὴ ὑπομονή, γιὰ ἕναν ἐρασιτέχνη ἠθοποιό!».

'Η ταινία ποὺ γύρισαν οἱ Βασιλεῖς πάνω στὴν 'Ακρόπολη, ἀνάμεσα στὶς ἀναμνήσεις τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου, ταξίδεψε σὲ δεκάδες χῶρες. Τώρα εἶναι ἡ σειρὰ τῆς δικῆς μας χώρας νὰ δῆ αὐτὴ τὴν ταινία, στὸν κινηματογράφο. Καὶ εἶναι σειρὰ τοῦ δικοῦ μας λαοῦ νὰ συγκινηθῆ, νὰ ριγήση, ὄχι μόνο μπροστὰ στὴν ἱστορία, ἀλλὰ καὶ μπροστὰ στὴ μορφὴ ἑνὸς ἀληθινοῦ Βασιλιᾶ, ποὺ δὲν θὰ ξαναντικρύση πιὰ τὸν 'Ιερὸ Βράχο.

Ν. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

ία τηλεοράσεως γιὰ τὴν 'Αρχαία 'Ελλάδα

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1963. Μπροστὰ στὸν Παρθενῶνα, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ Βασίλισσα συνομιλοῦν μὲ τὸν κ. Ἔρικ Σεβερέϊτ. Εἶναι ὁ γνωστὸς ραδιοσχολιαστὴς πού, προκειμένου νὰ γυρίση μιὰ ταινία τῆς τηλεοράσεως, «Οἱ ρίζες τῆς ἐλευθερίας», ποὺ θέμα της θὰ ἦταν ὁ «χρυσὸς αἰώνας» τοῦ Περικλέους, ἀπετάθη στοὺς Ἕλληνες Βασιλεῖς. Προθυμότατα δέχθηκαν νὰ τὸν βοηθήσουν καὶ μὲ ἁπλότητα περιέγραψαν μπροστὰ στὸν φακὸ τὰ σημαντικώτερα σημεῖα τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας.

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1950. Ἔφιππος ἐμπρὸς στὸ μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος χαιρετᾶ τὶς ἔνοπλες δυνάμεις ποὺ παρελαύνουν. Εἶναι οἱ δυνάμεις ποὺ ἀνταποκρίθηκαν πλήρως στὶς προσδοκίες τοῦ ἔθνους καί, ἔπειτα ἀπὸ τετραετεῖς αἱματηροὺς ἀγῶνες, ἔφεραν τὴν εἰρήνη στὴν πατρίδα — εἶναι οἱ τιμημένοι νικηταί.

←

→

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ τελευταῖες φωτογραφίες τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας, ποὺ συνεχίστηκε ἀδιάπτωτη, παρὰ τὶς μεγάλες ἐξωτερικὲς δοκιμασίες, ἐπὶ εἰκοσιπέντε καὶ πλέον χρόνια. Ἡ Βασίλισσα Φρειδερίκη, σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ μακρὺ χρονικὸ διάστημα, στάθηκε στὸ πλευρό του, πιστὴ καὶ ἐμπνευσμένη σύντροφος, ἀκάματη συνεργάτις καὶ ἀφωσιωμένη σύζυγος.

1950. Μιὰ σπάνια φωτογραφία τοῦ Βασιλέως Παύλου, μὲ αὐθεντικὴ στολὴ ἀξιωματικοῦ τῶν εὐζώνων. Ὁ τρομακτικὸς πόλεμος ἔχει μόλις τερματισθῆ, μὲ τὴν συντριβὴ τοῦ ξενοκίνητου ἐχθροῦ, καὶ ὁ Βασιλεὺς ποὺ ἐπισκέφθηκε 48 φορὲς τὶς μαχόμενες ἐθνικὲς δυνάμεις στὰ μέτωπα, ἀντιμετωπίζει τώρα τὰ δυσχερέστατα πολιτικὰ προβλήματα τῆς χώρας, ποὺ ἦταν καρπὸς τῶν ἀλλεπάλληλων ἐθνικῶν δοκιμασιῶν.

→

Ὡς τὸ τέλος του
καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις
ἡ ἁπλότης καὶ
τὸ χαμόγελο τῆς καλωσύνης -
ἡ οἰκειότης πρὸς
τὸν λαὸ
τὸν ἐχαρακτήριζαν καὶ
τὸν ἐφώτιζαν

Ἡ πάλη μὲ τὸν θάν
καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἐκί

Υπῆρξε λαοφιλής. Ἴσως ὁ λαοφιλέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς προκατόχους του στὸν ἑλληνικὸ θρόνο. Ὅταν ἐστέφθη, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος ἐσφράγισε μία ἐποχή: Τὴν ἐποχὴ τοῦ διχασμοῦ. Καὶ ἀποκατέστησε στὴν συνείδηση τοῦ ἔθνους τὴν ἑνότητα, παρ' ὅλον ὅτι ἡ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος ἐπεφύλασσε ἀκόμη τὴν σκληρὴ δοκιμασία τοῦ συμμοριτοπολέμου. Ἀλλὰ τὸ πλατύ, ἀβίαστο γέλιο του, ἡ ἔκδηλη καλωσύνη του ἡ πρώτη ἐκείνη ἐμφάνισή του στὴν κηδεία τοῦ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ του (ἀπὸ τὶς μοναδικὲς σὲ δύναμη φυσιογνωμίες ὁ Γεώργιος Β', στόχος λατρείας, ἀλλὰ καὶ στόχος ἀντιδράσεως...), καθὼς ἐκράτει ἀπὸ τὸ χέρι τὸν μικροσκοπικὸ ἐπίδοξο, ἕως τότε, καὶ ἤδη, ἀπὸ τότε, Διάδοχο τοῦ θρόνου καὶ σημερινὸ Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνο Β', τὸν ἐθεμελίωσαν στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ σύμβολο χαραυγῆς μιᾶς νέας ἐποχῆς ποὺ ἀνέτελλε χωρὶς τὸ φθοροποιὸ βαθὺ μῖσος τοῦ παρελθόντος.

Πέρασαν χρόνια. Καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες, οἱ ἀνταγωνισμοὶ καὶ οἱ διαμάχες ποὺ ἐκυριάρχησαν στὸ προσκήνιο τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ἐσκέπασαν μὲ τὸ πέπλο τῆς λήθης ἐκείνη τὴν πρώτη εἰκόνα. Εἶχε ξεθωριάσει; Εἶχε σβήσει; Εἶχε ἁπλῶς ξεχαστῆ, κάτω ἀπὸ τὶς συναρπαστικὲς ἐντυπώσεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου;

Η ΞΑΦΝΙΚΗ ΕΙΔΗΣΗ

Η εἴδηση ὅτι ὁ Βασιλεὺς εἶναι βαριὰ ἄρρωστος (εἴδηση ξαφνική, τὴν ἑπομένη τῶν ἐκλογῶν, — κι ἂς κυκλοφοροῦσαν ἀπὸ καιρὸ φῆμες, ποὺ εἶχαν ἐνταθῆ τὶς τελευταῖες ἡμέρες), ἦρθε σὰν ἀνεμοθύελλα ποὺ ἀνήρπασε τὸ πέπλο τῆς λήθης. Καὶ ἡ εἰκόνα ἡ πρώτη, ἀπεκαλύφθη ἄφθαρτη! Ἐσκίρτησαν ὅλοι στὸ ἄκουσμα ὅτι ὁ Παῦλος κινδυνεύει. Διὰ μιᾶς ἔσβησαν ὅλες οἱ ἄλλες ἐντυπώσεις καὶ μιὰ μαγικὴ γέφυρα ἕνωσε δυὸ χρονολογίες: 1947 - 1964. Καὶ ἠσθάνθησαν ὅλοι ὅτι ὁ Βασιλεὺς Παῦλος δὲν εἶχε ἀπομακρυνθῆ οὔτε στιγμή, οὔτε χιλιοστό, ἀπὸ τὴν ψυχή τους. Καὶ ἔσκυψαν νοερὰ ἐπάνω ἀπὸ τὴν κλίνη τοῦ πόνου καὶ συμπαραστάθηκαν μὲ ἀπίστευτη ἀφοσίωση (οὔτε οἱ ἴδιοι ὑπωπτεύοντο ὅτι διέθετον τόσα ἀποθέματα στοργῆς καὶ ἀγάπης...) καὶ καθολικότητα στὴν ἐπικὴ πάλη ποὺ ἄρχιζε μὲ τὸν θάνατο...

Τὴν παραμονὴ εἶχε ὁρκίσει τὴν νέα κυβέρνηση ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὶς ἐκλογές. Ἦταν οἱ δεύτερες ἐκλογὲς μέσα σὲ τέσσερις μῆνες. Δραματικὲς ἐσωτερικὲς καὶ ἐξωτερικὲς ἐξελίξεις εἶχαν κορυφώσει τὴν κρίση ποὺ ξέσπασε πρὶν ἕνα χρόνο περίπου, τὴν ἄνοιξη τοῦ 1963. Ὁ φανατισμὸς τῶν ἀντιπάλων πολιτικῶν μερίδων εἶχε ξεπεράσει τὰ ὅρια. Τὴν ἴδια ὥρα ποὺ διεγράφετο στὸν ὁρίζοντα ὁ κίνδυνος γιὰ μιὰ ἑλληνοτουρκικὴ σύρραξη γιὰ τὴν Κύπρο.

ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ;

Οἱ δικαστικοὶ ἀντιπρόσωποι ἑτοίμαζαν τὶς κάλπες καὶ χώριζαν τὰ ψηφοδέλτια, ἐνῶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων συνέχιζαν τὶς περιοδεῖες τους, ἐκτοξεύοντας μύδρους ἐναντίον ἀλλήλων καὶ ἐνῶ, στὴν πρωτεύουσα, ἡ ἀνεύθυνη ὑπηρεσιακὴ κυβέρνηση προσπαθοῦσε νὰ εὕρη λύση στὸ δραματικὸ κυπριακὸ ἀδιέξοδο. Συσκέψεις στὸ ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, στὸ Πολιτικὸ Γραφεῖο, ὁλονύκτια «πολεμικὰ συμβούλια» ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Διαδόχου. Ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Διαδόχου πάντοτε. Ποτὲ ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Βασιλέως. «Ποῦ εἶναι ὁ Βασιλεύς;» — ρωτοῦσαν οἱ καχύποπτοι. Χωρὶς ἀπάντηση τὸ ἐρώτημα, ἔδινε φτερὰ στὴν φήμη ποὺ ἄρχιζε νὰ ξαπλώνεται: Ὁ Βασιλεὺς εἶναι ἄρρωστος. Παραμονὲς ἐκλογῶν, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀκόμη τῆς συγκλονιστικῆς ἐντυπώσεως ποὺ προεκάλεσε ὁ ξαφνικὸς θάνατος τοῦ Σοφοκλῆ Βενιζέλου, μιὰ ἑβδομάδα πρίν, ἡ κοινὴ γνώμη εἶχε κοντοσταθῆ ἀμήχανη, σχεδὸν πανικόβλητη. Ἐκλογές, πόλεμος, χωρὶς κυβέρνηση, ἴσως καὶ χωρὶς Βασιλέα. Γιατὶ ξεφύτρωσαν καὶ τώρα, ὅπως συμβαίνει συνήθως, οἱ «καλῶς πληροφορημένοι». «Ὁ Βασιλεὺς ἔχει πεθάνει», διέδιδαν, ἴσως ἀπὸ καλὴ πίστη.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐκινδύνευε ἀπὸ τότε. Πόσο σοβαρὴ ἦταν ἡ κατάστασή του ἀπεδείχθη λίγες μέρες μετά. Κι ὅμως αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη, τότε, παραμονὴ τῶν ἐκλογῶν, νὰ καθησυχάση τὸν λαό του. Σηκώθηκε μὲ κόπο ἀπὸ τὸ κρεβάτι, καὶ μὲ τὸ αὐτοκίνητο κατέβηκε στὸ Πασαλιμάνι. Γιὰ νὰ τὸν φωτογραφήσουν καὶ νὰ πεισθοῦν καὶ ὅσοι δὲν θὰ τὸν ἔβλεπαν. Καὶ γιὰ νὰ γίνη πιὸ πειστικός, ἐκεῖ στὸ μῶλο, ἔκανε μὲ τὰ πόδια ἕνα μικρὸ περίπατο.

Τρεῖς μέρες μετά, ὁ λαὸς ἐψήφισε. Ὅλοι (νικηταὶ καὶ ἡττημένοι) ἀνέπνευσαν. Δὲν εἶχε σημασία ἡ νίκη ἢ ἡ ἧττα. Τὸ σπουδαῖο ἦταν πὼς ἡ χώρα πέρασε τὴν κρίσιμη καμπὴ χωρὶς ἄλλες ἐπιπλοκές. Ἠρέμησαν τὰ πνεύματα. Καὶ τότε θυμήθηκαν ὅλοι: Τί γίνεται ὁ Βασιλεύς; Τὸ πρωὶ τῆς Δευτέρας τὸ ἐρώτημα ἔγινε πιὸ ἔντονο. Ἡ ἐντολὴ στὸν νέο πρωθυπουργὸ ἐδόθη τηλεφωνικῶς. Γιατί; Καὶ ἔπειτα: Ἡ ὁρκωμοσία τῆς νέας κυβερνήσεως δὲν θὰ πραγματοποιηθῆ στὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως συνήθως, ἀλλὰ στὸ Τατόϊ. Καὶ πάλι, γιατί;

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΡΟΛΟΣ

Στηριζόμενος μὲ κόπο στὰ πόδια του, ὁ Βασιλεὺς ἔδωσε τὸ χέρι του καὶ συνεχάρη ἕνα - ἕνα τὰ μέλη τῆς νέας κυβερνήσεως. Ὁ τελευταῖος του ρόλος. Χαμογέλασε, τοὺς εἶπε δυὸ λόγια. Τοὺς εἶπε πὼς ὅποτε τὸν χρειασθοῦν θὰ τὸν εὕρουν ἐκεῖ. Ἐκεῖ, ποῦ;

Κανεὶς δὲν ἔμαθε τί ἐπηκολούθησε στὸ Τατόϊ, ὅταν οἱ ὑπουργοὶ

ΛΙΓΕΣ ΗΜΕΡΕΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ, ΜΕ ΚΑΤΑΦΑΝΗ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ

ἀπεχώρησαν. Τὴν ἄλλη μέρα μόνο ὁ λαὸς ἐπληροφορεῖτο ἐπισήμως ὅτι ὁ Βασιλεὺς κινδυνεύει, ὅτι εἶναι βαριὰ ἀσθενὴς (τί σημασία ἔχει τώρα πλέον, ἀπὸ τί ἔπασχε καὶ ἀπὸ πότε...) καὶ ὅτι θὰ ὑποστῆ ἀμέσως χειρουργικὴ ἐπέμβαση. Ραγδαῖες οἱ ἐξελίξεις, ἐντυπωσιακὴ ἡ ἐγχείρηση, κακὴ ἡ ἐνημέρωση τῆς κοινῆς γνώμης, ἐκορύφωσαν ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὴν ἀγωνία. Τρεῖς Ἕλληνες καὶ δυὸ ξένοι γιατροί, σκυμμένοι ἀπὸ τὶς 9 τὸ πρωὶ ἐπάνω στὸν ἄρρωστο. Δέκα τὸ πρωί, ἕνδεκα, πηγαίνει μεσημέρι, κανεὶς δὲν γνωρίζει τίποτε. Οὔτε ἡ κυβέρνηση, οὔτε ἡ Αὐλή, κανείς. Δειλὴ ἡ φωνὴ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς κυβερνήσεως προσπαθεῖ νὰ μετριάση τὴν ἀνησυχία: «Συνεχίζετα ἡ ἐγχείρηση», ψελλίζει ὁ κ. Στ. Στεφανόπουλος, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ

ά νατο κράτησε σὲ ἀγωνία ὁλόκληρο τὸν λαὸ
ιτ ίμηση γιὰ τὸν Βασιλέα κορυφώθηκε ἡ ἀγάπη

πολὺ βέβαιος ὅτι ἡ πληροφορία του εἶναι ἀκριβής. Μία ἡ ὥρα: Ἡ ἐγχείρηση συνεχίζεται. Δύο μετὰ τὸ μεσημέρι, τὸ ἴδιο ἀνακοινώνει τὸ ραδιόφωνο. Μόνο στὶς τρεισήμιση ἔρχεται ἡ πρώτη θετικὴ εἴδηση: Ναί, ἡ ἐγχείρηση ἔγινε «ἐπιτυχῶς». Ὑπογράφουν οἱ γιατροί. Κάποιος στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ξεφεύγει ἀπὸ ὅλους. Ἔχει ὁ Θεὸς αὔριο...

ΧΑΝΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΛΠΙΣ

Καὶ πέρασαν δύο ἑβδομάδες. Στὴν ἀρχὴ ὅλα ἔδειχναν ρόδινα. Πῆρε τροφὴ ὁ ὑψηλὸς ἀσθενής, μίλησε, ἄκουσε μουσική, χάϊδεψε τὴν ἐγγονή του, περπάτησε... Καὶ ξαφνικά, κατέρρευσε. Πρῶτο σημάδι: Θρομβοφλεβῖτις. Δεύτερο, ἡ ἐμβολὴ στὸν πνεύμονα. Κ' ἔπειτα ἄρχισαν μία - μία νὰ σταματοῦν οἱ λειτουργίες τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀστραπιαία ἡ ἐξέλιξη. Οὔτε ποὺ τὸ κατάλαβε κανεὶς πότε ἀπὸ τὴν ἀνάρρωση μεταπήδησε στὸ κῶμα. Ὁ Βασιλεὺς ψυχορραγεῖ...

Μία δύο, τρεῖς, τέσσερις, πέντε ἡμέρες, οἱ ἐφημερίδες ἐπαναλαμβάνονται. Δὲν ὑπάρχει ἐλπίς. Ἡ ἐπιστήμη, ἀδύναμος, ὑψώνει τὰ χέρια. Καὶ μόνο ἡ θρησκεία προσφέρει τὴν τελευταία παρηγοριὰ στὸν ἤρεμο, τώρα, ἑτοιμοθάνατο Βασιλέα: Ἡ εἰκόνα τῆς Μεγαλόχαρης μεταφέρεται μὲ σπουδὴ ἀπὸ τὴν Τῆνο, κ' ἐκεῖ, στὸ προσκέφαλο τοῦ πόνου, δίνει δύναμη στὸν ἄρρωστο καὶ στοὺς δικούς του. Καὶ ὑπογραμμίζει ἀκόμη μιὰ φορά, πόσο βαθειὰ μένει ἡ παράδοση στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας.

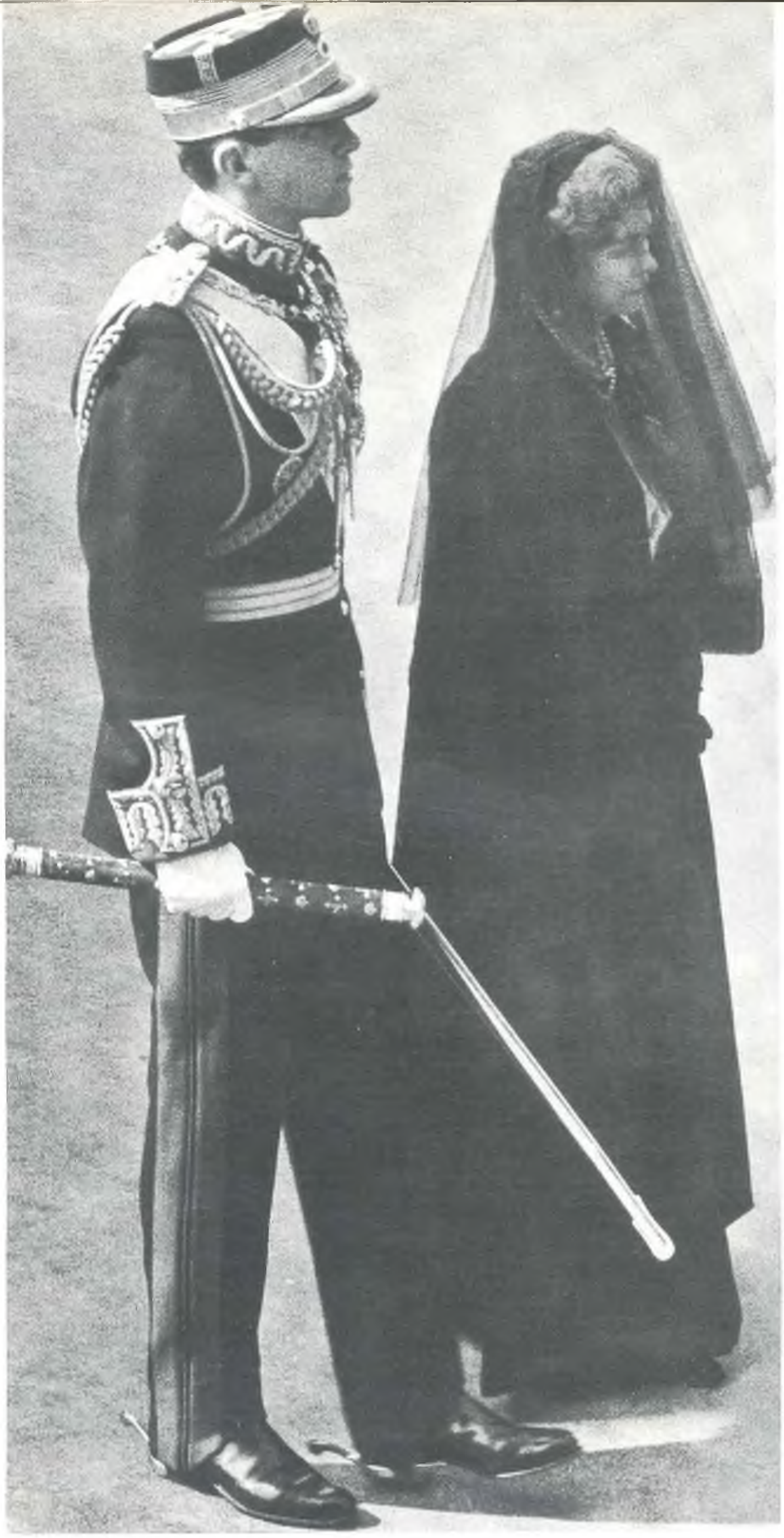
Κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς Θεομήτορος, ἄφησε τὴν τελευταία πνοή του ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Παῦλος. Ἡ ἱστορία θὰ μιλήση γιὰ τὸ ἔργο του. Ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ του μίλησε γιὰ τὸν Ἄνθρωπο. Ἀπεδείχθη λαοφιλής, ὅσον, ἴσως, κανεὶς ἀπὸ τοὺς προκατόχους του. Τὸ πέρασμά του ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας ἔκλεισε μιὰ ἐποχή: Τὴν ἐποχὴ τοῦ Διχασμοῦ. Δὲν εἶχαν ἄδικο ὅσοι ἐξέθρεψαν ἐλπίδες πρὶν 17 χρόνια... Αὐτὸ τὸ πέρασμά του ἀποκατέστησε τὴν ἑνότητα στὴν συνείδηση τῶν Ἑλλήνων, παρ' ὅλες τὶς ἀντιξοότητες καὶ τὶς φουρτοῦνες τῆς τελευταίας δεκαετίας. Στὶς ὕστατες στιγμές του, ὁ καλὸς Βασιλιὰς θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκούη ἀκόμη τὶς θυελλώδεις ἐπευφημίες μὲ τὶς ὁποῖες τὸν ὑπεδέχθη τὸ πλῆθος τῶν «ἀνενδότων», ποὺ εἶχε συγκεντρωθῆ πρὸ τῶν Ἀνακτόρων τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ὡρκιζόταν ἡ πρώτη κυβέρνηση τοῦ Κέντρου (κάτω ἀπὸ τὴν παραφορὰ τῆς πολιτικῆς ἀντιδικίας δὲν εἶχαν διστάσει νὰ διακόψουν ἐπὶ διετίαν τὶς σχέσεις τους μὲ τὸ Στέμμα...), πρὸ τετραμήνου. Λίγη ὥρα πρὸ τῆς ὁρκωμοσίας ἔφθασε ὁ Βασιλεύς ἀπὸ τὸ Τατόϊ. Τὸ ἀνοικτὸ μικρὸ αὐτοκίνητο τὸ ὡδηγοῦσε ὁ Διάδοχος. Στὸ πλευρό του ὁ Παῦλος. Πίσω ἀπὸ τὰ μαῦρα του γυαλιὰ εἶδε τὸ πλῆθος ποὺ τὸν ἐζητωκραύγαζε στὸ πέρασμά του καὶ παραληροῦσε... Χαμογέλασε εὐτυχής. Καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ τελευταῖο χειροκρότημα. Πέρα ἀπὸ κάθε πολιτικὴ ἀνάλυση, ἕνα σημάδι γιὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀρχίζει σήμερα, σφραγίζοντας ὁριστικὰ τὸν Διχασμὸ καὶ τὶς παραφυάδες του...

ΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ, ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙ ΜΙΑ ΕΞΟΔΟ, ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΘΗΣΥΧΑΣΗ ΤΟΝ ΛΑΟ ΤΟΥ. ΗΤΑΝ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΟΥ... ΣΑΝ ΝΑ ΤΟΝ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑ

Πέθανε...Κι ἂς ἔλεγαν ἀκόμη τὸ ἴδιο πρωΐ (Παρασκευή, 6 Μαρτίου) ὅτι ἡ κατάστασή του παρουσίασε κάποια βελτίωση. Ὅλοι τὸ περίμεναν κι ὅμως ἦλθε ξαφνικό. Πέθανε στὸ Τατόϊ, δυὸ ἑβδομάδες μετὰ τὴν μοιραία ἐγχείρηση, πέντε ἡμέρες ἀφ᾽ ὅτου, ἀπροσδοκήτως, ἡ ἀνάρρωση παρεχώρησε τὴν θέση της στὴν ραγδαία ἐπιδείνωση, τὴν ἴδια ὥρα (4.12΄ τὸ ἀπόγευμα) ποὺ ἐξέπνευσε, πρὶν ἀπὸ 44 χρόνια, ὁ ἀδελφός του ᾽Αλέξανδρος, παρ᾽ ὀλίγο τὴν ἴδια ἡμέρα ποὺ ὁ παπποῦς του, πρὶν ἀπὸ 51 χρόνια, ἄφηνε τὴν τελευταία πνοή του (5 Μαρτίου 1913), καὶ 25 ἡμέρες πρὶν συμπληρώση 17 χρόνια στὸν θρόνο του. Τὸ ἴδιο βράδυ ὡρκίσθηκε ὁ νέος Βασιλεύς. Χαλιναγώγησε τὴν ἀφάνταστη θλίψη του καὶ βρῆκε τὴν δύναμη νὰ ἐπαναλάβη σταθερὰ τὸν ὅρκο ποὺ ὑπηγόρευε συγκινημένος ὁ ἀρχιεπίσκοπος στὴν κατάμεστη αἴθουσα τοῦ θρόνου. Καί μὲ ἕνα λυπημένο χαμόγελο ἀνταπέδωσε τὶς ζητωκραυγές, μὲ τὶς ὁποῖες τὸ πλῆθος ἐχαιρέτισε τὴν ἔξοδό του. Μὲ τὴν ἴδια σταθερὴ φωνή ὁ νέος Βασιλεὺς ἀπηύθυνε τὸ πρῶτο του διάγγελμα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, καὶ τὸ μήνυμα: «Μοῦ παρήγγειλε νὰ σᾶς πῶ ὅτι σᾶς εὐχαριστεῖ καὶ σᾶς ἀποχαιρετᾶ»... ᾽Αδόκητος ὁ θάνατος. Ἡ ἀπήχησή του ξεπέρασε τὰ ἑλληνικὰ ὅρια Μηνύματα συμπαθείας ἔφθασαν ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο. ᾽Επέπρωτο, σὲ μιὰ κρίσιμη περίοδο γιὰ τὸ ἔθνος, ὁ Βασιλεὺς Παῦλος νὰ προσφέρη στὴν χώρα του ἀνεκτίμητη ὑπηρεσία, ἀκόμη καὶ νεκρός! Δίπλα στὴν σορό του συγκεντρώθηκαν στὴν ᾽Αθήνα ἐξέχουσες προσωπικότητες μεγάλων καὶ μικρῶν Δυνάμεων, ᾽Ανατολῆς καὶ Δύσεως, σὲ ἕναν ἀνταγωνισμὸ συλλυπητηρίων. Στὴν σκιὰ τοῦ ἐκλιπόντος Βασιλέως, ἡ νεαρὴ ἑλληνικὴ κυβέρνηση εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ πραγματοποιήση χρήσιμες ἐπαφές, ποὺ ἀπεδείχθησαν (τὴν ἑπομένη τῆς κηδείας, ὅταν ξαφνικὰ οἱ Τοῦρκοι ὡδήγησαν τὴν κυπριακὴ κρίση στὰ πρόθυρα συρράξεως...) σωτήριες! ᾽Εσκοτείνιασε τὸ Τατόϊ. Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια ἐγκατεστάθη στὰ ἀνάκτορα τῶν ᾽Αθηνῶν (ἐπέστρεψε στὸ «σπίτι της» μετὰ τὴν κηδεία) καὶ ξαγρύπνησε δυὸ νύκτες πλάϊ στὸν νεκρό, ποὺ δεχόταν ἐκεῖ τὶς τελευταῖες τιμές, πρὶν ἐναποτεθῆ στὴν Μητρόπολη. Ὅποιος περνοῦσε, ἀργά, μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἔξω ἀπὸ τὸ παλάτι τῆς ὁδοῦ Ἡρώδου τοῦ ᾽Αττικοῦ (καὶ περνοῦσαν πολλοί!), ἔβλεπε λυπημένος δυὸ παράθυρα, ψηλά, φωτισμένα. Καὶ ἔκανε τὸν σταυρό του... Τρεῖς πομπές, ἕνδεκα τρισάγια, ἀμέτρητα δάκρυα. Ζητωκραυγὲς πνιγμένες σὲ λυγμούς... Ἡ Οἰκογένεια συνώδευσε τὴν σορὸ ἀπὸ τὸ Τατόϊ στὰ ἀνάκτορα τῶν ᾽Αθηνῶν καὶ τὴν ἐναπέθεσε στὴν αἴθουσα τοῦ ὅρκου. Ἡ Οἰκογένεια πάλι συνώδευσε τὴν σορό, δυὸ ἡμέρες μετά, στὴν Μητρόπολη καὶ τὴν παρέδωσε στὸν λαό του. Κι ἀπὸ ἐκεῖ ὁ λαός του τὴν συνώδευσε στὸ Τατόϊ. ᾽Απίστευτη κοσμοσυρροή, πάνδημο τὸ ὕστατο «Χαῖρε» κατέστησε τὸν ἐκλιπόντα Βασιλέα Παῦλο σύμβολο ἐθνικῆς ἑνότητος. Εἶναι ἡ κληρονομία ποὺ παρέδωσε στὸν γιό του, τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνο...

Ἡ σορὸς τοῦ Βασιλέως Παύλου ὁδεύει ἀργὰ πρὸς τὴν τελευταία κατοικία. Μὲ τὴν ὀδύνη ζωγραφισμένη στὰ πρόσωπα, ὁ νεαρὸς Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ βαρυπενθοῦσα Βασίλισσα μητέρα του προπορεύονται τῶν στενῶν συγγενῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας. Εἰκόνα βουβῆς, ἀλλὰ μεγάλης θλίψεως πού, σὲ ὅλη τὴν διαδρομὴ τῆς νεκρικῆς πομπῆς, προκαλοῦσε ρίγη συγκινήσεως στὶς μυριάδες τοῦ λαοῦ ποὺ μὲ κατάνυξη προέπεμψαν τὸν νεκρὸ Βασιλέα. Πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ ἄγημα τῶν ναυτῶν, ποὺ ἔσυρε τὸν κιλλίβαντα μὲ τὸ φέρετρο, ὁ ἱπποκόμος καὶ ὁ κυνηγὸς τοῦ νεκροῦ ὡδηγοῦσαν τὸ ἄλογό του, τὸ ἄλογο ποὺ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς Βασιλεὺς δὲν πρόκειται νὰ ἱππεύση πλέον. ↓ ←

ΤΟ ΤΕΛΟΣ

...ΕΝΑ ΤΕΛΟΣ ΑΞΙΟ ΟΧΙ ΑΠΛΩΣ ΓΙΑ ΒΑΣΙΛΙΑ, ΑΛΛΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΙΟ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΙΑ ΕΠΕΦΥΛΑΞΕ Ο ΛΑΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΗΜΟΤΕΡΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ. ΜΕ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΑ, ΜΕ ΕΥΛΑΒΕΙΑ, ΠΡΟ ΠΑΝΤΟΣ ΜΕ ΒΑΘΕΙΑΝ ΑΓΑΠΗ ΚΗΔΕΥΘΗΚΕ Ο ΠΑΥΛΟΣ Α', ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ... →

ΣΤΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ. Τέσσερις Βασιλεῖς: Μπωντουαὶν (Βελγίου), Φρειδερῖκος (Δανίας), Γουσταῦος - Ἀδόλφος (Σουηδίας), Ὄλαφ (Νορβηγίας). Πίσω, ὁ Διάδοχος τῆς Αἰθιοπίας.

Ο ΔΟΥΞ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ, ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μονακὸ πρῖγκιψ Ραινιέ, ὁ πρόεδρος τῆς Δυτικῆς Γερμανίας δρ Λύμπκε. Πίσω, ὁ πρόεδρος τῆς Ἰταλικῆς Βουλῆς, κ. Μπονσαρέλι.

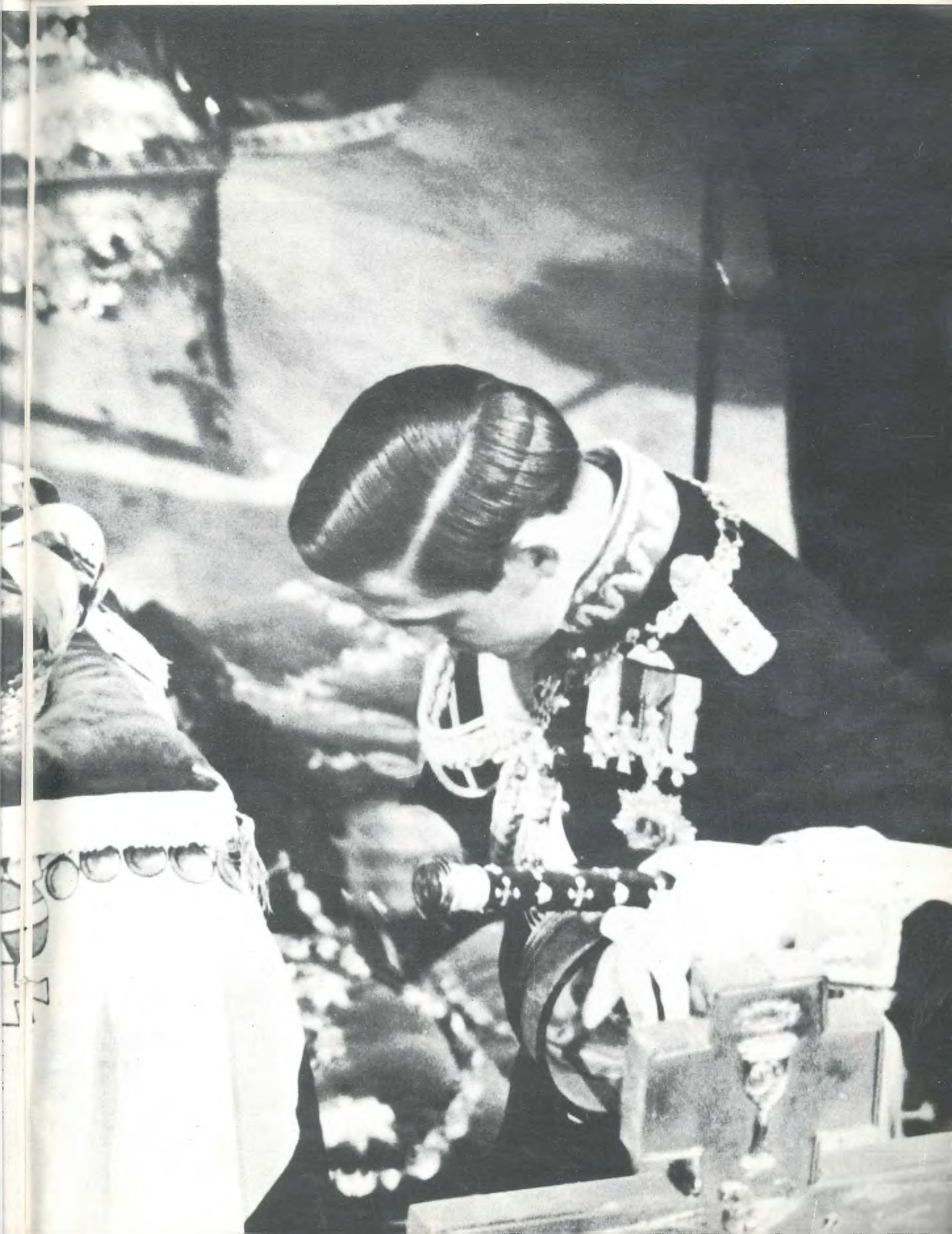
Ο τ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ τῆς Βουλγαρίας. Συμεών, ἡ πριγκίπισσα Ἄννα - Μαρία, ὁ τ. Βασιλεὺς τῆς Ρουμανίας Μιχαήλ, ἡ Βασίλισσα τῆς Δανίας Ἴγκριντ, ὁ τ. Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτος. Πίσω, ἡ Διάδοχος τῆς Δανίας, ὁ κόμις Παρισίων.

ΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ἀντιπροσώπευσαν ἡ σύζυγος τοῦ προέδρου Τζόνσον καὶ ὁ τ. πρόεδρος κ. Χάρρυ Τρούμαν.

« Δεῦτε τελευταῖον ἀσπασμόν ! ».. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἔχει τελειώσει. Μὲ βῆμα ἀργὸ καὶ ἐπίσημο, μόλις συγκρατώντας τὴν ὀδύνη του, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος πλησιάζει τὸ φέρετρο. Στέκεται ἀκίνητος μιὰ στιγμὴ καὶ μετὰ κλίνει τὴν κεφαλὴ πρὸς τὸν νεκρὸ Βασιλέα - πατέρα του. Τὸν ἀποχαιρετᾶ...

ΔΕΝ ΞΑΝΑΓΝΩΡΙΣΕ ἡ Ἀττικὴ θέαμα σὰν ἐκεῖνο ποὺ παρουσιάσθηκε τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ νὰ ἔμεινε ἄνθρωπος στὸ σπίτι του. Ἀμέτρητο πλῆθος κατέκλυσε (ἔπαιρναν θέσεις ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα) τοὺς δρόμους ποὺ ὡδηγοῦσαν στὸ Τατόϊ, ἀπὸ τὴν Μητρόπολη ὥς τὴν Βαρυμπόπη. Ἀδιαπέραστο τεῖχος ἀνθρώπινο, σὲ μῆκος 14 χιλιομέτρων... Κ' ἐπάνω στὸν Λυκαβηττό, μυρμηγκιά.

ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΦΘΑΣΕΙ στὴν Μητρόπολη, ὅταν ἄρχισε ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία, οὔτε ὁ Βασιλεύς, οὔτε ἡ Βασίλισσα, οὔτε τὰ ἄλλα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. Προσῆλθαν λίγα λεπτὰ ἀργότερα, ἀφοῦ, διασχίζοντας τοὺς δρόμους ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα ὥς τὴν Μητρόπολη, δοκίμασαν τὴν πικρὴ χαρὰ τῶν ἐκδηλώσεων ἀγάπης καὶ στοργῆς, μὲ τὶς ὁποῖες τὸ συνωστιζόμενο πλῆθος ἐτύλιξε τὴν ἐμφάνισή τους.

ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΗ ἡ εἰκόνα στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ. Πλούσια χρώματα, σπαθιά, μπόττες, σπιρούνια, χρυσοπίκιλες στολὲς καὶ ἄμφια, λαμποκοποῦσαν καὶ μπερδεύονταν μὲ τὰ μαῦρα ἐπίσημα ἐνδύματα καὶ τὶς μαυροφορεμένες (ἐλάχιστες) γυναῖκες.

ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΣΑΝ νὰ κρύψουν τὴν συγκίνησή τους οὔτε ὁ Βασιλεύς, οὔτε ἡ Βασίλισσα, οὔτε οἱ περισσότεροι ἐκεῖ, ὅταν οἱ εὔζωνοι τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς ἐσήκωσαν τὸ φέρετρο καὶ τὸ ὡδήγησαν πρὸς τὴν ἔξοδο. Ἀπὸ τὴν πλατεῖα ἀκούσθηκε ἡ μουσικὴ ποὺ ἀνέκρουε τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο κι ἀπὸ τὸ πυροβόλο τοῦ Λυκαβηττοῦ ἔπεσε ἡ πρώτη τιμητικὴ κανονιά.

ΔΕΝ ΗΤΑΝ Ο ΥΜΝΟΣ μὲ τὸ συνηθισμένο γρήγορο, ἐνθουσιαστικὸ ρυθμό. Ἀργὴ ἡ ἐκτέλεση τώρα, ἀκολουθοῦσε τὴν ἀργὴ κίνηση τῶν εὐσταλῶν εὐζώνων πού, ὑποβαστάζοντας τὸ φέρετρον τοῦ νεκροῦ Βασιλέως, τὸ ἐναπόθεταν μὲ προσοχὴ στὸν κιλλίβαντα.

ΔΕΝ ΑΡΓΗΣΕ νὰ ξεκινήση ἡ πομπή. Στὴν κεφαλὴ οἱ στρατιωτικὲς σχολές. Ἔπειτα οἱ Κρητικοὶ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς. Ὁ κλῆρος, ἡ σορός, ἡ οἰκογένεια, οἱ ἐπίσημοι, οἱ ἀντιπροσωπεῖες. Κι' ἔπειτα πάλι οἱ στρατιωτικὲς σχολές, ποὺ ἔκλειναν τὴν μακρυὰ οὐρὰ τῆς πομπῆς. Σχεδὸν ὅλοι ἀκολούθησαν πεζῆ ὥς τὸ « Χίλτον ». Τὰ μόνα αὐτοκίνητα : Τέσσερα ἀνακτορικὰ καὶ τὸ ἁμάξι τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐπικεφαλῆς τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Ἕνας πρώην πρωθυπουργὸς δὲν μπόρεσε νὰ συνεχίση. Στὸ ὕψος τοῦ Συντάγματος ἐγκατέλειψε ἐξουθενωμένος.

ΔΕΝ ΕΠΡΟΧΩΡΗΣΕ πέρα ἀπὸ τὸ « Χίλτον » ἡ πομπή. Ἐσταμάτησε ἐκεῖ. Οἱ ναῦτες, ποὺ ὥς τότε ἔσυραν τὸν κιλλίβαντα, παραμέρισαν καὶ ὁ κιλλίβας προσδέθηκε σὲ ἕνα στρατιωτικὸ αὐτοκίνητο. Καὶ πῆρε τὸ δρόμο πρὸς τὸ Τατόϊ τὸ αὐτοκίνητο, ρυμουλκώντας τὸν κιλλίβαντα μὲ τὴν βασιλικὴ σορὸ (τὸ στέμα, τὸ ξίφος καὶ τὴν στραταρχικὴ ράβδο τὰ παρέλαβαν τρεῖς ἀξιωματικοὶ) καὶ ἀκολουθούμενοι μόνο ἀπὸ τὴν βασιλικὴ οἰκογένεια.

ΔΕΝ ΕΠΑΨΕ τὸ κανόνι τοῦ Λυκαβηττοῦ νὰ δονῆ τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὶς κούφιες βολές του. Καὶ πέρασε ὥρα πολλή. Καὶ ἡ σορὸς πρέπει νὰ εἶχε φθάσει πιὰ στὸ Τατόϊ, κοντὰ στὰ πανύψηλα πεῦκα τοῦ βασιλικοῦ κτήματος. Καὶ κάποτε τὸ κανόνι ἀπὸ τὸν Λυκαβηττὸ δὲν ξανακούστηκε...

→

Σύμπλεγμα ἀναδυόμενο
ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ Βυζαντίου συνέθεταν
οἱ πολυπληθεῖς ἀρχιερεῖς
μὲ τὰ χρυσοποίκιλτα ἄμφια, ποὺ ἀκολούθησαν
ἐν σώματι. Καὶ προσέδωσαν μὲ τὴν
παρουσία τους τὴν λαμπρότητα
ποὺ ταίριαζε στὴν κηδεία
τοῦ μόνου Ὀρθοδόξου Βασιλέως.
Πεζῆ ἐπροχώρησαν μέχρι τέλους ὅλοι.
Μὲ κόπο κ' ἐκεῖνος ποὺ
κρατοῦσε τὴν ἱερὴ εἰκόνα τῆς Τήνου.

Πίσω ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο καὶ
τὸν πατριάρχη Βενέδικτο ἀκολουθοῦσε
ἡ σορός. Τὸν κιλλίβαντα
ἔσυραν ἄνδρες τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ,
πλαισιωμένοι ἀπὸ εὐζώνους τῆς
ἀνακτορικῆς φρουρᾶς, μὲ τὰ ὅπλα ὑπὸ μάλης.
Στὴν κεφαλὴ καὶ στὴν οὐρὰ τῆς πομπῆς
ὅλες οἱ στρατιωτικὲς σχολὲς
ἐξεπροσωπήθησαν. Κι ἀνάμεσά τους,
δυὸ ἀγήματα τῶν Ναυτικῶν Δοκίμων
ἐθύμιζαν ὅτι κάποτε,
δεκαπεντάχρονος ἔφηβος, ὁ ἐκλιπὼν
Βασιλεύς, εἶχε καθήσει στὰ ἴδια ἐκεῖνα
θρανία, τὰ δικά τους...

→

KLM
KLM

ΠΕΝΤΕ Βασιλεῖς — Γουσταῦος - Ἀδόλφος, Φρειδερῖκος, Τζουλιάνα, Μπωντουαίν, Ὄλαφ — ἀκολουθοῦν πεζῆ τὴν ἐκφορά, βαδίζοντας, σύμφωνα μὲ τὴν ἐθιμοτυπία, πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν Βασιλικὴ Οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος. ↑

→

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ Ἱεροσολύμων, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι ἀρχιερεῖς (δεξιά). Ἀνάμεσα στὸ πλῆθος τῶν ἐπισήμων (κάτω) διακρίνονται ὁ ἀδελφὸς τῆς Βασιλίσσης, ὁ κόμις τῆς Βαρκελώνης, καθὼς καὶ ὁ πρῖγκιψ Βίκτωρ-Ἐμμανουήλ ↓

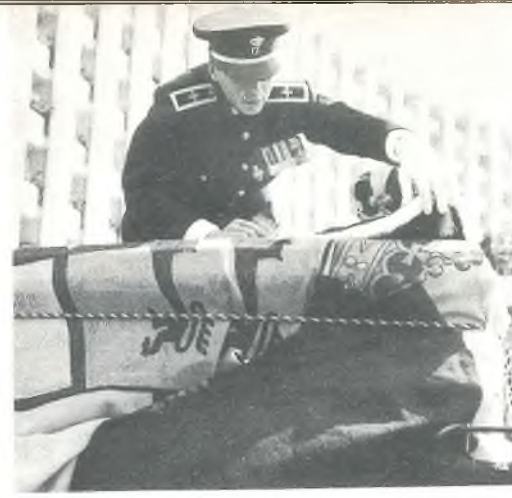

ΑΝΩΤΑΤΟΙ ἀξιωματικοὶ τῶν τριῶν ὅπλων ἐβάσταζαν σὲ βελούδινα μαξιλάρια τὰ παράσημα τοῦ Βασιλέως. →

←

ΜΕ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΑ, ἡ νεκρικὴ πομπὴ διασχίζει τώρα τὴν πλατεῖα Συντάγματος. Ἀσφυκτικὰ γεμάτα τὰ πεζοδρόμια, οἱ ἐξῶστες τῶν σπιτιῶν, τὰ παράθυρα. Μὲ δάκρυα οἱ Ἀθηναῖοι ἀποχαιρετοῦν τὸν καλὸ Βασιλέα.

Η ΝΕΚΡΙΚΗ πομπὴ ἔφθασε στὸ τέρμα τῆς διαδρομῆς — μπροστὰ στὸ «Χίλτον». Τὸ στέμμα, σύμβολο τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸ χάλκινο φέρετρο. ←

Ο ΠΡΙΓΚΙΨ Ραινιέ, ἡ Κα Λύντον Τζόνσον, ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ὁ πρόεδρος Λύμπκε καὶ ὁ Μέγας Δοὺξ Ἰωάννης τοῦ Λουξεμβούργου. ↓

ΕΥΖΩΝΟΙ τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς, μὲ τὰ ὅπλα ὑπὸ μάλης, περιστοιχίζουν τὸ φέρετρο, ποὺ ἦταν τυλιγμένο μὲ τὴν ἑλληνικὴ σημαία μὲ τὰ βασιλικὰ ἐμβλήματα. ←

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ἀρχηγοὶ καὶ βουλευταὶ ἀκολουθοῦσαν κατὰ τὴν ἐθιμοτυπία. Διακρίνονται οἱ κ. κ. Πιπινέλης, Ροδόπουλος, Σπῦρος Μαρκεζίνης καὶ Π. Κανελλόπουλος. ↓

Η Τετάρτη 11 Μαρτίου 1964, παραμονὴ τῆς κηδείας τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου, ἦταν ἡ πιὸ ἔντονη, ἡ πιὸ ἀνήσυχη, ἡ πιὸ λαμπρή, ἀλλὰ καὶ ἡ πιὸ πένθιμη μέρα ποὺ γνώρισε ποτὲ τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἀπὸ τὶς ὀκτὼ τὸ πρωὶ ὥς τὰ μεσάνυχτα τὰ ἀεροπλάνα ἀκουμποῦσαν στὴν πίστα τοῦ ἀερολιμένος ὑψηλότητες καὶ διασημότητες. Καὶ ὅταν τελικῶς οἱ ἀφίξεις ἐτελείωσαν, μετρήθηκαν τέσσερις βασιλεῖς, δυὸ βασίλισσες, δυὸ σύζυγοι βασιλισσῶν (ὁ Βερνάρδος τῆς Ὁλλανδίας καὶ ὁ Φίλιππος τοῦ Ἐδιμβούργου), τρεῖς πρώην βασιλεῖς, δυὸ πρόεδροι Δημοκρατίας, δυὸ διάδοχοι, τρεῖς μνηστῆρες θρόνων, τρεῖς πρόεδροι βουλῶν, 40 πρίγκιπες. Μιὰ ἐκπληκτικὴ συγκομιδὴ διασημοτήτων

ΑΣΦΥΚΤΙΚΑ ΓΕΜΑΤΕΣ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΟΙ ΚΑΘΕΤΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΠΑΡΟΔΟΙ. ΟΠΟΥ ΕΣΗΜΕΙΩΘΗΣΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΛΙΠΟΘΥΜΙΕΣ

ΜΕ ΤΗΝ Κα ΛΥΝΤΟΝ ΤΖΟΝΣΟΝ καὶ τὸν πρόεδρο Τροῦμαν καὶ τὸν Μακάριο (ὁ ὁποῖος ἔφθασε δυὸ ὧρες μετά, ἐνῷ νέα μολυβένια σύννεφα εἶχαν ἀρχίσει πάλι νὰ μαζεύωνται ἐπάνω ἀπὸ τὴν Κύπρο) ἔκλεισε ὁ κύκλος τῶν ὑψηλῶν ἐπισκέψεων τοῦ πρωϊνοῦ. Τὴν ἴδια ὥρα ποὺ ἐρχόταν ὁ Μακάριος, ἡ Βασίλισσα, χωμένη στὸ βάθος ἑνὸς ἀνακτορικοῦ αὐτοκινήτου, μὲ κάτωχρο πρόσωπο καὶ κλαμένα μάτια, κατευθυνόταν πρὸς τὴν μονὴ τοῦ Ἀστερίου. Ἐκεῖ ἔμεινε τρεῖς ὧρες, προσπαθώντας, στὴν σύντομη μόνωση, νὰ βρῆ μιὰν ἀνακούφιση...

Ο ΜΠΩΝΤΟΥΑΙΝ, αὐστηρός, μέσα στὸ στενὸ μαῦρο παλτό του, καὶ ἀγέλαστος (κατὰ τὴν παράδοση) ἐδημιούργησε ἕνα περίεργο κῦμα ἐνδιαφέροντος στὸ θηλυκὸ πληθυσμὸ τοῦ ἀεροδρομίου (δηλαδή στὶς ἱπτάμενες συνοδοὺς τῶν διαφόρων ξένων εταιριῶν πού, ἀφοῦ ἄκουσαν μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια τὸν βελγικὸ ὕμνο, τὸν πῆραν ἀπὸ πίσω καὶ τὸν ἐγκατέλειψαν μόνον ὅταν κάθησε στὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο, δίπλα στὸν Κωνσταντῖνο). Μιὰ δεσποινίς, μάλιστα, τὸν πλησίαζε μὲ ἀπειλητικὲς διαθέσεις, ἕτοιμη νὰ τοῦ ζητήση αὐτόγραφο. Ὁ Κωνσταντῖνος, ὅμως, διέβλεψε τὸν κίνδυνο. Κατέβασε γρήγορα τὸ τζάμι τοῦ αὐτοκινήτου, ἐξηγώντας στὸν Μπωντουαίν: «Κάνει κρύο σήμερα στὴν Ἀθήνα...».

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ, ὁ Ραινιὲ ἀπεγοήτευσε. Μάλιστα, πρὸς στιγμήν, ὁ πρῖγκιψ Πέτρος (ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς ὑποδοχῆς του) ἔδειξε σὰν νὰ μὴ τὸν γνώρισε. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ φωτογράφοι — ἀλλὰ ἐκεῖνοι γιὰ διαφορετικοὺς λόγους. Θὰ τὸν ἐγνώριζαν ἂν ἔβλεπαν δίπλα του τὴν κατάξανθη καὶ γαλακτερὴ Γκρέης, ποὺ εἶχε ἐντυπωσιάσει σφοδρὰ τοὺς φωτογραφικοὺς φακοὺς τὸν Μάιο τοῦ 1962. Ἀλλὰ αὐτὴ τὴν φορὰ ἡ Γκρέης δὲν ἦταν μαζί. Ἔτσι ὁ Ραινιὲ ἀναγνωρίσθηκε μόνον ὅταν εἶχε κατεβῆ πιὰ ἀπὸ τὴν σκαλίτσα καὶ περπατοῦσε στὴν πίστα. Ἦταν κάπως παχύτερος ἀπὸ τὸ 1962, κάπως λευκότερος — καὶ κάπως κοντύτερος...

ΤΗΝ ΙΔΙΑ ΩΡΑ ποὺ ἔμπαινε στὸ αὐτοκίνητο ὁ Ραινιέ ἔφθανε ὁ δοὺξ τοῦ Λουξεμβούργου. Ταυτοχρόνως, ὁ Κοὺβ ντὲ Μυρβίλ, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας. Καί, ὕστερα ἀπὸ ἐλάχιστα λεπτά, ὁ Φίλιππος τοῦ Ἐδιμβούργου. Καὶ τότε ἄρχισε νὰ πλέκεται τὸ χάος. Τὸ ἄγημα τῆς ὑποδοχῆς ἔτρεχε ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη τοῦ ἀεροδρομίου στὴν ἄλλη, ἀπὸ ἀεροπλάνο σὲ ἀεροπλάνο, ἀπὸ ἐπίσημο σὲ ἐπίσημο. Κάποιος φώναζε: «Ἐδῶ 'νὰ παραταχθῆτε!». Ἔτρεχε τὸ ταλαίπωρο ἄγημα. Κάποιος ἄλλος: «Ὄχι ἐδῶ, ἐκεῖ!». Τὴν ἴδια στιγμή, ἕνας τρίτος διέταζε: «Στὸ βάθος, γρήγορα!». Ἡ κατάσταση ἦταν περίπου ἐξωφρενική, ὅλοι οἱ ἐπίσημοι ἔφθαναν μαζὶ καὶ ὁ ναύαρχος Τσάφος, ποὺ εἶχε ἀναλάβει τὴν ὀργάνωση τῆς ὑποδοχῆς, εἶχε φθάσει στὰ πρόθυρα τῆς αὐτοκτονίας...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΑΟΣ αὐτό, ἦταν φυσικὸ νὰ δημιουργηθοῦν καὶ παρεξηγήσεις. Ὁ Κοὺβ ντὲ Μυρβίλ, ποὺ δὲν μᾶς εἶναι πολὺ γνωστὸς ὀπτικῶς, περίμενε ἕνα τέταρτο περίπου γιὰ νὰ γίνη ἐπισήμως δεκτός.

ΣΤΙΣ ΕΞΗΜΙΣΗ φθάνει ἡ ἔκπληξη! Ἀκούει στὸ ὄνομα Βικτωρία - Λουΐζα καὶ εἶναι ἡ μητέρα τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης. Τὴν ὑποδέχεται στὸ ἀεροδρόμιο ἡ Μεγάλη Κυρία τῆς Αὐλῆς, Κα Καρόλου. Ἡ Βικτωρία - Λουΐζα κοιτάζει χαμογελώντας τοὺς φωτογράφους, δίνει στὴν Κα Καρόλου τὸ διαβατήριό της, ἀναπνέει τὸν παγωμένο ἀέρα καὶ κάτι ψιθυρίζει στὰ γερμανικά. Ἴσως: «Πάλι στὴν Ἑλλάδα...».

ΕΧΕΙ ΣΚΟΤΕΙΝΙΑΣΕΙ τώρα καὶ ἡ ταραχώδης Τετάρτη πλησιάζει πρὸς τὸ τέλος της. Ἀλλὰ τὰ ἀεροπλάνα συνεχίζουν νὰ προσγειώνωνται καὶ νὰ ἀποβιβάζουν ὑψηλοὺς ἐπισκέπτες. Ἤδη μένουν ἀκόμη νὰ ἔλθουν τρεῖς βασιλεῖς καὶ μιὰ βασίλισσα. Καί ὥς τὶς ἕνδεκα ἔρχονται ὅλοι. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Γουσταῦος, ὁ γηραιότερος Βασιλεὺς τοῦ κόσμου (εἶναι 82 ετῶν καὶ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο χωρὶς παλτό, αἰωνόβιο σύμβολο τῆς σκανδιναβικῆς ὑγείας), ὁ Ὄλαφ τῆς Νορβηγίας, ἡ Τζουλιάνα τῆς Ὁλλανδίας καὶ ὁ Φρειδερῖκος τῆς Δανίας...

Ο ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ τῆς Δανίας... Κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἀεροπλάνο, φορώντας τὴν στολὴ τοῦ ναυάρχου (εἶναι λάτρης φανατικὸς τῆς θάλασσας, ὅπως ἦταν καὶ ὁ Παῦλος), καὶ ἀγκαλιάζει τὸν

Η αὐλαία σηκώθηκε νωρὶς τὸ πρωί, μὲ τὴν ἄφιξη τῆς κ. Λύντον Τζόνσον καὶ τοῦ κ. Τρούμαν. Ὁ κ. Τρούμαν, κατάλευκος (εἶναι 80 χρόνων), ἀλλὰ γελαστὸς πάντα, καὶ ἡ κ. Τζόνσον («ἡ πιὸ καλοκαπελλωμένη γυναίκα τοῦ κόσμου» εἶναι ὁ τίτλος της), πολὺ συγκινημένη, ἀπέφυγαν νὰ κάμουν δηλώσεις. Πάντως ὁ κ. Τροῦμαν, εὐφυέστατος, ἀπέφυγε νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ ἄγαλμά του: «Ἤμουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἐναντίον τῆς ἰδέας αὐτῆς. Γενικῶς πιστεύω ὅτι οἱ ζωντανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποκτοῦν ἀνδριάντες». Ὅταν εἶδε γραμμένο στὸν τοῖχο ἑνὸς σπιτιοῦ, κοντὰ στὸ ἀεροδρόμιο, τὴν ἀπειλητικὴ ὑπόδειξη: «TRUMAN GO HOME», ἐδήλωσε γελώντας πλατιά: «Ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἦλθα καλὰ - καλά...».

Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΑΝΝΑ - ΜΑΡΙΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΙΝΓΚΡΙΝΤ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ

Κωνσταντῖνο. Δακρύζουν καὶ οἱ δυό. Καὶ ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ὁ Κωνσταντῖνος δάκρυσε ἐκείνη τὴν δύσκολη ἡμέρα. Ὅλο τὸ πρωΐ καὶ ὅλο τὸ ἀπόγευμα στεκόταν ἐμπρὸς στὴν Αἴθουσα Ἐπισήμων, μὲ τὰ χέρια πίσω, σοβαρὸς καὶ ἀσάλευτος. Φοροῦσε τὴν γκρίζα στολὴ τοῦ στρατηγοῦ τῆς ἀεροπορίας, ποὺ τόνιζε ἀκόμη περισσότερο τὴν ὠχρότητα ποὺ ἦταν ἁπλωμένη στὸ πρόσωπό του. Ἀλλὰ αὐτὸ ἦταν ἡ μόνη ἔνδειξη τοῦ πόνου ποὺ τὸν δονοῦσε ἐκεῖνες τὶς ὧρες: Ἀσάλευτος, σοβαρός, ἀμίλητος.

Καὶ μόνον ὅταν ἀγκάλιασε τὸν Βασιλέα Φρειδερῖκο δάκρυσε ὁ Κωνσταντῖνος. Ἴσως θυμήθηκε ἐκείνη τὴν ὥρα τὴν πλατειὰ ἀγκαλιὰ τοῦ νεκροῦ πατέρα του. Ἴσως γιατὶ ἔνοιωσε ξαφνικὰ πολὺ μόνος ἐκείνη τὴν στιγμή.

Ἀλλὰ αὐτὸ κράτησε μόνο μια στιγμή. Τὴν ἄλλη. θυμήθηκε τὸν ἄνδρα. τὸν βασιλέα. Σκούπισε τὰ μάτια του μὲ τὴν ράχη τοῦ χεριοῦ του, χαμογέλασε στὸν Φρειδερῖκο καὶ τοῦ ἔδειξε τὴν «Ρὸλλς - Ρόϋς» ποὺ περίμενε: «Ἐλᾶτε, εἶπε. Ἡ μητέρα σᾶς περιμένει...».

ΦΡ. Γ.

Η ΜΗΤΕΡΑ τῆς Βασιλίσσης Φρειδερίκης, δούκισσα Βικτωρία - Λουΐζα, μαζὶ μὲ τὴν πριγκίπισσα Ἀλίκη τῆς Ἑλλάδος, μητέρα τοῦ πρίγκιπος Φιλίππου. Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη ἔχει περιβληθῆ τὸ μοναχικὸ σχῆμα καὶ ἐλάχιστες εἶναι οἱ δημόσιες ἐμφανίσεις της. Κατὰ τὴν ἄφιξη τοῦ δουκὸς τοῦ Ἐδιμβούργου, ἡ πριγκίπισσα, ποὺ μονάζει στὴν Τῆνο, ὑπεδέχθη ἡ ἴδια τὸν γιό της στὸ ἀεροδρόμιο Ἑλληνικοῦ.

Η ΣΥΖΥΓΟΣ τοῦ Ἀμερικανοῦ προέδρου καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος. Παρὰ τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς, ἡ ἐμφάνιση τοῦ Μακαρίου ἔγινε δεκτὴ μὲ ζωηρὰ χειροκροτήματα, ἐνδεικτικὰ τῆς συμπαραστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ στὴν ἱερὴ κυπριακὴ ὑπόθεση. Κατὰ τὴν σύντομη παραμονή του στὴν Ἀθήνα, ὁ πρόεδρος τῆς Κύπρου εἶχε σοβαρὲς συνομιλίες μὲ Ἕλληνες καὶ ξένους παράγοντες.

Εἶχε σημαδέψει μόνος του τὴν τελευταία του κατοικία

ΔΥΟ ΑΝΘΙΝΑ στεφάνια ἀνέμεναν στὸ Τατόϊ γιὰ νὰ ἐναποτεθοῦν στὸν νωπὸ βασιλικὸ τάφο. Τὰ ἔστελναν ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ἠλ. Τσιριμῶκος. Τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας ἐκάλυψαν τὸν τάφο τοῦ Βασιλέως Παύλου μὲ στεφάνια ἀπὸ δάφνη — κάθε ↓ μέλος προσέφερε καὶ τὸ δικό του.

ΚΑΤΩ ἀπὸ τὴν σκιὰ τῶν πεύκων κοντὰ στὸν τάφο τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Β΄, ἐπιθυμοῦσε νὰ ἀναπαυθῇ μετὰ τὸν θάνατό του ὁ Βασιλεὺς Παῦλος. Μόνος του εἶχε διαλέξει τὸ σημεῖο καὶ κάθε χρόνο, τὴν ἡμέρα τῶν γενεθλίων του, πρόσθετε μιὰ πέτρα. Τὴν τελευταία τὴν τοποθέτησε πρὶν ἀπὸ 3 μῆνες, στὶς 14 Δεκεμβρίου, ἡμέρα τῶν γενεθλίων του. ←

Η τελευταία συγκίνηση. Ἐμπρὸς στὸ νεοσκαμμένο μνῆμα, στὸ εἰδυλλιακὸ τοπίο τῆς Δεκελείας, ὁ Βασιλεύς, ἡ Βασίλισσα, οἱ συγγενεῖς, οἱ ἀρχηγοὶ κρατῶν, ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς (μόνον αὐτοὶ καὶ ὄχι ἄλλοι ἐπίσημοι...) κατευώδωσαν γιὰ τελευταία φορὰ τὸν πατέρα, τὸν σύζυγο, τὸν φίλο, τὸν «σύμβουλο τῶν συμβούλων του». Φίλησε τρυφερὰ τὸν βασιλικὸ θυρεό, ποὺ σκέπαζε τόσες ἡμέρες τὸν πατέρα του, ὁ νεαρὸς Βασιλεὺς καὶ διπλωμένον, ὅπως τοῦ τὸν ἔδωσε ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς, τὸν παρέδωσε στὴν μητέρα του. Χαιρέτησε στρατιωτικὰ ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Καὶ ἡ Βασίλισσα - Μήτηρ ὑποκλίθηκε...

Πρὶν κατεβῇ τὸ φέρετρο, θὰ τὸ ράνουν μὲ λουλούδια. Καὶ πρὶν ἀπομακρυνθοῦν, θὰ ἀποθέσουν ἐκεῖ στεφάνια δάφνινα. Τελευταία θὰ ἀποχωρήσῃ ἡ Βασίλισσα σύζυγος. Κ' ἐνῶ θὰ φεύγῃ, ὑποβασταζόμενη ἀπὸ τὸν γιό της, θὰ στρέφῃ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ πίσω, μιὰ δυό, τρεῖς τέσσερις φορές. Καὶ στὰ βουρκωμένα μάτια της (ἔκλαψε πολὺ αὐτὲς τὶς τελευταῖες στιγμές, μακριὰ ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ κόσμου) θὰ ἀποτυπωθοῦν, ἀνάμνηση ἐφιαλτικὴ καὶ παρήγορη, αὐτὲς οἱ νωπὲς εἰκόνες. Σὲ λίγα λεπτὰ ὅλα θὰ ἔχουν τελειώσει. Καὶ στὸ παλατάκι τοῦ Τατοΐου, ὅπου θὰ καθήσουν οἱ ξένοι στὸ «τραπέζι τῆς παρηγοριᾶς», ἡ ἡ ζωὴ ἀργὰ - ἀργὰ θὰ ξαναπάρῃ τὸν ρυθμό της.

Ὁ πρωθιερεὺς τῶν ἀνακτόρων ἔψαλε τὶς ὕστατες εὐχές. Δὲν ὑπῆρξε κανεὶς ἀπὸ τοὺς παρόντας ποὺ μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Ἡ μουσικὴ παίζει τὸν ἐθνικὸ ὕμνο. «Αἰωνία του ἡ μνήμη», ψάλλει ἡ Παιδικὴ Χορῳδία τῶν Ἀνακτόρων, ἐνῶ ὅλοι γονατίζουν, ἐνῶ τρεῖς ὁμοβροντίες σκεπάζουν τοὺς τελευταίους λυγμοὺς καὶ ἐνῶ τὸ κανόνι τοῦ Λυκαβηττοῦ ρίχνει τὴν τελευταία βολή του, μεταφέροντας στοὺς αἰθέρες τὸ μήνυμα ὅτι αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος... ■■■

↑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ χωροφυλάκων παρουσιάζει ὅπλα, καθὼς τὸ φέρετρο, συρόμενο ἀπὸ στρατιωτικὸ αὐτοκίνητο, διέρχεται τὴν πύλη τῶν ἀνακτόρων τοῦ Τατοΐου. Σὲ λίγο, ὁ πρωθιερεὺς τῶν ἀνακτόρων, ἀρχιμανδρίτης κ. Κοτσώνης, ἀνέπεμπε τὶς τελευταῖες εὐχές: «Βασιλεὺς ἢ στρατιώτης, πλούσιος ἢ πένης, δίκαιος ἢ ἁμαρτωλός... Πάντα σκιᾶς εὐτελέστερα, πάντα ὀνείρου ἀπατηλότερα... Αἰωνία σου ἡ μνήμη, Παῦλε Βασιλεῦ». Καὶ ἐνῶ ἕνα τμῆμα πεζικοῦ ἔρριπτε τρεῖς τιμητικὲς ὁμοβροντίες, οἱ εὔζωνοι τῆς ἀνακτορικῆς φρουρᾶς κατέβαζαν μὲ σχοινιὰ τὸ φέρετρο στὸν τάφο του, στὸ σημεῖο ἐκεῖνο ποὺ μόνος εἶχε διαλέξει ὁ καλὸς Βασιλεύς.

Πόση ἀγάπη, πόση ἀπόγνωση καὶ πόση στοργὴ δὲν φανερώνει τὸ βλέμμα της, καθὼς κοιτᾶ τὸν νέο Βασιλιᾶ, ποὺ ἔμελλε στὰ πρῶτα νεανικά του χρόνια νὰ σηκώση τὸ βαρὺ φορτίο ποὺ τοῦ ἐπεφύλασσε ἡ μοῖρα. Δίνει κουράγιο τὸ βλέμμα της. Ἀλλὰ καὶ ἀναζητᾶ βοήθεια...

EL AL
EL AL